hepileri

Aylık Sosyalist Dergi Ekim'97 Sayı: 7 Fiyatı: 350.000 TL (KDV Dahil)

Malûmat ve Siyaset
Tevfik Fikret Yorulmaz

İnsan Sorunu Üzerine Birkaç Kenar Notu
Mesut Odman

Bir Restorasyon Kurumu: ESK
Onur Erk

İktidar ve Polemik
Yalçın Küçük

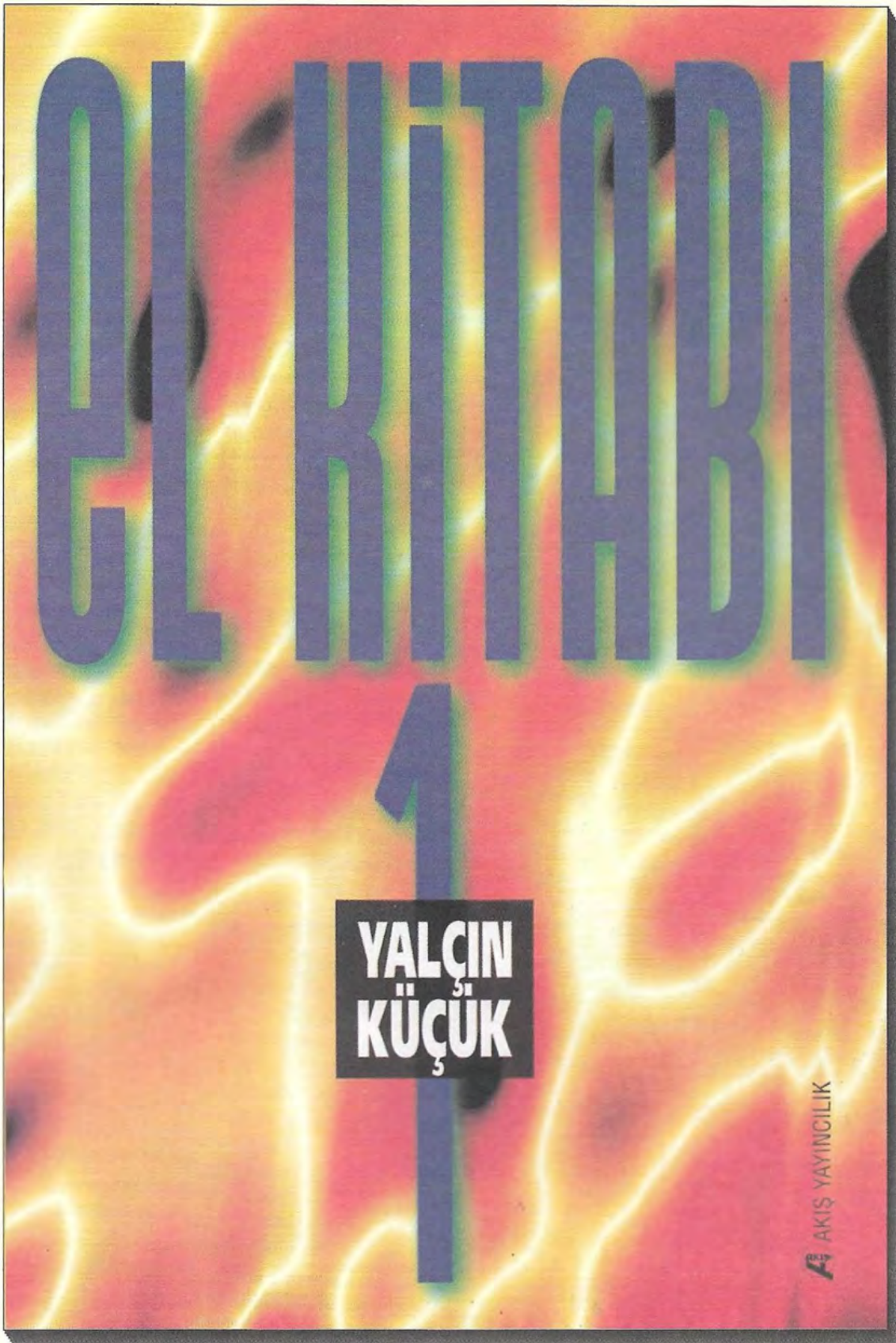

çıktı!

AKIŞ YAYINCILIK
Büyük Parmakkapı Sokak 20/4 Beyoğlu/İstanbul
Tel & Fax: (0212) 292 29 45

Bu Sayımız

Biz herşeye emek cephesinden bakarız. Ne yapalım, "Öküz meselesi"ne de böyle bakmak durumundayız.

Öküz emekçi bir hayvandır ve bunca mütevaziliğine karşın iktisat tarihine hediye ettiği önemli bir kavram vardır. "Çiftlik" sözcüğünü biz öküz adındaki bu ağır ve tumturaklı hayvana borçluyuz.

Bilindiği gibi "çiftlik" kelimesi başlangıçta bir çift öküzün sürerek bir haneyi geçindirdiği raiyet anlamında kullanılmıştır. Feodal nitelik taşıyan tarımsal işletmeler için kullanılması ve yaygınlaşması sonradır.

Öküzün unutuluşu ile çiftlik kavramının yükselişi arasındaki ilişkiye bütün önemli tarihçiler vurgu yapmışlardır. Gerçekten çiftlik geliştikçe öküzün kadri bilinmez oldu. Çiftlik sözcüğünün "öküz"den uzaklaştıkça olumsuz bir içerik kazanması son derece dikkat çekicidir. "Çiftliğe çevirdiniz" deyiminde olduğu gibi haramzadeleri, mirasyedi hovardalarını, emeksiz yaşamları anlatır oldu. Emekçi öküzlerin içini doldurduğu bir sözcük ne yazık onların olmaktan çıktı.

Kuşkusuz bu sayfa bir "değini" sayfası ve siyasi eğitimimizi diğer sayfalarımızda yapıyoruz. Üstelik "Öküz" dergisini çıkaran arkadaşlarımızın siyasi eğitime ihtiyaçları da yok; kabul ediyoruz. Ancak bir siyasetin pratiği ile ilgili eğitime ihtiyaçları var.

Çünkü Öküzcü arkadaşlarımızı kandıranlar, fevkalade siyasi önem yükleyerek çıkardıkları yayın organlarında ve parti sloganlarında "hazırol-refahyol" sululuklarıyla, "süpürgeyle bi şey yap" kikirikliğiyle mizah yapmaktadırlar. Öte yandan Öküzcülerin mizah dergisinde de siyaset yapmaya başlamışlardır. Öküzcüler dergilerini çiftliğe çevirmeye çalışanlardan sakınmalıdırlar. Öküzcüler isimlerinin tarihsel misyonuna sahip çıkmalı ve Türk solunu fütursuz bir savurganlıkla bitirmek ve sömürmek isteyenlerin çiftliği olmamalıdır.

Öküzcü arkadaşların kendi emeklerine sahip çıkması çıkarları gereğidir. Zira onları kullanmaya çalışanlar "Öküzcü" değil "mandacı"dırlar. Bunların Almanya ve Amerika bağlantılarını geçen sayımızda açıklamıştık.

Bunları, aynı okul çatısı altında okuduğumuz için tanıdığım ve bizim eylül sonrası sıfır rakımdan yukarıya tırmandırmaya çalıştığımız öğrenci eylemliliğimize uzaktan soğukça bakışlarıyla hatırladığım Zafer Aknar'ın anlamayacağını biliyorum. Ancak derginin gerçek yaratıcısı olarak gördüğüm ve yazılarından zeki bulduğum Metin Üstündağ'ın bunları değerlendireceğini düşünüyorum. Bu noktada şunu da belirtmekte yarar var, söz konusu söyleşi

yayınlandıktan sonra Öküz'cüler, Yalçın Küçük Yoldaş'ın dergilerinde düzenli köşe yazmasını istemişler, Yalçın Hoca'da buna karşılık, sunumuz çerçevesinde bir özetini yayınlayacağımız aşağıdaki mektubu göndermişti. Anlaşılan mektup Kürkçü'nün canını sıkmıştır ve köşe yazısını bırakıp, karikatür çizmeye özenmiştir.

* * *

Paris, 6 Eylül, D.Y.

Sevgili Metin Üstündağ,

Sevgili Zafer Aknar,

Selamlar. Gözlerinizden öpüyorum.

Umarım, Öküz'deki söyleşi, beklediklerinize yaklaşmıştır. Umarım, aydın hareketimizde, tartışılır; ben, ilk ipuçlarını duyuyorum.

Bu notu, devamlı katkıyla ilgili nazik çağrınız üzerine yazıyorum. Bu ara, arkadaşlarım, Öküz'ün son sayısını gönderdiler ve yazarları hakkında bilgi verdiler.

Izin verin, imajla anlatayım; eski mafya vardır, vurulur, ayağı kırılır, alkolik olur, eli tutmaz, bunlar sonra bir köşe başı tutarlar. Burada, elde ettikleri küçük bilgileri, zaman zaman polise ve zaman zaman da, mafyaya satarlar. Pek çok amerikan filminde görülüyor, sonları biliniyor. Bu tür düşkün mafya, çok ayrı bir düzlemde, benim Fatih kitabımda geliştirdiğim ve modernize ettiğim "azap" kavramı, bir bölük aydınımızı anlamak için yararlı görünüyor.

Biz, yabancı ajans ve gazetelerde çalışanlarla iş tutmamayı, bir yasa olarak, geliştirdik. Bu meslek, düşkün mafya tipolojisine çok yakındır. Bizden alıp, yabancılara ve yabancılardan alıp bize satarlar; insanı bozan bir meslek'tir.

Kaçmasını bilirim. Bir gün size veya bir başkasına, Amerika'da cumhurbaşkanı fabrikası bilinen ve Madam'ın orada okumakla övündüğü Yale Üniversitesi'nden nasıl kaçtığımı da yazarım. Ancak kaçmasını biliyorum ve sizin pek çok ajansçı yazarımız var, özür dilerim, ben bunlardan kaçarım. Bunlarla yan yana gelmeye korkarım.

Ülkemizde insanlarımız var, bunlar da benimle yan yana gelmek istemezler; ancak, çoğu bunları söylemek yerine koku salarlar. Sanıyorum, yazarlarınızın bir bölümü de, benimle aynı yerde olmak istemezler, normaldir.

Ayrıca Kürkçü'nün ve Duran'ın yazılarını okudum. Doğrusu o yazıları yayınlamanız için size ne verdiler, merak ediyorum. Öküz'ü bastılar mı; nerede, artık devlet keçisi oldular, basmak uzakta kalmıştır, ama, basmadan da yayınlanacak türden görünmüyorlar. Her ikisi de, hem düz yazıda ve hem mizah türünde, çok ilkeldir.

Bakanlıktan yeni düşmüş bir bakan dostum vardı, birgün buluştuk, bana ipe-sapa gelmez bir sürü bilgi aktarıyor ve her sözünü de, "aman kimseye söyleme, sadece sana söylüyorum" diye mıhlıyordu. Sanki, kimse merak eder? Ayrılırken, kulağına,"benim söylediklerimin hepsini, her yerde söyleyebilirsiniz" dedim, biraz sarsıldı; benim, ağzımdan çıkan veya kalemimden dökülen her söz, zamanı geldiğinde yayınlanır. Zamanı, ne zaman?

Bir de ricam var; Ece Ayhan, benim sevgili arkadaşımdı. Siyasal'ın kantininde bir köşemiz vardı, onlar büyük sınıftandı, askerden Cemal Süreya, yan fakülte'den Erdal Öz gelirdi, Ergin Günçe vardı, bize o zamanlar "komünist" derlerdi ve biz ise komünizmi ve varsa komünistleri arıyorduk. Görüyorsanız, sevgilerimi ve selamlarımı iletin.

Size sevgiler. Gözlerinizden öpüyorum.

* * *

Ertuğrul Kürkçü konusunda ise çok kısa olarak kişisel hayal kırıklıkları silsilemi buraya dizmek isterim.

Manisa'da askerlik yaptığı dönemde ziyaretine gittiğimizde moralsiz görünüyordu. Tanıl Bora ile birlikte askerlik yapıyorlardı ve ziyaret alanına beraberce gelmişlerdi. Beraber gittiğim arkadaşım, gazeteci Ersin Kalkan, ikisiyle de dosttu. Beni tanıştırdı. Önce hoş bir ortam oldu, sohbet ve ziyaret her insan gibi onları da sevindirmişti. Ancak Tanıl Bora birden ismimi hatırladığını ve Toplumsal Kurtuluş'ta gördüğünü söyledi. Kötü niyetten uzak, hafızasının gücü ile ilgiliydi. Ertuğrul Kürkçü'nün ziyaret edilme keyfi yüzünden silindi, yavaş yavaş turşu suyu içmiş bir buruşukluğa dönüştü: "Ben de seni iyi biri sanmıştım."

Oysa Toplumsal Kurtuluş'ta hakkında tek bir olumsuz yazı yazılmamıştı. Tersine Yalçın Küçük bir yazı kurulu toplantısında, Kürkçü'nün afla serbest kaldığı gün, "tarih yazımına değil tarih yapımına çalışacağım" demecini beğendiğini ve "bu arkadaşı Kavala Holding'e kaptırmamak görevimizdir" dediğini hatırlıyorum. Hatta bunun ertesinde çıkardığımız sayıda Bilgesu Erenus, bu demecinden dolayı onu kutlayan, onore eden bir yazı yazmıştı.

Ertuğrul Kürkçü'yü ikinci kez, Ödep kuruluşundan önce, Oğuzhan Müftüoğlu ile çıktığı bir salon toplantısında gördüm. Dev-Yol'un bir no'lu sanığı olarak bilinen Müftüoğlu'nun bir tek şıpıdık terlikleri ve pijamaları eksikti. Olgun mu olgun bir aile babası gibi konuşuyordu. Bu insanı şaşkın bakışlarla izlerken Kürkçü'nün şiddetli itirazlarını toplantı sonuna kadar boşuna bekledim durdum.

Günlük yaşamında, kişisel ilişkilerinde benimsemeyeceğim bu kültürün politik olarak da şekilsizlik arzettiği teşhisinde kabul ediyorum ki biraz geç kalmıştım.

Yalçın Küçük'ün onun için söylediği "devrimci olamayacak kadar akıllı" sözünü sadece espri sanmıştık. Ertuğrul Kürkçü Yeni Ülke'nin arka sayfasında Yalçın Küçük'ün yönettiği açık oturumda "Kürtlerle ortak olamayız, hele aynı partide hiç olamayız, ama binalarımızı her yerde altlı üstlü tutar, iki ayrı parti oluruz" diye buyuruyordu ve kendi aramızdaki toplantıda Yalçın Yoldaş'ın bu söze yorumunu daha ciddi değerlendirebilirdik.

Ertuğrul Kürkçü konusunda asıl hayal kırıklıklarım bunlar değil. Muhtemelen sarhoşken çizdiği bu karikatür de değil.

Asıl hayal kırıklığımı gazete koleksiyonlarının arasında karşılaştığım Ertuğrul Kürkçü'nün Mart dönemi savunmasında gerçekten üzülerek yaşadığımı söylemeliyim.

Bir çatışmada samanların altına gizlenerek hayatta kalma akıllılığını gösteren Kürkçü, bir efsanenin tek mirasçısı olarak hepimizin gıpta ettiği bir kahramanken, mahkemede Demirel'e övgü yaparken gördüğüm bu haliyle ipleri kopuveren bir kukla olarak üzerime yıkılmış kalmıştı.

Kuşkusuz akıl akıldan üstündür. Çiller'le masaya oturacağı düşüncesiyle ona övgü yağdıran ve "Türkçe bilmiyor bu Madam" dediği için Yalçın Küçük'e demediğini bırakmayan Ragıp Zarakolu'nun aklı cin olmadan adam çarpmaya kalkan tanrı vergisi bir yoksulluğu ortaya koyuyordu ve tarafımızdan eleştirilmesi zordu. İnsanlar sonradan edindikleriyle övülebilir veya eleştirilebilirler. Ama bütün arkadaşlarını öldüren, astıran partinin başkanına mahkemeden övgülü mesaj çok hince bir akıl olmalıdır ve bugüne gelişerek taşıdıklarıyla göz önünde tutulmalıdır.

Her şey bir yana kötü akıl en sonunda kaybediyor. Bu tür aklın sonunda yenildiğine bu karikatür iyi bir örnektir. Yalçın Küçük'ün belinin altıyla uğraşma artık belinin üstüyle başa çıkamamanın tuhaf ve kindar ilanıdır.

Biz eğer iyi ve gelişkin olanı temsil ediyorsak Ertuğrul Kürkçü'yü yine de çöp sepetine atmamalıyız. Ertuğrul Kürkçü iyi bir karikatürist olmak için çok çalışmalı, bol eskiz yapmalı, desenini geliştirmeli, tiplerini resim etkisinden kurtarmalıdır. Bir karikatürist adayı olarak zaman geçirmeden Oğuz Aral'la ilişki kurmalı ve "tarama nasıl yapılır" öğrenmelidir.

Bizler, bir küçücük belirtiden büyük umutlar duymayı meslek edinenler, Ertuğrul Kürkçü'den bir karikatürist çıkacağını umut ediyoruz. Ancak bir devrimcinin Ertuğrul Kürkçü'nün olduğu barlarda yeniden vücut bulması ne yazık imkansızdır!

* * *

Her zamanki yoldaş okurumuzun dışında artık akademik çevrelerin, bürokraside üst düzey görevlilerin de takip etmeye başladığı bir dergi oluyoruz. Bunlar bizim hep değer verdiğimiz kalifiye okurlar. Bir de dergimizin satışını yükseltmesinden başka bir anlam yüklemediğimiz kantitatif okurlar var. Sol içindeki teslimiyetçi unsurların "benim için bu defa ne demiş" merakı da satışımızı ciddi ölçüde etkiliyor. Tirajımızı geçen sayı yüzde elli oranında artırdık. Dergimize para veren bu okura da karşılığını vermek görevimiz olduğundan "Bu Sayıda" bölümünü onlara ayırmak zorunda kaldık. Özür diliyoruz.

* * *

Dergideki yazıları bu defa tanıtmadan güzel bir sofra olarak önünüze koyuyoruz.

Polis ve ordu partilerinin barışmasıyla tamamlanan, bizim kötü bir evlilik olarak gördüğümüz "restorasyon girişimi" döneminin acı sonunu başını hatırlayarak okumalısınız "Biz Sincan'da demokrasinin balans ayarını yaptık" demişlerdi. Aynı zamanda iyi "Bir" şoför olduğu anlaşılan paşaya difiransiyelin de dağılmış olduğunu ayrıca bu balayının uzun süreli olmasına hayatın ve bilimin izin vermesinin olanaksız olduğunu hatırlatıyor ve hem Gülay Atığ ile zengin kocasına hem de kendilerine toplumumuzun bu tür evlilikleri eninde-sonunda kusacağını not düşüyoruz.

Hasip Akgül

hepileri

SAYI:7
EKİM
1997

TEKELLİ DÜZEN SAVAŞI YAYIYOR 5

SUSURLUK ŞALLARI 6

MENZİR VE ÇAĞLAR DEMİREL'İ BAŞKANLIK PAKLAR 8

'SÖZDE' BASIN ŞAŞIRDI "KOÇ BUNU NASIL YAPTI" 10

MALUMAT VE SİYASET

Tevfik Fikret YORULMAZ 12

BİRİKİM: İKTİDARSIZ AYDINLAR TARİKATI

Fulya GÜRSES 17

İNSAN SORUNU ÜZERİNE BİRKAÇ KENAR NOTU

Mesut ODMAN 24

EKİM DEVRİMİ YOLUNDA HEP İLERİ 28

İKTİDAR VE POLEMİK

Yalçın KÜÇÜK 31

BİR RESTORASYON KURUMU:

EKONOMİK VE SOSYAL KONSEY

Onur ERK 46

EĞİTİMDE RESTORASYON:

ÇAĞDAŞLIK ADINA SÖMÜRGELEŞTİRME OPERASYONU

İnci ÇELİKER 51

İRAN'DA DEVRİM VE SOL

Val MOGHADAM 55

HEP İLERİ Aylık Sosyalist Dergi

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
Adnan **ÖZSOY**
Genel Yayın Yönetmeni:
Hasip **AKGÜL**
Koordinatör: Onur **ERK**
Avrupa Temsilcisi: Şevki **ÖMEROĞLU**
Tel: 0049-221 641 685
Yönetim Yeri: Büyük Parmakkapı Sok.
20/4 Beyoğlu / İstanbul Tel~Fax:292 29 45

Hesap Numarası:
Yapı Kredi Bankası
Mark: 3004942-9 Dolar: 3004943-7
TL için 0303803-1
Baskı: Mart Matbaacılık

Tekelli Düzen Savaşı Yayıyor

- ✔ **Tekelli sermaye ve ordudan Kürt savaşında acil ve kesin çözüm beklenebilir mi?**
- ✔ **Türk Ordusu, Kürt savaşının uzamasıyla emperyalist heveslerini talim ediyor.**
- ✔ **Savaşın uzadıkça Türk ekonomisini felç edeceği beklentisi beyhudedir.**
- ✔ **"Kara para" ekonomisinin gerekli finansı sağlamada şimdilik yeni kaynaklar yarattığı açıktır.**

Restorasyon, islamın iktidar hevesinden vazgeçirilmesi ve eğitim alanındaki güdük girişimlerden sonra, hız kesmiş görünüyor. İki önemli mesele Refah ve Kürt sorununda düşünülen çözümlerin uzun vadeye yayılacağı izlenimi ağır basıyor.

ORDUNUN TALİM SAHASI: KUZEY IRAK

Türkiye on yıllık Kürt savaşının getirdiği imkanlarla modernize ettiği ve savaş tekniği açısından bir hayli geliştirdiği ordusunu uygun bir eğitim sahası bulduğu anlaşılıyor. Kuzey Irak topraklarını içine alan geniş bölge salt ordu olarak değil siyaseten de emperyal taktiklerin test edilme sahaları olarak kullanılıyor.

Artık rutin haline geldi, ordu sık sık bir operasyon için fazla sayılacak onbinlerce asker ve ağır techizat ve tanklarla Kuzey Irak topraklarına giriyor. Eylülün son günlerinde başlayan yeni bir operasyon da yine 15 bin asker ve 100 tank kullanıyor.

Operasyonların kendi içinde aldıkları olası sonuçların daha ötesinde, daha geniş ve uzun bir planın parçalarını olarak bakıldığında; bu ve bunun gibi askeri operasyonlar çok daha anlamlı hale geliyor. Birincisi, Türkiye artık sürekli bir savaş haline ikna edilmekte ve alıştırılmaktadır. Kürt sorununda acil ve kesin çözümlerin olamayacağı varsayımında ve bu sorun kullanılarak Türk halkı uzun süreli savaşlı bir ortama ikna ediliyor. Bunun Türkiye yöneterıleri açısından göreli avantajlar yarattığı da açıkça ortadadır. Türkiye yönetenleri gittikçe daha yeteneksiz kadrolarla ülkeyi yönetmeye halkı ikna etmeyi on yıllık savaşın yarattığı psikoloji sayesinde gerçekleştirebilmiştir. Uzun süredir bir heves olarak bilinen ve son dönemlerde daha pratik adımları görünen emperyal pratikler, en sonunda sürekli bir savaş halini içermektedir. Hiçbir halk bu kadar uzun süreli bir savaşta, bu kadar tepkisiz kalmamıştır. Türk halkı, bu alanda da tepkisizliğe alıştırılmıştır. Türkiye'de ordu yıllardır iç güvenlik esasıyla techiz edilmişti ve hem mentalite, hem de teknik imkanları esasen bu yöndeydi. Güney operasyonları, binlerce kişilik ordu, tank, top, vs., konvansiyonel ağır silahlarla, hastane, aşevi, vs., oluşan lojistik destekle sınırdan 100-200 km. içeriye operasyon gerçekleştiren bir ordu oluşturulmuştur. Bir eğitim programı çerçevesinde değerlendirildiğinde ordunun bu savaşı uzatmasında, kendi manevra gücünü ve taktiklerini test edebileceği hazır bir saha bulduğu düşünülebilir.

Yine, emperyal bir gücün olmazsa olmazı yerli ve işbirlikçi olabilecek gruplardan birinin davetiyesi ise Barzanili Kdp ile uzun süreli bir müttefik ilişkisine dönüşmüş görünüyor. PKK'nin güneyde güçlenmesine karşı, Kdp Türkiye'ye her zaman davetiye çıkarabilecek pozisyona yerleşebiliyor.

Sonuçta ordunun savaşı en kısa sürede bitirmesi için bir neden kalmıyor. Tersine savaşın uzaması savaşan tarafların mevcut haliyle olumlu bile sayılıyor. Hatta uzun vadeli Musul'u da içine alabilecek

bir coğrafya değişikliği ihtimalini içeren senayolarda gerekli bulunduğu anlaşılabiliyor.

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN KARA PARA BAĞIMLILIĞI

Bir süredir işlenen uzun savaşın Türkiye ekonomisini felç edeceği tezinin ise anlamlılık düzeyini tekrar değerlendirmek kaçınılmaz hale gelmiştir. Süreç içinde oluşturulan, agresif sektörler ve kara para ekonomisinin savaşı finanse edebilecek kaynakları da yarattığı ortaya çıkıyor. Türkiye'de mevcut ekonomik kirlenmenin artarak sürme ihtimali artık çok daha fazladır. Taze Maliye Bakanı Temizel'in elindeki kara paranın kayıt içine alınmasına ilişkin tasarılar, aynı haftanın içinde kadid edilerek ancak çok şüphelenilen para transferlerinde kullanılabilecek bir yapıya dönüştürülüyor. Karaparanın da devletçi ve devletçi olmayan kara para biçiminde iki biçimde kategorize edileceğinin sinyalleri yeterince ortaya çıkmıştır.

REFAH POLİTİKASI

Güneye doğru operasyonun büyüdüğü bir zamanda, içeride islami oluşumlar en önemli tehtid olarak değerlendiriliyor. Çok basit bakıldığında Arap topraklarına karşı yapılan herhangi bir girişimin önünde islamik oluşumların fiili olarak muhalefete geçeceği düşünülüyor. İslam, milliyet aidiyetinin üzerinde bir ümmetçilik programı ile buna uygun düşüyor. Türkiye de islamın bir iktidar girişiminden vazgeçirilmesi, Türkiye'nin Ortadoğu'da alınacak muhtemel rollerin içeride direnç noktası oluşturacağı düşünülen bir gücün devre dışı bırakılması anlamına da geliyor.

Ordunun şimdilik, Refah'ı iktidardan uzaklaştırma ve imam-hatip okullarının orta kısmının kapatılması gibi düzenlemelerle yetineceği anlaşılıyor. Diğer islami oluşumları kapsayan politikalar ise uzun bir sürece bırakılmaktadır. Ordunun kendi klasik duruşu dışında, siyasete bir şekilde icracı olarak bakmasıyla, kendi içinde görülenden daha karmaşık ve heterojen bir yapı gösterdiğinin işaretleri ortaya çıkıyor.

Susurluk Şalları

✔ 'Süper müfettiş' Kutlu Savaş, soruşturmanın üstünü örtüyor.

✔ Böylece susurluk şalları iki olmuştur. Birisi de Ödep'li 'Yurttaşlar Girişimi' adlı ucubedir.

✔ Ordu Susurluk'u kapatmıştır, şimdi şalcıları merasimini yapıyorlar.

Sağı bırakılım, sola bakalım? Sol halkımız, uzun yıllar Zülfü Livaneli'yi bile şarkıcı kabul etmiştir. Bu teneke sesli adama birileri, "şarkıcıdır" demiştir ve sol halkımız, şarkıcı kabul etmiştir. Şimdi sevgili dostumuz Arif Sağ'a birileri, bu arada Türk devleti, "türkücüdür" demiştir ve sol halkımız, "türkücü" olarak baştacı etmiştir. Arif'in arada bir dinlenecek güzel bir sazı vardır, ama Arif'in sesine tahammül edebilmek için, "türkücüdür" denmesi yeterlidir. Aynı şekilde şimdi bir "süper müfettiş" lafıdır tutturulmuştur, bütün halkımız, bir müfettiş olduğunu sanıyor, yazıklar olmalıdır.

Bu "süper müfettiş", modern Köroğlu, çok ilginç insandır, soru sorulduğu zaman, "teftiş devam ediyor, söyleyemem" diyor; ancak, susurluk sanıkları özgürlüklerine kavuşup, susurluk soruşturmasının kendisi bir skandal haline dönüşünce, hemen ortaya çıkıyor, bir şal atarak soruşturmanın üstünü örtüyor.

İşte "süper müfettiş"i çok kısa olarak anlatıyoruz.

Manisa'da fakir bir ailenin savaş içinde bir çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Okuyamamıştır ve okuyamayan pek çok fakir aile çocuğu gibi Ankara'da yeni kurulan "Sosyal Hizmetler Akademisi" denilen yüksekokula kapağı atmıştır.

Bu, yüksekokul bile değildir; Sağlık Bakanlığı'na bağlı Amerikancı bir kurumdur. Kuruluşunda sosyalizmin dünya ölçüsünde ilerlemesi vardır, bu ilerlemeyi bir yerde karşılamak için Amerika "social worker" hizmetini keşfetmiştir. Modern papaz diyeceğimiz "social

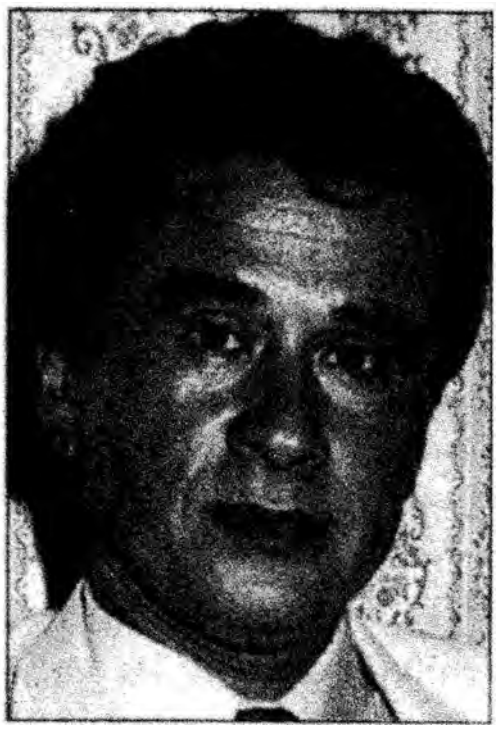

Süper müfettiş Kutlu Savaş'ın bir teftiş için gerekli hiçbir birikimi yoktur. Hukuk bilmez, hesap bilmez, sadece acıların üstünü örter.

worker", bunu Türkçeye sosyal hizmet uzmanı olarak çevirdik, hastane ve hapishanelerde papazların veya imamların işini almışlardır, bu düzende acı olacak, onu tamir etmeye yönelmiştir. Acının temeline inmeyen, ama az acı çekerek ölmeyi "misyon" bilen bir meslektir. İşte bu "süper müfettiş", sadece buradan mezundur.

Demek ki, süper müfettiş Kutlu Savaş'ın bir teftiş için gerekli hiçbir birikimi yoktur. Hukuk bilmez, hesap bilmez, sadece acıların üstünü örter.

Kutlu Savaş'ın bir de kariyerist ve oportünist olduğunu görüyoruz.

Hayatını incelediğimizde çok şaşırıyoruz. Bu sosyal papaz, bütün terfilerini, en karanlık zamanlarda alıyor, milliyetçi cephe, eylülist cunta ve Özal dönemleri yürüdüğü yıllardır. 1987 yılında, Ticaret Bakanlığı'nda genel müdür yardımcısı oluyor; hoppala, sosyal hizmetle ticaret bakanlığının ne ilgisi var? MC döneminde, Devlet Planlama Teşkilatı'nda genel sekreter yapılıyor. Fakat general Evren'ın bütün emekçilerin maaşlarına, işçilerin ücretlerine göz diktiği zamanda, "bir garson bir müdürden çok para alıyor" dediği zamanda, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanı yapılıyor, 1981 yılıdır. Hoppala! Sosyal Planlama, bütün sosyal yaşamımızın planlandığı bir yerdir ve bu Kutlu, sadece sosyal papaz'dır. Sosyal Planlama Dairesi başkanları, başbakan ve devlet başkanlarının sosyal meselelerde nutuklarını da yazarlar. Demek, Evren'in işçi ve halk düşmanı nutuklarını bu Kutlu yazmıştır.

Burada kalmıyor, hizmet etmiş ve işçi düşmanlığını göstermiştir. İşte 1984 yılında, Turgut Özal tarafından, Çalışma Bakanlığı Müsteşarlığı'na getirilmiştir. Demek Özal'ın işçi ücretlerini kırptığı zamanda, müsteşarı ve makasçısı, işte bu Kutlu Savaş'tır.

Özal, hangi halkçı memuru, hangi dürüst memuru yükseltti ki!

Bu bir anap papazıdır ve şu anda susurluk şalı olmak üzeredir.

Propagandasına göre, mit müfettişi olmuş ve gerçekleri çıkarmış? Hangi gerçek? Mit'te, iki hizip vardı, ikisi de rapor yazdı ve birisi "mit raporu" diğeri "mit teftiş raporu" oldu.

Kutlu Savaş, sosyal papazlıktan susurluk şalcılığına çıkmıştır.

Susurluk şalcıları iki olmuştur. Birisi de ödep'li "yurttaş girişimi" adlı ucube'dir.

Ordu, susurluk'u kapatmıştır. Şimdi, şalcılar merasimini yapıyorlar.

Burada utanç verici bir nokta, bu "yurttaş girişimi" adına konuşan kadının Yüksel Selek olmasıdır. Muhtemelen seksen öncesinde, "komünizm çok yaşa, İsmail yoldaş aramızdasın!" diye haykıran, burnundan kıl aldırmayan İKD kadınlarından birisidir. Şimdi de şalcıdır. Anap ile birlikte, susurluk soruşturmasının cenazesini neşeli bir şekilde kaldırıyorlar.

Acaba bu Yüksel Selek, Cemal Hakkı Selek'le akraba mıdır? Onurumuzdu. 1920'li yıllarda, İşçi ve Köylü Fırkası'nda sosyal mücadeleye başladı ve uzun ömründe, sosyalizm yolundan hiç şaşmadı.

Yazıklar olsun.

Turgut Özal tarafından, Çalışma Bakanlığı Müsteşarlığı'na getirilen Kutlu Savaş, Özal'ın işçi ücretlerini kırptığı zamanda, müsteşarı ve makasçısı olmuştur.

Menzir ve Çağlar Demirel'i Başkanlık Paklar

- ✔ **Demirel, faşist general Evren'in duasını alarak, 'başkanlık sistemi gereklidir' açıklaması yaptı.**
- ✔ **Türkiye'de akılsız politikacı ve kurnaz gazetecilerin hepsi, bunu Demirel'in yedi yıl daha başta kalmak için bir manevrası olduğunu görmüşlerdir.**
- ✔ **Bundan ötedir. Bu, 'tit' sektörünün tam bir diktatörlük kurma manevrasıdır.**

Herkes ona "salak" diyordu, bu sözcük, sadece İsmet'te sevimli oluyordu, kendisi de kabulleniyordu ve hatta, "bize salakzadeler derlerdi" diyordu, rivayete göre nüfus memuru kibarlığı elden bırakmamak için "solak" yapmıştı; Hürriyet'ten İsmet Solak'ın, solak denilecek uğursuz ya da sakar bir yanı yoktur. "İyi" çocuktur, tahminen, bu kadar salak oluyor da, niye ben değilim" diyordur, mebus olmak istemektedir. Yıllarca Ecevit'ten ümitlenmiştir ve Ecevit, İsmet'i seçilecek yerlere hiç koymuyor. Şimdi İsmet Solak, Ecevit'i bırakıyor ve tit'gillerden Cavit Çağlar'a kapılanıyor; bu "tit" Cavit Çağlar'ın televizyonlarından birisine girmiştir ve son olarak, bu "tit" Çağlar'ın Bursa'yı taş yığını haline getirirken yeni vurgunlar vurmasının törenlerinde, kanlı diktatörlerden Evren'in ağzından, "Allah Demirel'i başımızdan eksik etmesin" duasını almıştır. Aldığında, yanında, Menzir de vardır. "Tit" Çağlar'ın evinde gerçekleşen bir sahnedir. Bu sahneden sonra, bir uçakta, Demirel'in faşist general Evren'in duasını alarak, "başkanlık sistemi gereklidir" açıklamasını yaptığını görüyoruz; Türkiye'de akılsız politikacı ve kurnaz gazetecilerin hepsi, bunu, Demirel'in yedi yıl daha başta kalmak için bir manevrası olduğunu görmüşlerdir. Bundan ötedir. Bu "tit" sektörünün tam bir diktatörlük kurma manevrasıdır.

'Tit'çi Cavit Çağlar kendisinin başbakan olacağı ümidiyle Demirel'in büyük başkan olmasını istiyor.

"Tit" bu işte önemlidir ve bunun rolünü açıklamayacak analizimize başlıyoruz. "Tit", Türk İntikam Tugayı, adıyla yetmişli yıllarda, kontrgerillanın, ülkücü-mafya-servis şebekesinin ülkemizin güzel insanlarını, Doğanay'ı, Cömert'i, Orhan Cavit'i katlettikten sonra, yanlarına bıraktıkları isimlerden birisidir. Buradaki "tit", turizm-inşaat-tekstil sektörlerinin baş harfleridir ve ülkemizdeki her türlü pislik bunların lağımlarından akmaktadır. Bütün pisliklerin arkasında ya bir inşaatçı, Çiller, Demirel, Erdal İnönü, tümüyle Chp inşaatçıdır, ya bir turizimci, Besim Tibuk, Ömer Topal turizmcidir, ya bir tekstilci, Cem Boyner, Cavit Çağlar tekstilcidir. Bunlar birbirinin içine girmektedir, Çağlar inşaatta vurgun peşinde koşmaktadır; ancak hepsi bir banka ve bir televizyon kurmaktadır. Banka kumarhaneler örneği, kirli para temizleme

yerleridir ve televizyonlar, bunları örten kurgulu camlardır.

İnşaat dışarıya uzanmıştır, döviz gelmektedir. Ayrıca Çağlar bu taş yığınını da, almancılara satmaktadır, iş dövizledir. Turizm, dövizledir. Tekstil, esas olarak ihracattır ve dövizledir. Demek ki döviz artık bir "tit" işidir. Bu nedenle çatlının inşaatçı ve kırcının tekstilci olması tesadüf değildir. Bütün kara paralar buradadır, dolayısıyla bu susurlukta patlayan lağımlardan birisindedir.

Önemli nokta şudur: Kumarhaneleri kapatmamak için, Demirel'in para aldığı iddiası yalandır. Alt-

Eski polis şefi Necdet Menzir, 'tit'çi Çağlar'ın korumalığından, Demirel'in başkanlık sistemini savunmaya soyunmuştur.

mışlı ve yetmişli yıllarda Demirel ve yeğenleriyle bu yolda çok iddialar olmuştur. Şimdi Demirel'in paraya ihtiyacı yoktur ve bunlar ilkeldir. Bunlar kafasız politikacıların işidir. Kafalı politikacı, Demirel'in kara para lobisinin etkisinde harek etmesi için, para almasına ihtiyaç olmadığını bilir. Bakın, Demirel, hukuk gerekçe göstererek, kumarhanelerin kapatılmasına karşı çıkmıştır ve Demirel, "terörist oluruz ha" diyerek, kara para yönetmeliğinin yürürlülüğe konulmasını önlemiştir. Demek ki, Demirel, "tit" sektörü ile bir politik birlik içindedir. Demirel'in bunun için para almasına gerek yoktur. Kaldı ki Çağlar'ın uçağı vardır, sıkıştıkça Demirel'i bindirip gezdirmektedir ve bu para almak değildir.

Necdet Menzir ise acımasız ve fazla zeki sayılmayan bir polis memurudur. Polisten ayrıldığı zaman, daha altmışlı yıllarda, Cemal Paşa'nın emirlerini yapan Çağlar'a koruma olarak çalıştığını biliyoruz. Ne maaş aldığını bilmiyoruz ve bir de tekrar polislik ya da bakanlık yaptığı zaman, maaşının kesilip kesilmediğini de bilmiyoruz. Bildiğimiz, İstanbul polis memurları birkez kızdıklarında, Menzir'i kumar düşkünlüğü ile suçlamışlardı ve bu arada şöyle bir yazıldı geçildi, Menzir Amerika'da çocuk okutmaktadır. Amerika'da çocuk okutmak çok pahalıdır ve çocukların masrafını tit'çi Cavit Amca'nın verip vermediğini de araştıramıyoruz. İşte bu Menzir partisine bakmadan, derhal, Demirel'in başkanlık sistemini savunmuş ve polis tayfasıyla, bunun memleketimizi kurtaracağını söylemiştir.

Tekstilci, inşaatcı, bankacı, televizyoncu ve hepsinden önde tit'çi Cavit Çağlar'ın Mesut Yılmaz'dan daha zeki olduğunu gösteren hiç bir işaret bulunmuyor. Bakışları Yılmaz'dan daha kalındır; ve memleketimizde artık bakanlık ve başbakanlıkları, ancak böyleleri istiyorlar. Cavit'in de, bunu istediği ve arada bir uçağına bindirip gezdirdiği Demirel'in büyük başkan olması halinde kendisini başbakan ilan edeceği görülmektedir.

Durum açıktır. Tit'çi Çağlar, televizyonu navata, diğer televizyonu alay, İsmet navata'dan Murat'a kadar, hepsi, şimdi Demirel'i başkan yapmak üzere harekete geçmiştir. Demirel de yine bir uçakta ve belki de Tanrıya yakın olduğu zaman, "önce Allan ve sonra halk" gibi, son derece ilkel bir söz kampanyasını açmıştır. Otuz yıldır memleketimizdeki tüm ölümlerde, bütün zulümlerde, bütün bozukluklarda, bir numaralı fail olan bu yıpranmış politikacı, çağdaş toplumlarda, "önce halk, önce halk, halktan başkası yoktur" sözünü bile kavrayamamıştır.

Öyle anlaşılıyor, ummadığı bir muhalefetle karşılaşıyor. Oktay Ekşi de karşı çıkıyor. Oktay Ekşi'den öğreniyoruz, Ertuğrul Özkök ile Ali Sirmen, Demirel ve tit'çileri tutmuşlardır. Özkök neyse ama, Sirmen'in tutması sevindiricidir. Çünkü Sirmen neyi tutarsa elinde kalmaktadır.

Ali Sirmen, yemek reklamları yapan bir oedonist ve politikada bir oportünisttir. Ama Yılmaz'a ve Çağlar'a uygun bir zekası vardır. Hiç ilgisi yoktu, yetmiş yılında, Doğan Avcıoğlu darbe yapacak diye düşünerek son anda Avcıoğlu'nun vagonuna atladı, hiç yokken hapse girdi. Seksen geldi tıpkı bugünkü gibi, bir "barış seyahat şirketi" kuruldu, o zaman "barış" dendi mi, herkes Avrupa'ya ve özellikle sosyalist ülkelere gidiyordu. Şimdi de öyledir seyahat mi istiyorsun, "barış" demek yeterlidir. Sirmen, seksen yılına yaklaşırken, bu "barış seyahati şirketi" için üyelik yaptırdı ve seksende hapse girdi. Bu yüzden sevindiricidir, bu tit'in başkanlık yürüyüşünün arkasında hapis görünüyor.

Din Bilim ve Çevre Sempozyumu

'Sözde' Basın Şaşırdı "Koç bunu nasıl yaptı"

Anglosakson emperyalizmi Anadolu'da yenildi. Ancak eski Osmanlı coğrafyası üzerindeki hedefi değişmedi. Kendisine bağımlı aristokrat hanedanlıklar yaratmak. İspanya kralına kavuştu, Arnavutluk'ta monarşi halk oylamasıyla kabul ettirildi, Bulgaristan, Romanya aynı operasyona tabi tutuldu. 23 Nisan 1997 tarihli Milliyet gazetesi yazıyor: "Yeni Osmanlılar Sahnede. Berlin'de toplanan Yeni Osmanlılar, Sultan Abdülhamit'in üçüncü göbekten torunu Selim Osmanoğlu'nun da katıldığı toplantıda, Milletlerarası Yeni Osmanlılar'ın genel başkanı Eşref Gökçimen, 'Türk ve İslâm coğrafyasına yeniden baş olmak için sahip çıktıklarını' belirtti..." Fuller'in federasyon tezlerinde açıkladığı neo-Osmanlı projenin alıştırma operasyonlarının yapıldığı anlaşılıyor.

21 Eylül 1997 günü Trabzon halkı karasularında bir gemi görüyor Geminin adı "El Venizelos."

Geminin içinde çeşitli dinlere mensup çok sayıda ilahiyatçı ve din adamı, doğulu aristokrat(!)lar (Ağa Han, Ürdün prensi El Hasan Bin Tala.) kemalizm yetiştirmesi

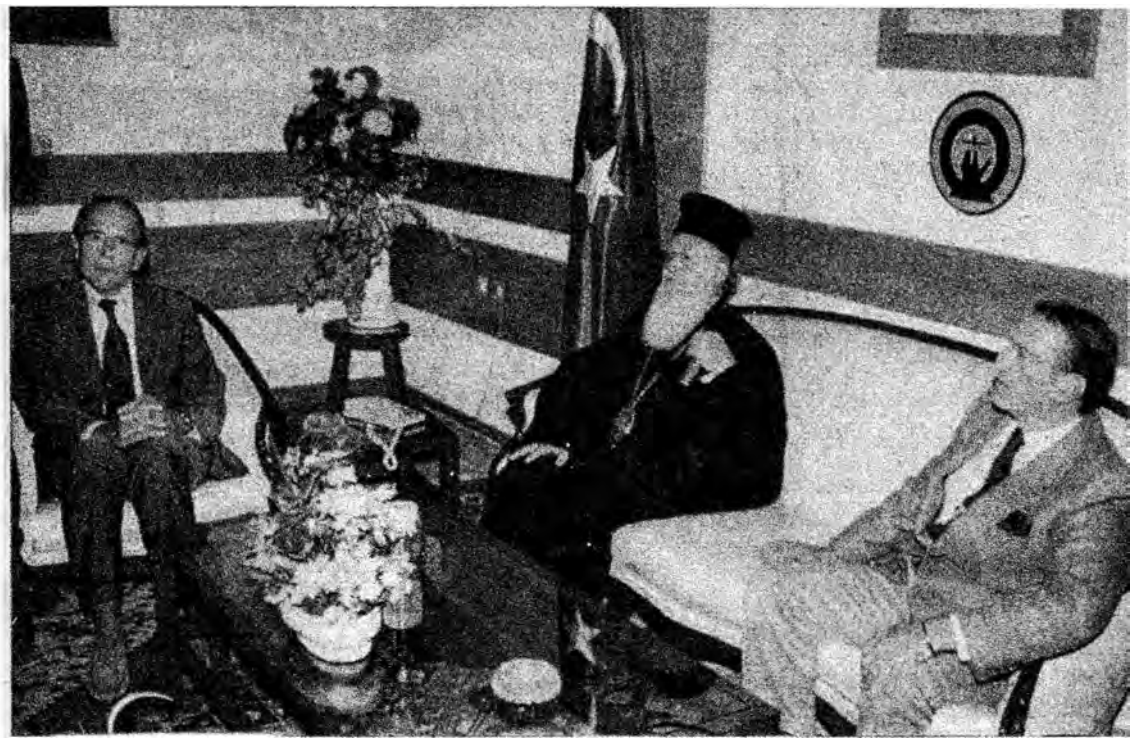

'Sözde basın' başlık atmış, "Papaz'ın yanında Koç'un işi ne?" Koç, Papaz'ın yanında olmayıp da senin yanında mı duracaktı? Yoksa halkın yanında mı olmalıydı Koç Efendiniz?

Koç, *irtica* dayatıyor!

Yeni Günaydın, 15 Ekim 1997.

MGK ve ANASOL-D hükümeti irticayı önlemek için 8 yıl yasasından sonra 163'ü geri getirme mücadelesi verirken ünlü işadamı Rahmi Koç, İstanbul'da Vatikan modeli bir Ortodoks devleti kurmak için faaliyet gösteriyor

Patrik Bartholomeus'un "Papa" gibi uluslararası bir kişilik kazanmak için yaptığı faaliyetlere öncülük eden, irtica gelmesin diye imam hatipler kapatılırken Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması için çaba gösteren Rahmi Koç, devletin kurumlarına aldırış etmeden irticai faaliyet gösteriyor.

Son olarak "Boğazlara özerklik verilsin" diyerek İstanbul ve Çanakkale Boğazı'ndaki Türk egemenliğini tartışmaya açan Rahmi Koç'a irticaya karşı mücadele veren kurumların ses çıkarmaması hayretle karşılanıyor. Her konuşmasında Fener Patriği'ni göklere çıkaran Koç, "Patrik, biz ne dersek diyelim, dünyada muayyen bir saygınlığı ve tabiri caizse mütayyen imparatorluğu olan aynı papa gibi bir mevkidir. Yeni patrikler yetişmesi için, Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılmasını da istiyorum" diyerek aslında Türk kurallarına dayanan devlet yönetiminin propagandasını yapıyor.

"ÇİFTE STANDART"

MHP İstanbul İl Başkanı Mehmet Gül, bu konuda Türkiye'de çifte standart uygulandığını söyledi. Gül, "Bir taraftan irtica ile mücadele diye İslam'ı hedef alıp diğer taraftan Ortodoks şeriatının en uç noktasındakini korumaya ve kullanmaya çalışmak bir çelişki değil midir? Çifte standart değil midir? Ortodoks irticaya destek vermek kanunlara göre suç değil midir?" diye sordu.

Patriği yanımıza alıp da gücünden istifade etmek fikrine de katılmamızın kayıtsız kayıtsız Gül şöyle devam etti: "Bin tane TC vatandaşının ve Ortodoks Patriği dış dünyada niçin itibarlı olsun. Olan itibarı siyasetin ve Türkiye aleyhinde kullanmak isteyenlerin yanında geçerlidir. Hıristiyanların yanında değil. Osmanlı sultanlarının torunlarından birini getirip halife yapsak, milyarlarca Müslümanın olduğu dünyamızda daha faydalı değil midir? En azından 65 milyon Türk'ün olduğu ülkemizde biraz daha az hayalci oluruz. Bunların ikisi de pratikte mümkün olmayan fikirlerdir."

"ÖNCE SARIYER'İ KORUYUN"

Karadeniz'i kurtarmak için çevre gemisine çıkan Koç'un üniversite yapmak bahanesiyle Karadeniz sahilindeki Sarıyer sırtlarını betonlaştırmaya çalıştığını belirten MHP İstanbul İl Başkanı Mehmet Gül şunları söyledi:

"İyi niyetleri hakkında kuşku duyulan insanların iyi gibi görünen tekliflerine de tedirginle yaklaşmak gerekiyor. Boğazlar için söylediklerini sıraladık, neticede bu iş bir kanun teklifi haline gelirse siyasilerce tartışılacaktır ve biz de tavrımızı o zaman kamuoyunda ne bulursak ona göre belirleriz. Bizim terazimiz bellidir. Devlet ve millet menfaatleri."

burjuvazi, Rahmi Koç, dünya bankası yetkilileri bulunuyor. Avrupa Komisyonunun katkıları ve Fener Rum Ortodoks Patrikhanesiyle, bilim adamları, din adamları, çevreciler ittifakıyla "Din Bilim ve Çevre Sempozyumu" düzenlemek amacıyla geldiklerini belirtiyorlar. Sempozyum, Trabzon limanından, "Karadeniz'i Kurtaralım" sloganıyla başlatılıyor. Global emperyalizmin bütün mensuplarıyla gerçekleştirilen bu sempozyuma uluslararasılaşmış(!) medya, sermaye, bilim, çevre vd., alkış tutuyorlar.

Talat Halman yazıyor: "Karadeniz gezisinde geminin adı Venizelos'tu. Yunan Başbakanı Venizelos, 1930'da Ankara'ya gelerek Gazi Mustafa Kemal Paşa ile görüşmüştü: İki büyük devlet adamı, hem bir ittifak imzaladılar, hem de ilerde bir "Türk-Helen Federasyonu" yaratmak istediklerini açıklamışlardı. (...) Belki yeni yüzyılda Venizelos ile Atatürk'ün hayali gerçekleşir diye umutlanabilir miyiz?" (Talat Halman, Bahtı Kara Deniz, Milliyet, 1 Ekim 1997)

Milliyetçi başlık atmış: "Papazın yanında Koç'un işi ne?" (Yeni Günaydın, 5 Ekim 1997)

Koç papazın yanında olmayıp senin yanında mı duracaktı? Yoksa benim yanımda mı? Haydi daha ileri gidip hayalimizi biraz daha genişletelim. Yoksa halkın yanında mı olmalıydı Koç efendiniz?

Kanla kurulan ülke Koç'lara teslim edildi. 70 küsur yıldır bu ülke halkı kanıyla, canıyla, emeği, alınteriyle Koç'lara hizmet ediyor. Koç'da bunu karşılıksız bırakmıyor. Global emperyalizmin din, bilim, çevre, banka, aristokrat güruhunu toplayıp "El Venizelos" gemisine yükleyip Trabzon karasularına getiriyor. Karadeniz'i temizletmeyi kafasına koymuş. O arada kimilerinin kafası karışıyor; yoksa "Din Bilim ve Çevre Sempozyumu" numarasıyla ülke Venizelos'lara satışa mı getiriliyor? Ama arada Koç'un olması kafaları karıştırıyor. "Koç bunu nasıl yapar?"

70 yıldır söylüyoruz, duymazlıktan geliyorlar. 70 yıldır Koç'ların fedaisi olup bunu söyleyenlere saldırdılar. Adam "Boğazlara Özerklik" diyor, global emperyalizmin bilcümle ajanlarını Venizelos'a yükleyip satacağı bölgeleri gezdiriyor, bunlar hala Koç'u kenarda tutup papazlara bozuluyorlar. Bunların milliyetçiliği tıkanmış, milliyetçilik görüşleri iflas etmiştir.

Yurtseverlik, bu ülkenin, bu halkın gerçek aşıklarının, 70 yıldır sülük gibi halkın kanını emen Koç'ları, yapıştıkları yerden söküp atmak için dövüşenlerin hak ettiği ünvandır. Bu ünvanı taşıdıklarını iddia edenler, papazın yanındakini gözardı edecek kadar sahtekardırlar. Ağababaları yıllarca Koç'larla Sabancı'larla kolkola girerek emperyalizme karşı savaşan devrimcileri, sosyalistleri katletmişlerdir. Böylece yurdun emperyalizme pazarlanmasına hizmet etmişlerdir. Bugün görevlerini tamamlamış görünüyorlar.

Malumat ve Siyaset

Tevfik Fikret YORULMAZ

Çetin Altan mahdumları Ahmet ve Mehmet'in fıkralarına binaen, ö-ha-dep'li gafiller hâlâ, refah yobazını müdafa etmenin devleti zayıflatmak olduğu halisünasyonu içindedirler; hala Altanzade Çetin'in , altmışlı yıllarda icat eylediği masallar ile idare ediyorlar. Bunların itikatına göre, Hoca, Çiller Kadını da yanına alarak, bütün polis şefleri ve bütün Kürt beyleriyle hükümette otursa, devlet daha zayıf olacaktır; eğer bu ahmaklık değilse, ahmaklık hangisidir?

Büyük politisyeni, bilhassa büyük inkılâpçıyı, büyük yapan nedir? Bu suale mütevenni cevaplar verilebilir; benim tercih ettiğim, yürürken, malumat imal etmeleridir. Diğer bir kelâm ile, yürürken yol açmalarıdır; ikisi aynı anlamdadır. Büyük inkılâpçının her yürüyüşü bir malumat ve hatta toplamı bir kitap'tır. İnsanoğlu'nun yolunu en şaşırdığı zamanlar, bunlar en büyük kitab'ının yetmediği vakitlerdir, büyük kabul ettikleri inkılâpçıların nasıl gittiklerine bakmaları ve hatta islâmda hadis bir yana, sünnet'in, biz büyük habercinin emsal emellerinin kataloglanmasına sünnet diyoruz, ışık alınması, büyük politisyenin hem yürüyüp hem yol açtığı vakıasının zımmen benimsenmesidir. Büyük politikacı, bir büyük yol yapıcısıdır, amma, bu haslet, sıradan insanların, bu arada hepimizin, nasibi olmaktan maalesef hayli uzaktır. Bu nizam, bilumum politisyenin büyük olması umdesine binaen inşa edilmemiştir; kimilerimiz sadece politisyendir. Münasebetsiz vakıa budur.

Peki o halde; ne yapmalı? İnsanoğluna hizmet etmenin en âli ve en son yolu olan politikadan vaz mı geçmemiz iktiza ediyor? Zinhar! Biz sıradan insanlar için vaziyet o kadar ümitsiz değildir; kitaplar mevcuttur ve bu kitaplar zengin malumat ile doludur. Büyük siyasetçi talihimiz yoksa, yapacağımız kitaplara bakmak, kitaplardaki zengin malumatı etrafımızdaki binbir hadisata tatbik etmektir; "bilene sormak" ve hatta malumat şinas olanların ne dediklerine kulak vermek esastır.

Peki bunları yazmazsak ne olur? Bu suala da pek mütenevvi cevaplar verilebilir; amma velâkin benim en münasip bulduğum, ahmaklık olacağıdır. "Ahmak", şaşkın ya da akılsızca hareket eden demektir; fil vaka, son zamanlarda, ödep ve hadep hizipleri bu yolu ısrarla ittihaz etmişlerdir. Bu iki siyasi hizip için, Türkiye'deki son gelişmeler karşısında takip ettikleri ve hatta takip edemedikleri tarz-ı siyaset bakımından, "ahmak" sıfatının aşağısında bir mülâhaza dermiyan etmekte hayli zorlanmaktayım; pek azim ve hayli müstesna ahmaklık etmişlerdir.

Evvela kıymettar Profesör Yalçın Hoca, ısraren ve hulâsatan izah etmişler ki, cihet-i askeriyenin, iktidarı almak üzere bir niyeti olmamıştır; Küçükzade Yalçın Hoca, buna bir isim de icat ederek, "Pakistan Modeli" demiştir. Washington'un da desteğini almış olan bu modele göre, buhran-ı siyasi'de, askeriye, perde arka-

sından tesir icra etmeyi terk ederek, doğrudan doğruya bir aktör olarak, sahneye girmektedir ve hatta sahnenin önünde, hadisenin seyrine tesir etmektedir. Bu yeni durumda, askeriye, artık bir başrolde bir aktör ve önemli bir faktör, müessir bir amil-i siyaset olmuştur; ancak bizzat hükümeti alması gayri mülâhaza edilmektedir. Artık cihet-i askeriyeye de, misl-i diğer, bir hizb-i siyasi, muassır lisanımızla, bir siyasi parti, demek mümkündür.

Bu yeni durumu, Türkiye'nin idrakı kıt amma hiyaneti mebzul siyasilerinden Deniz Baykal bile anlamış ve Erbakan-Çiller Hükümeti'nin devrilmesinde bu yeni askeri aktörün sergilediği tiyatroya büyük methiyeler düzmüştür. Sadece hain-i azim Baykal değil, Madam Çiller ve hatta Necmi Hoca bile cihet-i askeriyenin sahnenin bize yakın sektöründe müessir bir oyun icra etmekle birlikte, hükümeti almaya niyattar olmadığını görebilmişlerdir; bu görüşe binaen, bir bacağını Büyük Mahkeme'ye kaptırmış Necmi Hoca olmasa dahi, Madam Çiller Kadın, cihet-i askeriye nezdinde gülhanbeyliğe, daha yerinde tabirle, gülhan hanımlığa tevessül etmiştir. Amma ki, ödep-hadep ahmakları, aslında bunları "dep" parantezine dercederek, "ö-ha-dep" ahmaklığı tesmiye etmek daha mübahtır, bunu anlayamamıştır ya "birinci, ikinci, üçüncü" darbe diye on altıncı Lui'ye kadar gitmişler ya da "ne hazırol, ne refah-yol" misali, Türkiye'de muassır meyhaneler olan barlardan çıkan ve bazan reklam filmine intikal eden vecizeler yumurtlamışlardır.

Bu misli görülmemiş ö-ha-dep ahmaklığının tezahür ettiği bir yer de, saniyen, imam-hatip mekteplerdir; burada da, karilerimi rahatsız etme pahasına, yine Profesör Küçükzade'ye referans yapmak ihtiyacını hissediyorum, kendileri, herkesten evvel, buradaki meselenin din tedrisinden daha ziyade, bir hizip için "kadro elemanı" yetiştirmek meselesi olduğunu, her taşın üstüne çıkarak haykırmışlardır. Refah olarak bilinen bu hizip, daha öbür dünyaya gitmeden, bir siyasi cennette faaliyet etme imkanını bulmuştur. Maaşallah, Avrupa'da teşkilâtlanmasını devletimiz deruhte etmiş, din görevlisi adıyla, Avrupa'yı, itikatlarına göre, solcu ve kürtçü münafıklardan temizlemek için, refah ajanlarıyla doldurmuştur. Bu musibette, el hak, Öymenzadelerden Onur Bey çok büyük tesir icra etmiştir; Bonn sefiri iken, sefareti, refah ajanlarını kollayıp tayin etmenin merkezi haline getirmiştir. Bunlar düvel-i avrupa tarafından da bilinmektedir. İlaveten, Devlet-i Türki, İmam-Hatip diye de içeride profesyonel elemanlarını yaratmış; refah'ın rakiplerini ise, polisleriyle kırdırmış, hakimleriyle mahkum ettirmiştir. Bu suret, âlâ bir vaziyet tezahür eylemiştir; tahsisat ve tayin, devlettendir ve kuvvet, hocadan gelmektedir. Buna ilm-i siyasette, "Fırıldak Hoca'nın Dolabı" adı verilmektedir.

Bunu idrakı hayli mahdut Mesut Bey dahi idrak etmiştir ve Süleyman Beyefendi Hazretleri, kılıcın sivrisiyle, fark etmekte gecikmemiş ve heyhat, ö-ha-dep-ciler, büyük hürriyet müdafii pozlarına çıkarak ve küstah bir tarzda, genç biraderimiz Mahir'in kemiklerini sızlatmaktan da utanmayarak, "kesintisiz demokrasi" bayrağını açmaya bile cüret ederek, refah yobazlığının "devrim muhafızları" olmuşlardır. Burada malumatsızlıkları tam bir cehalet ve terakki düşmanlığına çıkmıştır.

Neden böylesine aykırı bir yol tutmuşlardır, neden yol açmak yerine, mevcut yolları karanlığa garketmekten çekinmemişlerdir; bu sualler bizi müşkil epistemoloji meselelerine götürüyor ki, burada bunlara yaklaşmamız imkansızdır. Mamafih, meşhur tatbikat-nazariye ya da frenk kelâmı ile, pratik-teori ikilemini hatırlatmamanın mümkünü yoktur. Bunların bir kısmısı, eylül darbesiyle karakolu ve mahkemeyi bir defa görmüşlerdir ve bir dahi görmemek ve hemen unutmak üzere yemin eylemişlerdir, ancak artık çoğu herhangi bir, karakol-mahkeme malumâtından mahrumdurlar; malumattar olsalar, dal'daki işkencecinin faşist olmak kadar ve hatta daha çok yobaz ve mahkemedeki hakimin ise evleviyetle, yobaz olduğunu bileceklerdir.

Salisen, Kasumlu'yu katledenin İranlı, kadın ve çocukları boğazlayanın Cezayirli yobazlardan çıktığını, Türkiye'de, hapishanelerde, İstanbul'da, pek çok yiğidimizin, bunlardan ve Şevket Kazan namdar bir yobazın devr-i nezaretinde, onurla ölüme yol açtıklarını ve Diyarbekir'de aynı gafilin vekâletinde, pek çok Kürt yiğidimizin çivilerle yok edildiklerini, bu ö-ha-dep ahmaklarının tatbikat defterinde bulmak mümkün değildir. Bunların nazariye kitaplarında da, işkenceci zaptiye ile cami imamının en yakın komşu oldukları da zikredilmemektedir; zikredilse dahi, bu ö-ha-dep gafillerinin okumak adetleri yoktur. Bu nedenle, Çetin Altan mahdumları Ahmet ve Mehmet'in fikralarına binaen, bu gafiller hâlâ, refah yobazını müdafa etmenin devleti zayıflatmak olduğu halisünasyonu içindedirler; hala Altanzade Çetin'in , altmışlı yıllarda icat eylediği masallar ile idare ediyorlar. Bunların itikatına göre, Hoca, Çiller Kadını da yanına alarak, bütün polis şefleri ve bütün Kürt beyleriyle hükü-

mette otursa, devlet daha zayıf olacaktır; eğer bu ahmaklık değilse, ahmaklık hangisidir?

Rabban, bunlar, her cuma camiine, alâyişle ve nümayişle, bir sürü fare televizyon çocuğuyla giden, bir kimsenin devlet reisi ve bir diğerinin hükümet reisi olduğu bir devirde, her ne kadar itilirlerse itilsinler, bu idarenin de, şimdi refah ile müsemma bu yobazlığa karşı, mühim ameller yapmayacaklarını anlayamamaktadırlar. Bu hükümetteki iktidarsızlar, kendileri için de, devlet imkanlarıyla refah'ı beslemenin doğru olmadığını görmekle birlikte bunun için gereken cesaretten mahrumdurlar. Acizler ne yapsınlar? Bu kadro mekteplerinin orta kısmını kaldırabilmek üzere ellerini uzatıp öbür kulaklarını tutmuşlar ve "sekiz yıllık eğitim" demişlerdir, bunlar kim, maarifte reformatör kim; bunlara mı kaldı?

Hadep'in bunların reisan kadroları, her daim şanlı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girecek bir yeri bulmak için klik peşinde ve eğer Türk meclisinde mebus olurlarsa, yapacakları transferin hesabı içindedirler. Salih Sümer namdar Kürt mebusu hafızalarımızdadır.

Amma itmeyle kakmayla adım atıldı da fena mı oldu? Orta imamların diskalifiye edilmesi bir yana, Türkiye'nin maarif sisteminde, bu erken ihtisaslaşma, yavrularımızı, genel kültür almadan, bir vida yapmaya meyleden sistemin yıkılması da iyi olmuştur. Amma bu iş, bir "korkak kahraman" işidir; hani, filmi olmuştur, adam korkuyor, herkes adam ol diyor, daha tabancayı dahi bilmiyor, eline aldıkça, korkudan tabancayı patlatıveriyor, tesadüf bu ya her panikte, kurşundan bir düşman iniyor, korkak, ödü patlıyor, bir yanlışlık daha yapıyor, tabanca patlıyor, bir başka ağaçtan bir düşman düşüyor; aynıyla budur. Ö-ha-dep ahmakları bunu bile anlamıyor ve Mahir refikimizi sızlatıyorlar, buna karşı çıkıp, "kesintisiz demokrasi" buyuruyorlar. Ne ola ki?

Bu meyanda ibraz edeyim, bendeniz, bu iktidarsız acizlerden bir yanlışlık daha bekliyorum. Vali, kaymakam, darülfunun müderrislerinin, bu imamhatip yobazlarından tasfiye edilmeleri muhakkak lâzımdır; acep diyorum, bu acizler bunu direkt yapamazlar da, imam liselilere kimi kapıları kapatmak için, sadece ilahiyat darülfununu açık tutmak için, bir de "darülfunun reformu" yapmaz mı, bunu bekliyorum. Bu sayede hem bundan itibaren, idare ve müderrislerde imamlar mümkün olmaz ve hem de, darülfünun sisteminin mevcuttaki kadar kötüsü olamayacağı için, belki miktar-ı kafi ıslahat olur diye, ümitvarım. Ö-ha-dep ahmakları anlamazlar.

Acep nedendir? İşte mühim sual her daim budur ve tarik-i ilm'de terakki hep bu sualden neşet etmektedir. Bu suale iki sektörde verilecek iki cevap bulunmaktadır; hadep'e gelindiğinde, bunların reisan kadroları, her daim şanlı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girecek bir yeri bulmak için klik peşinde ve eğer Türk meclisinde mebus olurlarsa, yapacakları transferin hesabı içindedirler. Salih Sümer namdar Kürt mebusu hafızalarımızdadır. Bunların malumata hem ihtiyaçları yoktur ve hem de vakitleri bulunmamaktadır. Ödep cenahına gelince, ahir zaman hürriyet kahramanlarından Hasan Güzel'in de müfrezeleriyle iştirak etmekle övündüğü meşhur Sultanahmet mitingini hareketnoktası alma mecburiyeti var; karilerimizin hatıratında, bu miting, aynıyla, miting sonrasında ödep mensubinin çuval çuval temizlik yapmalarıyla meşhurdur. Memleketimizin müstemlekeci Amerikan televizyonları, bu ödep'i kendi hizbi addeddiklerinden bunu da gösterdiler. Güzel amma neden temizlikçi oldular? "Niçin" suali de ilim yolunun muharriklerinden birisidir; yüzlerinden ve kıyafetlerinden temizliğe pek de meraklı olmadıkları intibaı yayılan bu ödep'li mitingçiler neden daha sonra çuval çuval temizlik yapmışlardır ve çuvalların içine ne koymuşlardır? Bu Sultan Hamid'in hayli mütemayil oldukları bir Şerlok Holms hikâyatı değildir ve karilerimizi meraktan patlatmadan bu suale hemen cevap vereceğiz; boş bira, şarap ve konyak şişeleriyle doldurmuşlardır. Ödep, kısmı azamisiyle, muassır meyhaneler addedilen barları, parti lokali ve hatta partilerinin "bilim kurulu" sayan bir hizip'tir. Son zamanlarda ortaya attıkları siyasi sloganlarının hepsine rakı bulaşmış olması da bunu göstermektedir; bunların çoğu, bir kez katıldıkları örgütlü mücadeleden hicap duyanlar ve bu hicaptan kurtulmak için devamlı müskirat istihlâk edenlerdir. Bunlar bir müskiratçı partisidir; solculukları, herkesin kendi müskirat şişesini kendisinin yok etmesi esası üzerinedir. İşittiğimize göre bu hizip, içki meselesinde daha müfrit koministtirler, herkesin imkanı ölçüsünde kontrübisyon ve kapasitesi ölçüsünde konsomasyon umdesini kabul eylemiştir ve kömüniz-

me en çok bu umdede yaklaşmaktadırlar. Rivayete göre, hizip sırlarının fahş edilmesini önlemek için, Hasan Celal Bey'in de şerik olduğunu iddia ettiği bu mitingten sonra, şişelerini toplamışlardır.

Bu iki hizip hem malumata ihtiyaç duymamakta ve hem de malumat için fizik hali bulunmamaktadır. Malumat yoktur; yayın ve ceride yoktur. Malumat hiç yoktur; açıcı olan Lenin Refikimiz'e itibar edecek olursak, hizip ya da parti de yoktur. Çünkü Lenin'in bir umde haline getirdiği bu tatbikat ansamblına göre, parti'nin varlığı veya yokluğu, yayınlarının ve toplantılarının ve aidat hasılatının miktarıyla belli olmaktadır. Bunlarda malumat sıfırdır ve Lenin Yoldaşımız'a göre, maalesef bunlar da sıfırdır.

Şüphesiz bu pek manidar bir malumattır ve Lenin'den evvel böyle bir malumata sahip olmadığımız kesindir, amma, Lenin'den bu yana, bunu önemli bir kriter olarak her daim istimal eylemekteyiz. Bu kritere göre, mesela, İşçi Partisi ve Sosyalist İktidar Partisi âlâ hiziplerdir. Bunların yayınlarını ben de, burada gurbet ilinde, iştiyak ile takip etmekteyim.

Amma ve lakin, bilhassa, Hizb-i İktidar-ı İçtimayun'un Sosyalist İktidar adlı ebdomaderini tetkik ederken bir iki noktadan hayli müteesir oldum ve müteesiran, bu hususta hem bir malumat arzetmek ve hem de bir münakaşa yapmak istiyorum. Sosyalist İktidar adlı haftalıkta okuduğuma göre, bir kıymetter ceridenin karilerine ulaştırılması sırasında bazı müşkülât zuhur etmiştir; harfleri deşifre edemedim, mazur addedilmek isterim, Türkiye içtimai hareketinde hareketleri yanyana harf yazarak isimlendirmek bir hastalık olmuştur, bir başka politik hareket, Sosyalist İktidar müvezzilerine taaruz etmektedir. Teessürüm, arzetmek istediğim malumat ve yapmak istediğim münazara buradadır.

Sosyalist İktidar redaksiyon heyeti, uzun izahat ile usulüne uygun bir tevzi işi yaptıklarını dermiyan ederek, taarruzların durdurulmasını istemektedirler. Ancak izahatların hepsi tekniktir; mümkündür ve mesele bir teknik meselesidir. Ancak Türkiye politik hareketinde bu tür taarruzların teknik mahiyeti aşarak siyasi nitelik aldıkları durumlar da vardır. Bendeniz, malumatan bunlardan birisini, arzetmek mecburiyetini duymaktayım.

Takvim yetmişli yılların ortasıdır ve Martçı Darbe'den çıkılmak üzeredir; Türkiye İşçi Partisi yeniden kurulmuştur, "Yürüyüş" Ceridesi çıkmaktadır. Kürt halkından mümtaz sanatçı Rahmi Saltuk her zaman olduğu gibi, Türkiye İşçi Partisi'nde yerini almıştır ve Ortadoğu Teknikiyat Darülfünun'da bir konser vermek için afiş yapılmıştır. Jandarma afişe taarruz etmemiştir, amma ki, o vakit aynı mahalde kuvvet toplayan ve kendilerine "Halkın Kurtuluşu" adını veren bir gençlik grubunun, "burası bizim yerimizdir, başkasına konser verdirmezük" naraları atarak afişleri tahrip eyledikleri müşahade edilmiştir. Durmaları ihtar edilmiş, durmamışlar, bunun üzerine, Yürüyüş'te sermuharrir Yalçın Küçük'ün kaleminden, daha sonra meşhur olan "Maocu Bozkurtlar" serlevhalı yazı çıkmıştır; tabii ki, yazının hedefi Reis Mao değildir, Burada "Mao" kelimesi, yapanların kimliğine bir atıf olmuştur ve amelleri, faşist sayılmıştır. Şüphesiz cümbüşü tahmin etmek müşkil değildir; Yürüyüş, muhasımlarına, bu yolda ölmeyi ve öldürmeyi göze aldıklarını anlatmıştır. Sosyalizm mücadelesinde zaman zaman, bunu, dosta ve düşmana anlatmak gerekmektedir; çünkü, zaman zaman, hem Halk ordusu ve hem de Halk partisi tilmizlerinde, çeşitli teknikiyat ardına gizlense de, bir sosyalizm muhalefeti fışkırmaktadır. Unutmamalıyız, yıl bin dokuzyüz yetmişte, gençlerimiz, "Sosyalist Türkiye" ve "Demokrat Türkiye" diye kavga ediyorlardı; Halk Ordusu ve Halk Partisi gençlerimiz, Türkiye İşçi Partisi gençlerinin sosyalizmi çığırmasını zamansız mülâhaza ediyorlar ve hayli kızıyorlardı ve tarihimizin ayıplarındandır, taarruz bile ediyorlardı.

Büyük İnkılapçı şair Tevfik Fikret, ne âlâ terennüm etmişti, "kanun diye kanun diye kanun tepelendi" buyuruyordu *; bazan "sosyalizm diye diye", bu sözü zayıfça çığırarak, sosyalizm husumeti ile karşılaşıyoruz. Ben bu meselede mutlaka böyledir demek durumunda değilim; sadece bu vaka bana bu malumatı hatırlatıyor. Bu malumatı arzediyorum.

Ancak bu mesele dolayısıyla Sosyalist İktidar Ceridesi'nin redaksiyon heyeti ile bir münazara yapmak istiyorum; bir hususta, Sosyalist İktidar'ın bazı beyanına hayli şaşırdığımı ifade etmek mecburiyetindeyim. Çünkü Sosyalist İktidar, bu taarruzlar sırasında, kendi mensuplarının, "Mustafa Suphi, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan" resim ve posterlerini yüksek tuttuklarını ifade ediyorlar ve taarruzun mahiyetini anlayamıyorlar; bendeniz de, bu reak-

** Acaba, Büyük İnkılâpçı Şair Kevfik Fikret'in şiirleri zaman zaman neşredilemez mi? Bazı müşkülat var, biliyorum. A.Kadir Üstadımızın, Fikret'i muassırlaştırma gayretleri, benim nokta-i nazarıma binaen, tatminkar olmaktan uzaktır. Üstadımızın şiir ezvki yüksek olsa da, Osmanlıca malumatının pek zaif olduğu görülmektedir; başkası var mı, bilmiyorum. Yoksa, aslıyla beraber A.Kadir versiyonlarını da beraber vermek düşünülmelidir.*

siyonu tam anlayamıyorum, şüphesiz, Suphi, Deniz, Mahir refiklerimiz bizim için pek azizdir ve bunların resim ve posterlerinin taşınması iyidir. Bunu anlıyorum. Yalnız hepsi bu mudur?

Bendeniz Deniz ve Mahir refiklerimizin posterlerine sevinirken, Vedat Demircioğlu ve Taylan Özgür yiğitlerimizi neden unuttuğumuzu anlayamıyorum. Vedat ve Taylan yiğitlerimiz, altmışlı yıllarda, büyük zalimler tarafından ilk önce kıyılmış yoldaşlarımızdır; bunların ihmal edilmesine, acaba daha erken kıyılmaları mı neden olmaktadır? Böyle tezekkür ediyorum amma, daha sonra, eğer, erken kıyılmak kabahatsa, bu, Mustafa Suphi refikimiz için neden meziyet oluyor, böyle sürdürüyorum ve bunu ise hiç anlamıyorum. Sosyalist İktidar Ceridesi redaksiyon heyeti, cehaletimi mazur görmelidir, acep Mustafa Suphi refikimizin, Türkiye inkilabı ve içtimayun hareketine kontribüsyonu, ben bilmiyorum ya, Vedat ya da Taylan Refik'ten çok mu fazladır, fazla ise nerede fazladır? Ben mi yanlış biliyorum, Mustafa Suphi, İttihat ve Terakki Fırkası'na, solundan değil sağından muhalefet etmiştir, Sinop'tan kaçmıştır, Rusya'da savaş esiri olmuştur ve komünizmden işte bu demde ve Büyük Bolşevik İnkılâbı'ndan sonra haberdar olmuştur. Refikimiz Suphi, acaba ben mi yanılıyorum, katledildiği için bize aziz olmuştur; İşçi Partili Vedat ise uzun yıllardan sonra ilk yiğidimiz değil midir; öyleyse neden azizimiz olamıyor?

Bunu anlamıyorum. Şanlı 28 Nisan Kıyamımız'ın mümtaz kaybı Turan Emeksiz'in unutulmasını da hem tatbikat ve hem de nazariyat planında anlamıyorum. Bizim solcularımız, Rusya tarihine girdiği için, Küba tarihine girdiği için, Bolivya tarihine girdiği için, buraların sosyalist kitapları bunları mümtaz saydıkları için bu halklardan pek çok burjuva ihtilalcisini mübarek sayıyor; amma ki, bir Rusyalı, bir Kübalı, bir Bolivyalı sosyalist büyüğümüz, bizimkilerden malumatı olmadığı ve binnetice kelâm etmediği için, bizim burjuva ihtilalcisi büyük yiğitlerimize dudak büküyor. Bunu kabul edilir bir durum kabul edemiyorum.

Bu münakaşayı büyütmek istemiyorum; bir prensip meselesi değildir, amma ille de meseledir. Ben böyle mülâhaza ediyorum; hassasiyet bizim hayatımızdır ve ben duygu dünyasından ayrılmayı müdafa etmiyorum, kendim de duygu doluyum. Eninde sonunda, bizim emekçi yoksul halkımıza duygumuz olmasa, neden başka bir yolu seçmeyelim, içtimaiyun yolundaysak, biz yine de duygu yolundayız. Amma ki tarihimize bakarken, suretleri omuzlarımıza alırken, daha ilmi olmak zaruretine inanıyorum; şüphesiz Deniz refikimiz, Mahir refikimiz daha birer çiçek iken, emekçi halkımıza duygu yüküyle bağlıyken, aramızdan alındılar. Buradaki dram önünde eğiliyoruz; ancak, bu eğilme sırasında, bir Şefik Hüsnü'yü, bir Reşat Fuat'ı, şüphe yok Hikmetler'i, Suat Derviş Hanım'ı ve amma bir Behice Boran'ı ve bir Mehmet Ali Aybar'ı nasıl ihmal ederiz, anlamakta acizim. Kabahatları, Behice Boran menfa yatağında olsa da, yataklarında ölmeleri midir?

Şimdi yoklar ve aramızda Aybar'a karşı mücadele edenler hala yaşıyorlar. Amma bu mücadele, bazılarının "Lord", bazılarının "Koçero" dedikleri, bu mümtaz paşazadenin, büyük bir inatla, Behice Boran ve refikleriyle, bir kütlevi sosyalist hareket

Geleceğe ve sosyalist iktidara zenginlikle yürümek mecburiyetindeyiz.

Suphi, Deniz, ve Mahir bizim zenginliklerimizdir.

Amma ve ille biz çok daha zenginiz.

yarattığını unutabilir miyiz? Bizler memleketimizde, "içtimaiyun" kelâmının dağa ve taşa duyurulmasını, en evvel Aybar ve Boran'a borçlu değil miyiz? Daha da mühimi, eğer bunların fedakar mücadeleleri, inatları olmasaydı, Deniz ve Mahir refiklerimiz olur muydu? Behice Boran'ın, zamanı geldiğinde, çoklarının itikadı aksine, Çekoslovakya meselesinde değil, bu meselede ikiside aynı yerdedir, hem Kürt meselesine ve hem Türkiye emekçi halkına, sınıfı bakışta yolları ayrıldığı için, en yakın refiki Aybar'a mücadele için bayrak açmasını, bugün birçoklarının övündüğü akademik rütbeleri atarak, hep işçi sınıfı için savaştığını nasıl ihmal ederiz? Bu vesileyle, önlerinde hürmetle eğiliyorum.

Anlamakta acizim. Ancak anlamakta aciz olmadığım bir husus var: Bolşevik İnkılâb'ın, bir zaman sonra, kitaplarından Trotskiy Yoldaşı çıkarması, bir tarihi fakirleştirme yolunda müdahale olmuştur. Tarih kitabını fakirleştirmek, geleceği fakirleştirmektir.

Eğer ki bugün talihimiz açılmışsa, bendeniz pek açıldığı kanaatindeyim, geleceğe ve sosyalist iktidara zenginlikle yürümek mecburiyetindeyiz.

Suphi, Deniz, ve Mahir bizim zenginliklerimizdir.

Amma ve ille biz çok daha zenginiz■

Birikim:
İktidarsız Aydınlar Tarikatı

Fulya GÜRSES

Birikim dergisinin 100. sayısına doluşanlar, alamancı psikolojinin aydın görüntüsünü iyi yansıtıyor. 100 sayının birikimi "iktidarsızlık"la özetlenebilir diye ilân ediyorlar. Sağlı sollu tüm iktidarsızları biraraya getirebilmiş olmanın, birlikte iktidarsızlık korosu oluşturabilmiş olmanın "misyon'uyla keyfedip kadeh kaldırıyorlar.

> ...Aydın kesimi bizzat, çabaların büyük ölçekli bileşimini doğrudan doğruya gerektirmeyen, örgütlenmiş kollektif emek yoluyla doğrudan doğruya eğitmeyen kendi yaşam ve çalışma koşulları yüzünden, proletaryadan her zaman daha bireycidir. Bu nedenledir ki, kendilerini Parti yaşamının disiplinine uyarlamak aydın öğelere zor gelir ve aralarından bu disipline doğal bir biçimde elverişli olmayanlar gerekli örgütsel sınırlamalara karşı isyan bayrağını açarlar ve içgüdüsel anarşizmlerini bir savaşım ilkesi düzeyine çıkararak buna yalnış bir biçimde "özerklik" isteği, "hoşgörü" talebi vb. adlar verirler.(V. I. Lenin, Aydın Kesimi Üstüne, Başak Yayınları, 1988,s. 45)

Söze, 1968'lerde başlayan bir tartışmayı anımsatarak başlamak yararlı olacaktır. İdris Küçükömer ve "Düzenin Yabancılaşması" adlı eseri, bu tartışmanın başlatıcı adıdır. Küçükömer'in neredeyse otuz yıl önce öne sürdüğü tezlerin bugün yeniden parlatılıp piyasaya sürülmesinin rastlantı olmadığı bilinmelidir. Ulus devlet ötesi alternatif sivil toplum projesinin Türkiyeli sivil ajanları, ideolojik adımlarını bu tezlere basarak atmışlardır. Küçükömer adı bugün sivil toplumculuğun ağababalığına getirilmiş, düşünceleri iktidarsızlığın, yerlileşmenin temel teorik dinamiğine dönüştürülmüştür. 1970 öncesi "Tam Bağımsızlık" kalkışlarında Kanlı Pazar'ları, Kayseri olaylarını yaşayan ve İslâmi duygularla harekete geçirilerek camilerden üzerine saldırtılan halk kitleleri üzerine düşünmek zorunluluğu duyan sol, yeni tezler aramaya yönelmiş, "Düzenin Yabancılaşması" bu arayışın ürünü olmuştur. Bu tezin gelecek için taşıdığı tehlikeyi önceden görebilen tek kişi Yalçın Küçük Yoldaş'tır. Yalçın Küçük Yoldaş Ant dergisinin 22 Temmuz 1969 tarihli sayısında "Empresyonist Bir Tablo" başlıklı yazısıyla kitabı eleştirmiş, Rusya'da zapadnikler (batıcılar), narodnikler (halkçılar) le başlayarak, bolşevik-sosyalist ihtilalciler tartışması olarak devrime kadar uzanan tartışmayı anımsatmıştır. "Ama" demiştir, "ne Lenin'de ne de başka bir düşünür de Küçükömer'in modeline benzer bir modele rastlanmaz.

Üstelik bunun yerine Lenin ve Troçki'nin genellikle tekrarladıkları bir çözümleme vardır: Bütün "sosyalistliklerine" rağmen menşevikler ve sosyalist ihtilalciler burjuva örgütler olarak görülür. Menşeviklerin görevi işçileri yanıltmak, toplamak; sosyalist ihtilalcilerin görevi ırgatları yanıltmak, toplamak... Ve sonunda 1917 şubat-ekim arasında olduğu gibi bunları burjuvaların emrinde devrime karşı kullanmak."

Yalçın Küçük Yoldaş yazısına devam ederek, "kuşku yok henüz o aşama gelmedi" demektedir.

Bu, yalnızca, iktidara yürüyen gerçek devrimcinin sahip olabileceği bir büyük öngörüdür ve bugün o aşamaya gelindiği anlaşılmaktadır. Bizim menşeviklerimiz ve sosyalist İhtilalcilerimiz bugün burjuvaların emrindedir ve devrimci iktidar yürüyüşümüzün karşısına sivil toplumcu, demokrasi gericisi yeni yüzleriyle bir engel olarak dikilmeye çalışmaktadırlar.

Bunlar iradesi kırılmış ve iktidarsızlaştırılmış entellektüel sefillere dönüştürülmüşlerdir. Tıpkı ilk dönem alamanya göçmeni işçilere benzemektedirler. Ayağında poturuyla köyünden çıkıp, dişlerinden kıçına kadar kontrol edilerek sağlam bulunursa fabrikalara buyur edilen, günde on sekiz, yirmi saat çalışıp haym ranzalarında yatıp kalkarak köpek mamasıyla öğün atlatan, üç beş sene sonra on günlük izninde elinde pilli radyo, kafasında kenarı tüylü fötr şapkayla köyüne koşup, "buraları yol mu, sizler insan mısınız, sen de karı mısın" tarzında toprağını, komşusunu, karısını aşağılayan alamancıları çağrıştırıyorlar. Adam eline malasını almış, duvar sıvasını düzleyecek, önüne geçiyorlar, nene tezek karmış damını onaracak, burun kıvırıyorlar, kadın taze oyalı yemenisini başına sarmış kocasına şirin görünecek, sarı peruklu alaman karısını hatırlayıp iç geçiriyorlar..

Böyleleri, hayat sürelerini kendi iradeleriyle kısaltmış olanlar. Üç beş senede bir on günlük izinlerde yaşadıklarını hissediyorlar ve varoluşlarını kendi çöplüklerinde kendi benzerlerini aşağılayarak, horgörmeye çalışarak duyumsayabiliyorlar ancak. Yitik zamanlarının, öykündükleri ortamlarda göze görünmez oluşlarının acıveren öfkesini bu tarzda dışa vurup rahatlamaya çalışıyorlar.

Birikim dergisinin 100. sayısına doluşanlar, bu alamancı psikolojinin aydın görüntüsünü iyi yansıtıyor.

Devrimci örgütlerinden kurtulup "Helsinki Yurttaşı Sivil Papaz Gapon"un açtığı kilise kapısından içeri doluşanlar, hegemonya ve irade düşmanlığı rolüne şehvetle sarılmış bulunduklarını ifade ediyorlar. 100 sayının birikimi "iktidarsızlık"a özetlenebilir diye ilân ediyorlar. Sağlı sollu tüm iktidarsızları biraraya getirebilmiş olmanın, birlikte iktidarsızlık korosu oluşturabilmiş olmanın 'misyon'uyla keyfedip kadeh kaldırıyorlar. 100. sayının çok biriktirmiş sol yazarları; bizi örgüt hegemonyasından kurtardın.. kemâlist, sosyalist her türden toplumsallık düşüncesinden arındırdın. Marksist olmayan yeni bir sosyalizm anlayışı inşa etmeye yönelerek, yeni dünya düzenine uygun solcular olmamızı kolaylaştırdın. Marksizmle yapıbozumu harmanlamaya niyetlenecek gençlere yolları açtın. İktidarsızlığımıza, korkaklığımıza ve yılgınlığımıza teorik zemin oluşturup bizi olumladın diyerek Birikim'e secde ediyorlar. İşi daha ileriye götürüp musibet'i nasihat'e yeğ tutanlar da var. 12 Eylül musibeti işe yaradı, entellektüel pencereye bakıp, bulunduğum "kuyu"dan çıktım, kuyudan çıkınca gökyüzünün bildiğimden geniş olduğunu keşfettim diyerek entellektüel pencereleri Birikim'e hamdü sena ediyorlar. Tıpkı alamana uşak olanın gelip köyüne köylüsüne küfretmesi gibi, yazılar okunduğunda anlaşılıyor.100. sayıya soldan yazmanın tek önşartı, geçmişi karabasan türü tanımlamak. Evden kaçıp genelevin yolunu tutan kenar mahalle dilberi ağzıyla, cikletini dilinin altına gizleyip, "ben düşmedim beni düşürdüler abi" uslûbuyla konuşuyorlar.

İyi de, ya sonrası? Sonrasını içlerinden biri iyi özetlemiş. 'Birlik' yegane demekti. 'Biriki' bir ihtiyat payıydı. 'Birikim' bir birikimdi. 'Biriktim' ve sonra ne oldu, bilmiyorum" (Umur Talu, Birikim sayı 100, s.171) diyor.

Bilmeyenler olabilir, sonra ne olduğunu biz söyleyelim, bizden öğrensinler. Beyoğlu'nda pıtırak gibi açılan barlarda birbirini algılamadan, birbirini görmeden dizdize oturup, içdökümlerini boşluğa savuruyorlar.

Mutsuz ve alabildiğine rahatsız görünüyorlar. Hiçbir şey bunlara yetmiyor. Şimdilerde Prozac'tan medet umuyorlar. "Konsantrasyonu artırıyor. Depresyona ve moral bozukluğuna iyi geliyor. Endişeleri azaltıyor." (Prozac, Milliyet gazetesi, 3 Eylül 1997) Sivilleşirken Prozac'a sığınmak zorunda olanlar, bunu benzerlerine de

öğütlüyorlar. "Prozac Toplumu" (İletişim Yayınları) kitabını çevirip yayınlıyorlar. Görsel yönetmenleri kişisel deneyimini aktararak Prozac uyuşturucusunun reklâmını yapıyor. "Başladıktan birkaç hafta sonra moral bozukluğum ve depresyonum azalmaya başlamıştı. Sevinmem gereken şeye sevinemezken sevinmeye başladım. Birçok şeye üzülmüyorsun. Kendine güvenin artıyor, endişelerin azalıyor. ..Mutsuzluk yok, kabullenme artıyor..." (Prozac, Milliyet gazetesi, 3 Eylül 1997)

Demek, tekelcilik ve tüketim çağında Cemil Meriç bile olunamıyor. Reklâm şirketlerinin, medya patronlarının, dolarla ödedikleri maaşlar, mutsuz aydın rolünü oynamanın bile istek ve iradesini kırıyor, böyle görünüyor.

"Yıllarca bir arkeolog gibi kazıyıp durmuş kendi katmanlarını" diye açıklamış , 3 Ağustos 1997 tarihli Gazete Pazar'ın kültür-yaşam sayfası Mardinli Murathan Mungan'ı. "Kürt kimliği, devrimci kimliği, aydın kimliği, cinsel kimliğinin kazılarında ele geçirdiği bulguları tanımlayıp durmuş." "Birçok hayat deneyiminden, sayısız okumadan geçtikten sonra şimdi geldiğim noktada kimliklerin doğru tanımlanmasını halâ çok önemsiyorum. Kimlik haklarının savunulmasını da. Yalnız şöyle bir tehlikesi de var bunun. Mücadelesini verdiğiniz kimlik, bir süre sonra hapishaneniz olabiliyor. Mücadelesini verdiğimiz şey, bizim hedefimizde bu gezegenin bir bireyi olmak yoksa eğer, yola çıkışımız bütün gezegeni hedeflemiyorsa, bir süre sonra kendi kapanımız haline gelebiliyor. Bunun farkında olsan bile, sosyal koşulların dayatmasıyla bu kapana kıstırılmış oluyoruz. Bu, bütün kimlikler için geçerli. Kadın olmak, eşcinsel olmak, Yahudi olmak, devrimci olmak, bütün bu olmaların insanın kendini oldurma süreciyle çakışmaması gerekiyor. Belki de tek çözüm çok kimliklilik. Alanları iyi tanımlanmış bir çok kimliklilik."

"...O, parçalanmış bir coğrafyadan, parçalanmış bir kimlikte ille de bütünlük, rasyonel bir figür olması gerekmediğini çok önceden görmüş" diyor Gazete Pazar, iştahla dalıp çıktığı alanları açıklarken, "...Aidiyet hissettiğiniz grubun ahlak anlayışı ortadan kalktığında, insanlar kendilerini ayakta tutacak hiçbir ahlaki değere sahip olmadıklarını farketmiyorlar bile. Oysa ait olduğumuz kimliklerle ilgili bir mücadele serüveni yaşarken, bireysel değerler ve bireysel ahlak ve kişisel değerler kişiliğimizin temel taşını oluşturuyor" diye gerekçelendiriyor bunu Murathan. "...Hiçbir iktidara aday olmamayı erken seçtim. Bu beni özgürleştirdi ve güçlü kıldı."

Gazete Pazar açıklıyor. "Bu yıl yazılarından bir toplam yayınlanacak: Meskalin 60 draje."

Daha iyi anlamak için, İstanbul Tıp Fakültesi'nin 1984'te yayınlanan, "Klinik Ders Kitabı Psikiyatri"ye bakıyoruz. "Şizofrenik sendromun 'kişilik bütünlüğünün dönüşümsüz bağlantı çözülmesi' aşamasında geist varlık kategorisine değin klinik semptomlar ortaya çıkar: a) Kişinin makrokosmik sfer'le "birey-üstü" ortaklığı çözülür ve bu ortaklık içinde oluşan tarih ve kültür varlığında yıkılma olur. Çağın ve toplumun etik, estetik, moral ve legal değerleri umursamazlıkla önemlerini yitirir. Dün-bugün-yarın ile ilgili zaman kavramı, geleceğini düzenleme ve seçme yeteneği, istem ve sorumluluk duygusu bozulur... Toplumsallaşma süreci yıkılan şizofrenik kişide, sözlü dil iletişimi ile birlikte çevreden ve toplumdan kazanılan simgeler yitirilerek, daha bireysel ve ilkel, arkaik olanlarla yer değişir... Kişi sentez ve perspektifini yitirir. Nesneler artık birbirleriyle olan ilişkileri çerçevesinde görülmezler... Ego sınırlarının ve kimliğin yitirilmesi, gerçek ile kişilerarası ilişkilerin kopmasına neden olduğu gibi; kendi cinselliğine değin kuşku ve kararsızlıkların doğmasına da yol açar. Duygu, düşünce ve davranışlarda uslûp farklılıkları, süreksizlik ve ani değişkenlikler görülür. (s. 54-55-56)

Tekelcilik ve tüketim çağında Cemil Meriç bile olunamıyor. Reklâm şirketlerinin, medya patronlarının, dolarla ödedikleri maaşlar, mutsuz aydın rolünü oynamanın bile istek ve iradesini kırıyor, böyle görünüyor.

"...Şizofrenik halden sorumlu tutulan andrenokromun kimyasal yapısı meskalininkine benzer. Araştırıcılara göre, şizofrenlerde bu madde, kriz sırasında artmakta, iyileşme döneminde azal-

maktadır... Son yıllarda psikotomimetik drog denilen maddelerle model psikozların oluştuğu görülmüştür. Bu maddeler içinde LSD, meskalin...sayılmaktadır. Bu maddeler önemli nörovejetatif belirtiler, vizüel hallusinasyonlar, anksiyete, konsantrasyon güçlükleri, depersonalizyon gibi psikiyatrik belirtiler ortaya çıkarır." (s.216-217)

Klinik vaziyetlerin piyasaya sürülüp pazarlandığı dönemleri yaşıyoruz. Biriktiriciler bunun adına entellektüellik diyorlar. Ben Türkiyeli aydın sıfatına alenen küfür sayıyorum, bu pisliktir. Kokuşmaya ve iyice rahatsızlık vermeye başlamıştır.

"Biriktim. Sonra ne oldu? Bilmiyorum" Onlar bilmiyorlar gene biz devam edelim. İletişim'in yayınladığı "Siyah Makamı"dır. "Yazarının deyişiyle, "başı sonu olan, düzgün bir hikâye". Geçmişin aşk destanlarını, mitolojinin efsanelerini ya da tek tek insanların maceralarını, hep aynı büyük hikâyenin parçası kabul ederek yazılmış. Nelerin etrafından dolanıyor? Kudretin-insanın zaman'la kavgasının tezahürü olarak. Huzurun-insanın zaman'la âhenginin ürünü olarak. Kaderin-kendi bireysel hikâyelerimizi başkalarınınkinden ayırdıkça pençesine düştüğümüz acımasız hükümdarın. Onurun. Aşkın. İyiliğin. İnanmanın. İç titreşimlerimizin. Sevecek kudrete sahip olanların üzerine düşen ışığın. Saklanmanın, sığınmanın. Karanlığın. Müziğin. Aramızda dolaşan ve işbirlikçiler arayan Şeytan'ın. Şeytan'ın yaklaşamadığı yıldızların. Tutkunun..." diye açıklıyor, Ümit Kıvanç'ın "Siyah Makamı" isimli kitabını yayınevi.

Geçenlerde yazarın Kanal 7'deki görüntüsüne bakıp ürktüm. Medyatik tutkunluğu fizyolojik bozukluğa ulaştırmış olan kimileri esasen "kayıp" olarak görülmemelidir. Bunların erken dönüş yapmaları bizim yararımıza olmuştur. Ama "Birikim benim gençliğimdi" (Şirin Tekeli, Birikim, sayı 100, s.172) diyen bazıları hüzün vericidir. "Kadınlar ve Siyasal-Toplumsal Hayat" gibi çaplı bir çalışmayla başlayıp, "Ya da ben artık yaşlanmıştım ve Simone Signoret'in dediği gibi, 'Özlemin eski tadı kalmamıştı'... Geçen yıl, 20 yıl abone olduğum bir meslek dergisini artık almamaya karar verdim. Kala kala 25 yıldır her hafta, en azından sayfalarını karıştırdığım Nouvel Observateur -gençlik takıntısı- ile, bana Birikim'in tadını vermese de, okumam gerektiği için okuduğum, feminist Pazartesi kaldı" noktasına geldiğini itiraf edenlere üzülmemek elde değildir. Bunlar, kendi öziradelerinin ve özgünlüklerinin yaratıcılığını adım adım yadsıyarak bugünlere gelmişlerdir. Türkiye bitti, evrensel dünya aydını olmak için merkezin talebine uymak gerekiyor anlayışı, özlemin eski tadını bile duyamamalarına yolaçmıştır. "Kadınların durumunun tahlili bakımından bugün artık marksizm'e eskiden düşündüğüm kadar bel bağlanamayacağına inanıyorum" (Kadınlar İçin, Şirin Tekeli, Alan Yay., 1988) diyen Şirin Tekeli, 1977'de yayınlanan ilk yazısını kitaba alış nedenini, on yılda düşüncesinde meydana gelen değişmeyi okura aktarabilme isteği olarak açıklamaktadır. Bu düşünce değişmesi 1988'den sonra daha da hızlanmıştır. Açık Radyo'nun Özgür Ada programlarından birinde rastgele kulak misafiri olduğum bir konuşmasında, "elli yaşından sonra Dede Efendi'yi keşfetmiş ve tad almış biri olduğum için üzgünüm" diyerek geçen zamana yazıklanmıştır. Kurucusu olduğu Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin işi gücü Osmanlı saray kadınlarının incik boncuğunu, başlığının, entarisinin işlemelerini araştırmak, Osmanlı kadınlarına dair döküman toplayıp bir yerlere ulaştırmaktan ibarettir. Tipiyle, yaşam tarzıyla adeta

Türkiyeli aydın üç günde parlatılıp piyasaya sürülen, iki gün sonra hızla geri çekilip adı sanı unutturulan pop müzik şarlatanlarından beter durumdadır. Dün, marksist düşünce hegemonyasının belini kırıp özgürleştik diye zil takıp oynayanlar, bugün Althusser, Habermas, Terry Eagleton, Roland Barthes, Bachelard, Foucault, Kuhn, Feyereband, vd ile tıkabasa doldurdukları kafalarında çözülmüş yapılar, kararsız paradigmalar, karmakarışık kavramlarla varoluş kaygıları, anksiyeteler içinde bekleyiştedirler.

Fransızlaşmış, Türk kadını demeye bin şahit gereken bu aydın hanım, onca yıllık bilgi birikimi ve kariyerine rağmen "İnsan ve Felsefe" seminerinde yaşlı başlı kürsü sahibi felsefe profesörü onca kadının çırpınmalarına kayıtsız kalmış, "Felsefe'de Kadın Bakışı" komedyenleriyle birlikte davranmıştır. Kadın profesörlere menstürasyon dönemlerinde izin verilmeli mi verilmemeli mi gibi eblehlere özgü tartışmaları ciddiye alıp, muhatap olacak kadar da düşünce değişimi kanıtları sergileyebilmiştir. Bu denli hızlı düşünce değişiminin ve onca yılın kültür-bilgi birikiminin sonunda Pazartesi magazinine takılıp kalmanın kişinin tad duygusunu yitirmesiyle sonuçlanması herhalde doğal karşılanmalıdır.

Bunlar, tüm biriktirmişliklerini ve yaratıcılıklarını doğu-batı sentezinin iktidarsızlık dinamiklerini bulup çıkarmak, piyasaya sürmek için kullanmak zorundadırlar. Bu görev bunlara dayatılmıştır. Bunlar biat ettikleri Papaz Gapon'larının, "Türkiye'de sosyalistler demokrasiyi 'yol arkadaşı' olsun olmasın, herkese anlatmak, demokrasinin mümkün olduğunu kanıtlamak zorunda" (Murat Belge, "Yol Arkadaşları", Yeni Gündem, Sayı 35) diyerek emrettiği tarzda "demokratlar" olduklarını da kanıtlamalıdırlar. Aksi halde lütfedilip yerleştirildikleri vitrinlerden alaşağı edileceklerdir. Tek kutuplu global emperyalizm, sivil ajanları eliyle beyinlerini sivil toplum, çoğulculuk, demokrasi, çok kültürlülük, çok kimliklilik vb için kullanmaları gerektiğine bunları koşullandırmış, ikna etmiş, bilinen yöntemlerle özendirmiştir. Kendi ülkelerinin dinamik, dönüşümcü çözümlemelerinden özgürleşenler, emperyalist merkeze bağımlı aydınlar olmanın (aidiyet bunalımına düşmüş dünya vatandaşlarının jargonuyla, evrensel, siyasal, kültürel yüksek uçuşlarının) varoluş sorunsalını yaşamakta, ansızın bir "hiç" olup yitebilecekleri gerçeğinin bilinen korkusuyla ciddi bunalımlara girmektedirler. Sonra ne oldu diye kendi kendilerine sormaları yersizdir. Sonra halim ne olacak diye sorgulamaları gerekmektedir.

Özyapılarına esasen uygun olsa da, yine de pek çoğunu meskalinlere porzac'lara muhtaç edecek ölçüde dar kafalarını zorlayan entellektüel bilgi yüklemesinin karşılığını bekledikleri muhakkaktır. Ancak, biriken kum sayısı arttıkça zaman zaman eleğin sallanması gerekmekte, o zaman da bağırıp çağıranların sayısı artmaktadır. Örgüt hegemonyasından, iktidar tutkusundan özgürleşip, kalan ömürlerini Marksist hegemonyanın bilgi tekelini kırmak, yapıbozumla tanışmak, dilsel ve toplumsal paradigma değişikliklerini hazmetmeye çalışmakla geçirmeye karar vermiş olanlar, elekten sıyrılıp yere düşünce fena halde bozulmaktadırlar. Tek kutuplu dünyada dolarla yaratılan sivil ajanların milliyeti olmayacağını kavramaktan bile acizdirler. Elek merkezin elindedir ve bu eleğin içinde çevrenin tüm sivil ajan adayları karmakarışık bekletilmekte, zamanı gelince silkelenip yere düşürülmektedir. Evrensel aydın olma hayali içinde kendi ülkesinin ve gelecek ideolojisinin iradesini, toplumsallığını, iktidar perspektifini kırma uğraşına gönüllü soyunanlar, gün gelecek, bir yerlerde "Biriktim, sonra ne oldu?" demek olanağını bile bulamayacaklardır.

Türkiyeli aydın üç günde parlatılıp piyasaya sürülen, iki gün sonra hızla geri çekilip adı sanı unutturulan pop müzik şarlatanlarından beter durumdadır. Dün, marksist düşünce hegemonyasının belini kırıp özgürleştik diye zil takıp oynayanlar, bugün Althusser, Habermas, Terry Eagleton, Roland Barthes, Bachelard, Foucault, Kuhn, Feyereband, vd., ile tıkabasa doldurdukları kafalarında çözülmüş yapılar, kararsız paradigmalar, karmakarışık kavramlarla varoluş kaygıları, anksiyeteler içinde bekleyiştedirler. Onca çabalarına ve kafa yitimi diyetlerine karşılık, Brezilya'dan bir "Simyacı" gelip tümünü ezip geçebilmekte, ülkenin bellibaşlı fikir şahsiyetlerinin övgüsünü alabilmektedir. Buradakilere de ağlamak düşmektedir. (bkz. Aydın Çubukçu, 'Mistik Romantizm Arkasındaki Gericilik', Evrensel Kültür Dergisi, s. 68.)

Asıl sorun, global pazarda birbiri ardısıra tezgâh kapatan her türden hegemonik düşünce dayatmasından özgürleşmiş, Birikimli,Türkiyeli aydının bundan böyle ne yapacağıdır. Biriktirmiş aydın, büyük bir heves ve cesaretle rekabete soyunmuş ancak bu rekabet alanının tüm dünya olacağını her nedense hesaplamamıştır. Yakında kendi köyünü, köylüsünü aşağılayarak varlığını duyumsama olanağını da yitireceğe benzemektedir. Zira kendi köylüsü de artık Simyacı'yı kendisinden daha fazla önemsemekte ve ciddiye almaktadır. Durumun sezgisinde olduğunu ve rahatsızlığını hissettiğimiz Aydın Çubukçu, Birikim'in 100. sayısındaki yazısında şöyle diyor: "Birikim, bir zamanlar Mümtaz Soysal'ın söylediği gibi, 'Avru-

pa çapında bir sosyalist kültür dergisi' olmaktan çok, Türkiye aydın hareketinin geleneksel bir sürdürücüsü olma özelliğini taşımıştır. Bu gelenekte, Tanzimat, İttihat ve Terakki ve Kadro hareketinin izleri vardır. Haksızlık etmemek için, bunun ideolojik ve örgütsel bir devamlılık olmadığını hemen belirtmek gerekir. Birikim'i bu geleneğe bağlayan özellik, Türkiyeli aydının genel ve tarihsel karakteristiği olan, 'ecnebi'lik durumudur..." (Birikim, sayı 100, s.107)

Aydın Çubukçu'nun gizil bir öfke, bir umduğunu bulamama, bir dışlanmışlık duygusu taşıyan yazısında doğruyla yanlış içiçe durumdadır. Bir kere, "ecnebi"lik durumundan kasıt "Yabancılaşma" ise eğer, bunu Türkiyeli aydının genel ve tarihsel karakteristiği olarak özetlemek mümkün değildir. Hele ki, ömürlerini kendi ülkelerinin kurtuluş ve gelecek sorunsalına adamış İttihat ve Terakki, Kadro hareketinin kişiliklerinde "ecnebi"lik izlerini aramak yanlıştan da öte bir gaflet, hatta hakaret olmaktadır. Türkiyeli aydının yabancılaşması asıl olarak kendi toprağının sorunsalından uzaklaşıp iktidarsızlığa düşmesiyle başlamıştır. Yabancılaşmış aydın aranacaksa eğer, işe buradan başlanmalıdır. Bu gerçeğin kavranmasında ve uygun biçimde çözümlenmesinde yarar vardır. Batı taklitçisi savsözlü yabancılaşma tezlerinin, bugünlerde çokça öne sürülen bu tezin ardındaki asıl niyet ve sahipleri iyice gözlenip açığa çıkarılmalıdır. Burada Birikim'in yaptığı asıl iş görmezlikten gelindiğinde, kolay çözümlemelere girişildiğinde sonuç yanıltıcı olacaktır. Birikim'in, marksist düşünce hegemonyasını yıkma ereğiyle öne sürdüğü düşünürlerin batılı olması, tek başına yabancılaştırma göstergesi değildir. Asıl yabancılaştırma ereği, bu topluma ve buradaki aydına iktidarsızlığın ve çözülmenin vazedilmesinde aranmalıdır. Basit bir örnek olarak; sorun Mesnevi'yi elin Brezilyalısına kaptırıp Simyacı'yı buradan yazamamak değildir. Simyacı'yı Mürşit Balabanlılar yazsa idi ne olacaktı? Simyacı değilse de benzerlerini üretenler vardır ve zaten sayısı üçbuçuk olan okuyucu kitlesi üzerinde Porzac uyuşturucusu ölçüsünde de etkili olmuşlardır. Sorun, buradaki iktidar perspektifimizin yitirilmiş, toplumsallığımızın ise çözülmekte oluşudur. Birikim'in "ecnebi"liği, yabancılaştırıcı etkisi asıl buradadır. Global emperyalizmin talebi ve dayatmasına tamı tamına uygun bir "ecnebi"liktir bu ve sağıyla soluyla Birikim ve diğer misyonerler herkesi bu anlamda "ecnebi"leştirmeye soyunmuştur. Aydın Çubukçu, İttihat ve Terakki kadrolarının destansı yaşamlarını, Kadro hareketinin özgün düşün uğraşlarını yeniden gözden geçirmeli ve bunların hangi temel amaçlar uğruna ömür tükettiklerini kavramaya çalışmalıdır. Hâlâ buralarda oturup, birbirimizle hâlâ Türkçe konuşup yazışabiliyorsak eğer, bu "ecnebi" diye kestirip attıklarının bunda payı olup olmadığını da iyice düşünmelidir.

Aydın Çubukçu ve benzerleri kendilerine atfettikleri misyondan eminseler eğer, geçmişlerini hatırlayıp silkinmeli, olgulara yeniden sınıf gerçekliği temelinde ve iktidar perspektifiyle bakmalıdırlar. "Ecnebi"lik gerçek anlamıyla şimdi gündemdedir. Global emperyalist merkez, çevre ülkeleri iktidarsızlaştırmayı ve boyun eğdirmeyi hedeflemekte, açık pazara dönüşen sembolik modeller önerisini dayatmaktadır. Toplumun, toplumsallığın yokedilmesi ereğiyle birlikte "Evrensellik" büyüsü piyasaya sürülmüş ve çevre ülkelerin aydınları hızla "ecnebi"leştirilerek global emperyalist merkezin emrine alınmıştır. Şimdi hızla aidiyet duygularını yitirmekte ve bir "hiç" olup boşluğa düşmenin kaçınılmaz sürecini yaşamaktadırlar.

Marksist düşüncenin hegemonyasına tabi olmadan bu yabancılaşmaya (ecnebileşme) karşı koymak mümkün müdür peki? Bir zamanlar yaşadığınız ikilemi biliyoruz. Sarol Teber "Komünist Parti Sendromu" başlıklı yazısında bu ikilemi şöyle tanımlamış. "Öte yandan komünist partileri dışında kalan aydınların da içinde bulundukları ruhsal durum pek farklı olmamıştır. Parti dışında kalıp da sınıfsız bir toplum ve özgür bir dünya inancını taşıyanlar da 'acaba yanlış mı yapıyorum' ikileminden, kuşkularından hatta suçluluk duygularından kurtaramamışlardır kendilerini. Bu konumda bulunanlardan da partiye girmek ve girmemek ikilemi, vicdan hesaplaşması sıklıkla ortaya çıkmıştır. Böylesi bir bağlam içinde 20. yüzyılın demokrat, aydın insanlarından ne parti üyesi olanlar ve ne olmayanlar, bu iç hesaplaşmalardan, bu 'doğrusu olmayan yanlışlardan' bu komünist partisi belirgisinin (sendromunun) etkisinden kurtaramamışlardır kendilerini. Ne 'içeridekilerde' ve ne de 'dışardakilerde' kolayına çözülememiştir yaşanan bu gerilim, huzursuzluk ve moral ikilem. Her iki kesim de bir şeyleri doğru, bir şeyleri yanlış yaptıklarını duyumsamışlardır;

bir yanlarıyla mutlu, bir yanlarıyla mutsuz olmuşlar, acı çekmişlerdir..." (Sarol Teber, Komünist Partisi Sendromu, 24 Mayıs 1992. Cumhuriyet) . "Birikim ve benzerlerinin ufuklarını genişlettiğini savunup, bir yandan da yabancılaşma'dan yakınan, üstelik varoluş sorunsalını da birlikte yaşayan solcu entellektüel bay ve bayanlara sormak gerekiyor: Marksist düşüncenin hegemonyasından kurtuldunuz şimdi kimin, hangi düşüncenin hegemonyası altındasınız? Bunun yanıtını Lenin'e bırakalım.

"...Paranın iktidarına dayalı bir toplumda, çalışan halk kitlelerinin yoksulluk içinde, bir avuç zenginin de parazitler gibi yaşadığı bir toplumda, hiçbir gerçek ve fiili "özgürlük" olamaz. Burjuva yayıncınızdan yana özgür müsünüz Sayın Yazar, ya kendisine çerçevelerde ve resimlerde pornografi, ve "kutsal" sahne sanatına "ek" olarak da fahişelik sunmanızı . talep eden burjuva kamuoyundan yana? Bu mutlak özgürlük, burjuva ya da anarşist bir sözdür (çünkü anarşizm, bir dünya görüşü olarak, ters yüz edilmiş burjuva felsefesidir). İnsan toplum içinde, topluma tabi olmadan yaşayamaz. Burjuva yazar, sanatçı ya da oyuncunun özgürlüğü düpedüz, cüzdana, yozlaşmaya, fuhuşa olan maskelenmiş (ya da ikiyüzlüce maskelenmiş) bağımlılıktır." (V. I. Lenin, Aydın Kesimi Üstüne, Başak Yay., 1988, s.60)

Asıl sorun, global pazarda birbiri ardısıra tezgâh kapatan her türden hegemonik düşünce dayatmasından özgürleşmiş, Birikimli,Türkiyeli aydının bundan böyle ne yapacağıdır. Biriktirmiş aydın, büyük bir heves ve cesaretle rekabete soyunmuş ancak bu rekabet alanının tüm dünya olacağını her nedense hesaplamamıştır.

Bugün ağlayanlara uyarılar vaktinde çokça yapılmış, ancak iktidarsızlığa gönüllü soyunanlar bu uyarıları duymamazlıktan gelmişlerdir. Hafıza kaybına uğramış olanlara Yalçın Küçük Yoldaş'ın 1988'de söylediklerini yeniden anımsatmakta yarar vardır.

"Bin dokuz yüz otuz yılları, bir Vedat Nedim Tör, bir Hüsrev Tökin, bir Şevket Süreyya, bir Burhan Belge çıkardı; yeterlidir. Bin dokuz yüz seksen sonlarında bin Şevket Süreyya, bin Tökin, on bin Vedat Nedim çıktı. On binlerce Burhan Belge çocuğu Bab-ı Ali'de köşebaşlarını tuttu. Sokaklar renegatus doldu: dönekler salonları doldurdu. Sopa kuvvetli, havuç zenginleştirilmiştir; uzlaşma yaygınlaşıyor. Acı, zengin ve büyük bir gösteri çıkıyor; pekçok tekelci ülkede uzlaşma, tekelciliğin yerleşmesi uzunca bir zamana yayıldığı için, bir kuşağın gitmesi ve diğerinin veya bir geçiş kuşağından sonra bir başkasının gelmesini gerektiriyor. Türkiye'de ise bir ve aynı kuşaktır; en çok on beş yıl önce bu düzene başkaldıran bir kuşak bugün düzenin köpeği işlevini üstleniyor.

İnsanın, bırakınız insanı, başkaldıran bireyin en çok on beş yıl içinde tekellerin köpeği haline gelmesini seyretmeye hiçbir vicdanın dayanamayacağını sanıyorum. Bu nedenle bu köpekleşme sürecinin çözümleme ve soyutlamasını burada bırakıyorum." (Yalçın Küçük, Kurtuluş Yazısı, Dönem Yayınevi, 1988, s. 16)

Birikim'in 100. sayısı özetle dönek ülkücü, dönek islâmcı, dönek kemâlist ve dönek solcuların tümünün "Helsinki Yurttaşı Sivil Papaz Gapon"un "İktidarsızlar Tarikatı"na intisap etmiş olduğunu bize göstermektedir. Bunlar bu ülkeden umutlarını kesmiş "ecnebi" aydınlardır. Bu kirlenmişliktir ve bu kirin temizlenmesi mümkün değildir. Bize düşen pisliğin yayılmasını önlemektir.

"...Toprak sahiplerinin halkın üzerindeki etkisinden korkmaya gerek yoktur. Onlar, önemli sayıda işçiyi ya da giderek köylüyü uzunca bir süre aldatmayı hiçbir zaman başaramayacaklardır. Ama aydın kesiminin etkisi, sömürüde doğrudan rol almayan, genel söz ve kavramları kullanmak üzere yetiştirilmiş olan, her "iyi" fikre balıklama atlayan ve bazen sınıflararası konumunu içten bir aptallık düzeyinden sınıfsal olmayan partiler ve sınıfsal olmayan politika ilkesi düzeyine çıkaran bu burjuva aydın kesiminin halkın üzerindeki etkisi, tehlikelidir. Kitlelerin, gerçekten zarar verebilecek biçimde zehirlenmesini burada ve yalnızca burada buluyoruz ve tüm sosyalizm güçlerinin bu zehire karşı durmak için en büyük çabayı göstermesi gerekiyor." (V. I. Lenin , Aydın Kesimi Üstüne, Başak Yayınları, 1988.)

İnsan Sorunu Üzerine Birkaç Kenar Notu

Mesut ODMAN

Devrim için mücadele eden insanlar, emekçiler ve aydınlar, örgütlerini ve mücadelelerini yeni bir insan türünün fidanlığı durumuna getirebilirler. Böylece, geniş işçi ve emekçi kitlelerin değil ama, kitlelere öncülük edecek devrimcilerin yeni dünyanın insanının habercileri olarak gelişmeleri sağlanabilir.

TOPLUMSAL İLİŞKİLERİN TOPLAMI VE ÖTESİ

Birinci notta şu var: "İnsanın özü toplumsal ilişkilerin toplamıdır" demek, tek tek her bireyde var olan ve değişmeyen bir özü reddetmek anlamına geliyor. Lenin'in daha sonra toplumsal ilişkilerin önüne getirdiği "somut ve tarihsel olarak belirlenmiş" eki ise yeterince ilerletici bir açıklama olmuyor; sadece dikkatsiz okuyucu için bir uyarı işlevi görüyor. Bir canlı türü olarak insanın biyolojik özelliklerinin evrilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması, sorunun yeterince üzerinde durulmamış bir boyutu olarak kalıyor.

İnsan bedeninin hangi özellikleri, üreme sürecinin sonunda, bir sonrakine ne kadar ve nasıl geçilir? Bu "doğal" süreci etkileme, yönlendirme imkanı ne kadardır? İnsan bedeninin yapısı, bu yapının sağlıklı yada sağlıksız biçimde gelişmesi, ruhsai özellikleri nasıl etkiler? O ruhsal özellikler de bir sonraki kuşağa, ana babadan çocuğa aktarılır mı ve ne ölçüde aktarılır; aktarılanlar ne ölçüde belirleyici olur, ne kadar ve nasıl değiştirilebilir? Bu soruların yanıtları insanı inceleyen bilimlerin araştırma ve bulgularından bağımsız olarak verilemez. Ancak, bu yanıtları bilmek, toplumsal olarak üstlenilip yürütülecek eğitimin yol ve yöntemlerini, güçlüklerini ve kolaylıklarını kavrayabilmek, dolayısıyla ulaşılacak sonuçları önceden kestirebilmek bakımından büyük önem taşıyor elbette. Sosyalizmin kuruluşunda en amansız, en ihmal edilmez, en sürekli mücadele alanlarından biri bu olacaktır. Bu dediğim doğruysa eğer, şimdiden yapılması kuşkusuz sosyalist kuruluş döneminde de sürdürülmesi gereken, ilgili alanlardaki bilimsel bilginin zenginleşmesine uğraşmak, ortaya çıkan birikimden yararlanmak ve bu temele dayalı teorileştirmelerle eylem programlarını geliştirmeyi becerebilmektir.

Oysa, sosyalist düşüncenin bu sorunlar üzerinde yeterince durduğunu da, kurulabilen sosyalizmin topraklarında o alanlarda yol açıcı, aydınlatıcı bilimsel araştırmaların bugüne kaldığınıda rahatça söylemek mümkün görünmüyor. Öte yandan, gerek kapitalist batı dünyasında gerekse sosyalist ülkelerde bu konularda çalışanların, kayda değer nitelik ve ölçülerde yazıp çizenlerin önemli bir bölümünün "revizyonist"

kökenli olmaları ya da o yönde gelişmeleri de bir tür "şanssızlık" olmuştur, denilebilir.

YENİNİN FİDANLIĞI

İkinci bir not ise şöyle: "Sosyalizmi kurmak için eski dünyanın fışkısından kurtulmuş insanlara ihtiyaç vardır." ile "Sosyalizm seralarda özel olarak yetiştirilmiş insanlarla değil, kapitalizmin mirası olacak insan malzemesi ile kurulacaktır" biçiminde özetlenebilecek iki öngörü ya da formülasyon, karşı karşıya konulmamalı, birlikte düşünülmelidir. Bu iki yaklaşıma ilişkin olarak ilk bakışta söylenebilecek olan, birincisinin sosyalist kuruluşu yaşamamış olan Marx ile Engels'e, ikincisinin ise teorik öngörülerin bazılarının dışında gerçekleşmiş bir dünyada sosyalizmi kurmaya girişmek durumunda kalan Lenin'e ait olduğudur. Bu kadarı, birtakım ipuçları sunuyor; ancak yeterli açıklığı sağlayamıyor. Buradan biraz daha ilerleyerek şunu söylemek mümkün: Kapitalizmin ve öncesinin yüzlerce yıllık pisliğini sadece üstlerinde değil iliklerinde kemiklerinde taşıyan işçi ve emekçi kitlelerin, bu birikintilerinden belki bir ölçüde kurtulmuş olarak, ama kuşkusuz tümüyle arınamadan, sosyalizmin kuruluşunda rol aldıkları ve bundan sonraki deneylerde de alacakları açıktır. Bu anlamda, insanların devrim öncesinde ve sırasında kitlesel olarak köklü değişim geçirmeleri, "yeni insan"a, "bütünsel insan"a dönüşmeleri söz konusu değildir. Dolayısıyla, sosyalist toplumu kurmaya girişirken, başlangıçta, emekçi kitleler, bir sürü badire atlatmış ve dersler almış olmakla birlikte, hala eski dünyanın pisliklerinden oluşmuş yoğun tortuları taşıyor olacaklar ve esas olarak, "kapitalizmin miras bıraktığı bir malzeme" niteliğini koruyacaklardır.

Ancak, burada iki hususa dikkat edilmelidir: Birincisi, Marx ve Engels'in "devrim işte bunun için de gereklidir" diyerek kitlelerin eski çağların bozucu kalıntılarından kurtarılmalarının önemine dikkat çekerken sözünü ettikleri devrim, herhalde, yalnız sıçramalı bir siyasal değişim anı değil toplumsal bir süreç olarak devrimdir; böyle anlaşılması daha tutarlı ve açıklayıcı görünüyor. Oysa, siyasal anlamıyla devrim, iktidarın sınıfsal içeriğinin dönüşüme uğramasıdır ve böyle bir dönüşümün gerçekleşebildiği görece çok daha kısa sürelerde emekçilerin geçmişin pisliklerinden kitlesel olarak arınabilmeleri, imkansızlık ölçüsünde zordur.

Öyleyse, ikincisi şu olmalıdır: Kitlelerin öncüsü ve yönlendiricisi durumundakilerin arınma ve yeni insana doğru evrilme olasılığının ya da şansının çok daha fazla olduğu düşünülebilir. Ancak, bu kendiliğinden ortaya çıkabilecek bir şans değildir; bilincinde olmayı gerektirir ve o doğrultuda örgütlenip çaba göstermek koşuluyla var olabilir. Biraz daha açıkça söylenirse, devrim için mücadele eden insanlar, emekçiler ve aydınlar, örgütlerini ve mücadelelerini yeni bir insan türünün fidanlığı durumuna getirebilirler. Böylece, geniş işçi ve emekçi kitlelerin değil ama, kitlelere öncülük edecek devrimcilerin yeni dünyanın insanının habercileri olarak gelişmeleri sağlanabilir.

Olabilir mi? Bu çaba, "üstün insanlar ve onlardan oluşan seçkinci örgütler" yaratma saçmalığına dönüşmekten kurtulabilir mi? Benim bu sorulara yanıtım, kuşkusuz, evet. "Kuşkusuz" derken "evet" yanıtının kesinliğini anlatmak istiyorum; yoksa, birtakım kuşkular ya da kayıtlar var elbette ve onlar bu soruların içinde yer alıyor. "Evet" yanıtını verirken, bir yandan da, o kuşkuları açmak ve olabildiğince, git gide azalacak ama belki de hiçbir zaman tümüyle yok olmayacak biçimde gidermek gerekiyor .

ÇELİŞKİLERİN VARLIĞINI İRDELEMEK

Olabilirliğine geçmeden önce, "üstün insanlar örgütü yaratma" çabasını saçmalık olarak nitelemenin, burada geliştirmeye çalıştıklarımla ve daha önce yazdıklarımla çelişip çelişmediğine bir göz atmalıyım. Daha önce yazdıklarımdan biri, Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin Mart 1988 tarihli 9. sayısında yayımlanmış olan "Bir Yeni Parti İçin Bazı Satırbaşları" başlıklı yazıydı. (O yazım üzerine o zaman da şimdi de sevdiğim bazı arkadaşlarım, "Estetize Edilmiş Yanlışlar" diye güzel olduğunu belirterek biraz övgülü, daha çok da yergi dolu bir polemik yapmışlardı.) Şimdi, o yazıdan birkaç hatırlatma yapıyorum:

"(...) Bu parti, üyelerinden neler bekleyecektir? Sosyalizme inanmış, sosyalizmi bu ülkede ve kendi elleriyle kurmak için mücadele etmeye kararlı, ahlaklı, bilgili, yaratıcı, yürekli devrimciler olmalarını. Daha önce yazdığım gibi 'hayatta sağlam bir yerlerinin olmasını, ondan kopmayacak ve sarsacak kadar hayatın içinde, onun edilgen bir parçası olmayacak kadar hayatın dışında olmalarını". Toplumsal hayatın her alanında, bulundukları her yerde dirençleri dürüstlükleri, başarılarıyla ayırt edilen, öncü ve örnek kabul edilen insanlar olmalarını. Parti örgütünün dışında sıfır olan insanlar değil, varlıklarıyla örgüte güç katan, örgütlü, kollektif çalışma kararlı-

lık ve yeteneğine sahip insanlar olmalarını.

"(...) 'Sosyalist insan' bir insandır; organik özellikleri herhangi bir insandan farklı olamaz; ama pek çok yanları toplumun çalışan, sömürülen, sinen, döğüşen öteki insanlardan çok farklı olmak durumunda. "(...) Öyle sıradan, eski düzenin tornasından çıkmış insanların bu işi alıp götürebildikleri nerede görülmüş? Devrimci mücadele elbette seçkin nitelikler gerektiriyor. Ortalamadan hiç farkı olmayan, hiç ayırt edilemeyen, hiç seçilemeyen, neyi yönlendirsin de çekip götürsün?"

Bir de, iki yıldan daha kısa bir süre önce yazdıklarımı hatırlıyorum. Demokrasi Gazetesi'ne yazdığım son yazıda, 13-Haziran-1996 tarihinde, "Partiler ve İnsanlar" başlığı altında şunları söylemiştim:

"(...) Partideki insan, seçimini yapmış, kararlı, dürüst, bu anlamlarda 'değerli' insanlarla aynı safları paylaştığı, birlikte iş yaptığı, birlikte mücadele ettiği duygusu içinde olmalıdır. Orada bulunmakla, o mücadelede yer almakla, değişip gelişmeli; birikimi artmalı; yetenekleri, becerileri zenginleşmelidir. Partideki edinimlerin yaşamın öteki bölümlerinde, iş yerinde, okulda, yaşadığı çevrelerde onu daha farklı, daha üretken, daha gelişkin bir insana, dönüştürdüğünün ayırdına varabilmelidir. Bu farklılığıyla dışarıdan yeni insanları mücadelesine kazandırabilmelidir."

Devrimci mücadele sırasında ve onun örgütlerinde, "sosyalist"in kişiliğini oluşturan başlıca öğeleri ortaya çıkarmak ve bunların bilgiyle, inançla, inatla, pek çok alanda ve biçimde döğüşüp duran bireylerde cisimleşmesini sağlamak mümkündür.

NASIL BİR ÜSTÜNLÜK

İşte bu dediklerimle herhangi bir çelişkiye düştüğümü sanmıyorum. Epey zamandır savunup durduğum bugünün mücadele örgütlerinde, toplumdaki sıradan insanlardan farklı, onlardan çok daha gelişkin, geleceğin "yeni insan"ının birtakım niteliklerini barındıran insanların yetişmesi, git gide, o örgütlerin bu tür insanlardan oluşması düşüncesi, "üstün insanlar"dan oluşan bir örgüt öngörüsünü içermiyor; hatta, tersine, öyle bir anlayışı "saçmalık" diye niteliyerek dışarıda bırakmayı gerektiriyor.

Gerçekten de hangi örgüt olursa olsun, üyeleri durumundaki insanlar şu ya da bu ölçüde bugün var olan toplumsal düzenin içinde yaşamak zorunda olduklarından; öte yandan, örgütün kendisi de yine düzenin kurallarının az ya da çok içinde devinmekle varlığını sürdürebildiğinden; biraz kalıplaşmış görünse de kısa ve yeterli açıklamasıyla, oluşması için gerekli koşullar olgunlaşmamış olduğundan, yeni insan eksiksiz biçimde ya da başka bir anlatımla, bütün belirleyici (ayırt edici) nitelikleriyle birlikte ortaya çıkamaz. Ayrıca, hemen hemen eş anlamlı olarak algılanabilme olasılığını da kabul etmek ve bunu bir tehlike olarak görmekle birlikte, "üstün insan" ile "yeni insan"ın farklı kavramlar olduğunu belirtmem gerekiyor. İkincisinin, yepyeni ve daha ileri niteliklere ve değişik aşamalardaki insanlarda varlığını sürdüren özellikler bakımından da daha gelişmiş, daha üst mertebelere veya derecelere ulaşmış olması anlamında bir "üstünlüğü" söz konusudur. Ancak burada, hiçbir biçimde, daha aşağıdakileri yönetip yönlendirme gücüne ve bu güçten doğan böyle bir hakka sahip bir üstün yaratıktan, hemcinslerini üstün nitelikleriyle egemenliği altına alan bir zorbadan söz edilmekte değildir. Öngörülen, bir bölük "üstün" nitelikli zorbanın egemenliği değil, her bireyin tarihsel olarak kendini önceleyenlerden çok daha üstün niteliklere sahip "yeni insan"a evrimleşmesidir. Bu evrimin ancak sosyalist toplumun eksiksiz olarak kurulmasından sonra tamamlanabileceği de aynı öngörünün bir uzantısıdır.

BİR YANDA "REVİZYONİST", BİR YANDA...

Peki, olabilir mi? Bugünün toplumunda geleceğin insanını yetiştirmek mümkün olabilir mi? Yaşadığımız toplumda, o çerçevede ortaya çıkmış dernek, sendika, parti, vb. örgütlerde bulunarak, oralarda çalışarak, yönetime katılarak kendini geliştirmek ve o örgütleri, sonunda da toplumu dönüştürmek yahut evrimleştirmek mümkün müdür? Böyle konulduğunda, kırk yıllık revizyonizmin pek naiv, pek safdilce bir belirişi ile karşı karşıya kalıyoruz. Bunların ve benzerlerinin, bi-

zim ülkemizde de ileri sürüldüğü; kimileyin açık açık kimileyin de biraz üstü kapalı, biraz utangaç biçimde savunulduğu biliniyor. Aralarında yaşlı başlı, ak saçlı, bir zamanların saygıdeğer sosyalistlerinin de artık adam akıllı uslanmış "tek yol"cularının da bulunduğu bir öbek, bunları değişik anlatımlarla ve değişik zeminlerde dillendiriyor. Onlarla tartışmakta yarar görmüyorum. İlerletici olmayan tartışma, gevezeliktir; zaman kaybından başka bir sonuç vermez. Ancak, zaman zaman ciddi özverilerle olumlu işler yapmış, sosyalist mücadeleye katkılarda bulunmuş, "görmüş geçirmiş" insanların, bütün görüp geçirdiklerinden sonra, "Devrim ne mümkün, ne de gereklidir.

Demokrasiyi özümseyerek sivil toplum örgütlerinde hem insan olarak kendimizi hem o örgütleri geliştirelim; böylece sosyalizme ulaşalım" noktasına gelmeleri, insana hüzün veriyor. Aynı yerde buluşan eskinin delişmen "tek yol"cuları ise hüzün bile vermiyor.

Her neyse, tartışmayı yararlı bulmadığıma göre, o akıntıyı, yahut eğilimi diyelim, bir kenara bırakmak, tutarlılığın gereği olacak. Bir de, belki öte yanda denebilir, kapalılıkta, gizlilikte, yer altında hem çelik disiplinli, müthiş kavgacı hem de bilgili, becerikli, özverili militan insanlar yaratma iddiası var. Bunun da temsilcileri bu ülkenin bugünkü sahnesinde yerlerini alıyorlar. "Şimdiki düzenin örgütlerinden yeni bir insan çıkamıyorsa, kendi örgütümüzde yetiştiremez miyiz?" türünden bir soruyla yola çıkılamaz mı, ilk imkanın reddi ikincisini kendiliğinden ortaya çıkarmaz mı?

Bugünkü düzenin örgütlerinde çalışmak ayrı, o örgütlerde yeni insanları yetiştirmek ayrı. Hele bu yolla toplumun sosyalizme evrileceğini öngörmek büsbütün ayrı. İlki, çok eskiden beri kabul edilmiş ve yerine getirilmiş, hala da getirilen bir gereklilik. İkincisi, "yeni insan"ın ne anlama geldiği ve bütün o örgütlerin niteliği, onlarla düzenin ve iktidarın ilişkileri, vb. konularda çarpıcı bir yanlış anlamanın ya da kafa karışıklığının ürünü. Üçüncüsü ise pek genç ve cahil olanlar için saflığın, yaşını başını almış ve az çok mürekkep yalamış olanlar için, az önce değindiğim gibi, şu köhnemiş revizyonizmin göstergesi.

Öyleyse, yeniden yukarıdaki sorulara dönersek, devrimci örgütlerde yeni insanı yaratma uğraşı boşuna mıdır, beyhude bir gayret midir? Bu soruya yanıtımın "hayır" olacağı besbelli. Ancak, birkaç çekinceyi, eskilerin deyimiyle, "ihtirazi kayıtlar"ı ortaya koymak gerekiyor.

Birincisi, "herhangi bir gelişmeyi maddi koşulları oluşmadan, salt düşünce gücümüz ve irademizle gerçekleştirmeye kalkışmak" türünden bir idealizme kaymaktan uzak durabilmeliyiz. O yüzden, yaratma çabası içinde olacağımız "yeni insan"ın, gelecekteki sosyalist toplumun yeni insanı, kurucu düşünürlerin zaman zaman kullandıkları deyişlerle "bütünsel insan" ya da "toplumsal birey" olmadığı konusunda yeterli açıklık sağlanmalıdır. Bu amaçla, sözcükleri doğru seçerek hemen başlangıçta karışıklıkları önleyebilmek bakımından, "yeni insan" yerine, "sosyalist insan" ya da "sosyalist kişilik" demeyi öneriyorum. Evet, devrimci mücadele sırasında ve onun örgütlerinde, "sosyalist"in kişiliğini oluşturan başlıca öğeleri ortaya çıkarmak ve bunların bilgiyle, inançla, inatla, pek çok alanda ve biçimde döğüşüp duran bireylerde cisimleşmesini sağlamak mümkündür.

İkinci çekince, böyle bir örgütlü çabanın ilkelliklere, katılıklara, deyiş yerindeyse insanın üstüne başına değil ruhuna üniforma giydirme eğilimlerine yol açma olasılığından kaynaklanıyor. Sosyalist mücadelenin ve örgütlerinin, hiçbir biçimde kışlaya benzetilemeyeceği unutulmamalıdır. Bu söylediğimin örgütlenmenin alanı ve biçimine göre herhangi bir istisnasının olamayacağını eklemekte sakınca görmüyorum. sosyalistlerin ve örgütlerinin disiplini, farklı olmaya o kadar özen gösterdikleri örgüt ve yapılanmalarla hiçbir karşılaştırma ya da benzetmeyi kaldırmaz.

Üçüncüsü, hem kendiliğinden hem de iradi çabalarla ortaya çıkacak olan burjuva dünyasının bozucu etkilerinden korunma eğilimleri, dış dünyaya büsbütün kapanarak kabuğuna çekilme, böylece güdükleşme ve çürüme türünden bir yazgıyla sonuçlanmamalıdır. Tıkanma ya da güdükleşme ile çürüme, tarih boyunca, sosyalist örgütlerimizi tehdit eden ve birbirini besleyerek büyüyen iki ölümcül tehlike olmuştur. Dolayısıyla, bu tehlikelere karşı uyanık ve donanımlı olmak şarttır ■

Ekim Devrimi Yolunda Hep İleri

Sovyet iktidarının yirminci yüzyılın dengelerini belirleyen yapısı, günümüz sosyalistlerine büyük bir deneyim olarak tarihteki yerini aldı.

Bolşevizm Rus topraklarında büyük bir yalnızlık içinde doğdu. Lenin, legal Marksistler-Avrupa Marksizmi-Menşevizm, tartışmalarıyla Bolşevik karakterin omurgasını örerken, bunlar, ayrımlarının başlangıcı oldu. Bu ayrım, kendi yoldaşlarıyla Nisan Günleri'nde giriştiği tartışmalar sonrasında, Rusya Sosyalizminin Avrupa Marksizminden kesin kopuşu oldu. Lenin'in marksizmi devrimcileştirmesi, politikanın bir sanat olduğunu sürekli vurgulayan, ince sezgisi ve ustalığıyla mümkün oldu.

Doğacak sosyalist hareketi birleştirmek ve belli bir forma sokmak niyetiyle 1900 yılında Plehanov, Lenin ve arkadaşlarının çıkarmaya başladıkları Iskra, marksistlerin teorik tartışmalarını yapmaya başladıkları bir alan oldu. Lenin, Ne Yapmalı'yı daha çok buradaki tartışmalarla oluşturdu. Marx'ta üretici güçler sosyalist hareketin formunu belirlerken, Lenin buna iradeyi yani partiyi ekledi. Bu belkide marksizmin, leninizmle birlikte anılmasının en büyük nedenlerinden biridir. Marx'ın anarşistlerle tartışmasında eleştiri merkezi olan bu müdahaleci yan, marksizme Lenin'le birlikte süzüldü. Lenin'in bu katkıları, Plehanov tarafından, bakuninciliklе suçlandı. Trotskiy ise jakobenlerin uzlaşmazlığını görüyordu Lenin'de; ilgiç olan yan, Nisan

Tezleri'nde Lenin'in yanında yer alan Trotskiy, bunu bir suçlama olarak söylüyor.

İktidarın bir evrim sonucu işçi sınıfının iktidarının oluşabileceğini söyleyen ve kapitalist organizasyonun bir parçası haline gelen Avrupalı marksistlerin şemasıyla bakan menşevikler, iktidara burjuvaziyi iterek ancak Marx'ın çözümlediği saflaşmanın olabileceğine inandılar.

Narodnik harekete karşı tartışmayla Rusya'ya giren marksizm, belki de kendi formunu bu devrimci harekete karşı geliştirmekle zaafa uğradı. Zinovyev'in Rusya Komünist Partisi Tarihi'nde "1870 narodnikleri genel devrimci hareketin büyük değerleri idiler. Muzaffer proletarya bu insanlardan saygısını asla eksik etmeyecektir" (Zinovyev, Rusya Komünist Partisi Tarihi, Akış Yayıncılık, 1991, s. 30) değerlendirmesi Bolşeviklerin devrim damarlarının diğer marksistlerden önemli ayrılıklar içerdiğini gösteriyor.

Marx'ın güçlü çözümlemesi, bilimsel düşünüp, içinde bulundukları toplumda bir devrimci eylemlilik ve sosyalist bir toplum yaratma tutkusunda olan devrimcilerin tek yöntemi olması Rusya gibi üretici güçlerin henüz istenildiği kadar gelişmediği bir ülkede katkı çözümlemeleri getirdi. Burjuvazinin, görevlerini yerine getirmeyen, korkak ve pasif tutumu Lenin'de 'İki Taktik'çözümlemesiyle tarif edildi. Daha sonra bolşevik kadrolarda 'İki Taktik'de belirtilen 'Devrimci Demokratik Diktatörlük' ve 'Sosyalist Devrim' aşamaları, Nisan Tezleri çözümlemeleriyle ciddi tartışmalara yol açtı. Stalin o dönemi şöyle tarif ediyor: "Parti, barış sorununda sovyetlerin geçici hükümeti üzerine bir baskı uygulamasını çoğunlukla kabul etti, fakat proletarya ve köylülüğün diktatörlüğüne ilişkin eski slogandan yeni slagona iktidar sovyetlere sloganına geçilmesi için hemen karar alamadı. (...) Bu yanlış tutumu diğer partili arkadaşlarla ben de benimsedim." (E. H. Carr, Bolşevik Devrimi, Metis Yayınevi, s.81)

Bolşevik devrimi insanlığın değerlerinde büyük bir sıçrama yarattı. Dünya devrimine büyüyememenin pratik tıkayıcılığına rağmen Sovyet ülkesi, sosyalist üretim tarzının başarısını kanıtlamıştır.

Sovyetlerde örgütlü olan menşeviklere rağmen, ayağa kalkmış kütle ancak Bolşeviklerin 'bütün iktidar sovyetlere' sloganıyla bu kalkışmanın geleceğini belirledi. Tüm Rusya Köylü Temsilcileri Kongresi'nde, Lenin, köylü temsilcilerine" bütün topraklara el-koyun!" çağrısıyla sosyalist devrimcile-

rin örgütlü olduğu köylüler ve bütün kütle, devrimin kendi iktidarları olabileceğini gördü.

"Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirisi" Sovyet devriminin, dünya halklarına coşkulu bir duyurusu olmuştur.

"(...) II- İnsanın insan tarafından her türlü sömürüsünün, toplumun sınıflara bölünmesinin, tamamıyla kaldırılmasını, sömürücülerin direncinin acımasızca ezilmesini, toplumun sosyalist örgütlenmesini ve sosyalizmin tüm ülkelerde zaferini kendine bir temel görev olarak veren Kurucu Meclis ayrıca şu kararları aldı:

1) Toprağın özel mülkiyeti kaldırılmıştır. Bütün toprak, tüm yapılarla, zirai araçlarla ve tarımsal üretime yarayan tüm araçlarla birlikte tüm emekçi halkın kullanımına tahsis edilmiştir.

Ekim Devrimi'nin bir sistem olarak kurulması Stalin'in başarısıdır. Sovyetler Birliği, Stalin'den koptukça, sosyalizmin yıkılışının kapılarını araladı.

(...)

5) Çalışan kitlelere iktidarın tamamını sağlamak ve sömürücülerin tüm karşı devrim olanaklarını ortadan kaldırmak için, emekçilerin silahlanması, işçi ve köylülerden bir sosyalist Kızıl Ordu kurulmasını ve mülk sahibi sınıfların tam olarak silahsızlandırılması kararlaştırıldı." (Emperyalizm, V.I.Lenin, Sosyalist Yayınlar, Şubat 1995, s.265)

İç Savaş'la birlikte siyasal yapılarını daha belirgin hale getiren bolşevikler ülkelerinde kurdukları devrimi bir dünya devrimine taşıma gerekliliğini biliyorlardı. Üçüncü Enternasyonal bu hedefle toplandı. Lenin, 'Emperyalizm' çalışmaları ile marksist kurtuluş eksenini Avrupa'dan, sömürge ülkelere çevirdi. Komüntern bu kurtuluşçuların dayanışma merkezi olacaktı.

Bolşevik devrimi insanlığın değerlerinde büyük bir sıçrama yarattı. Dünya devrimine büyüyememenin pratik tıkayıcılığına rağmen Sovyet ülkesi, sosyalist üretim tarzının başarısını kanıtlamıştır. Ücretsiz sağlık, eğitim, barınma, bilimsel ve teknolojik alanda büyük başarılar bu pratiğin dünya devrimcilerine kalan başarılarıdır.

Pratik, sovyet ülkesini, güvenlik sınırına itti. Tek ülkede sosyalizm-kapitalist olmayan yolbarış içinde bir arada yaşama sosyalist pratiğin devrimci eksenini gittikçe kaydıran politikalar oldular.

Kimsenin beklemediği bir zaman ve toprakta kalkan bu yumruk, dünya gericiliğinin hala korkulu rüyasıdır. Günümüz dünyası Sovyetler Birliğinin çözülüşüyle yüzyılın başlarındaki görünümü sunmaktadır. Bunu en fazla Türk yönetenleri hissetmektedirler. Bir televizyon programında Ecevit, Kıbrıs'ta ortaya çıkan füze sorununun asıl Rusya'nın sıcak denizlere açılma eğilimine karşı önlem alma gerekliliği ile tavır geliştirildiğini söylemektedir; Sovyetler Birliğinin, iktidarda oldukları 1970'li yıllarda böyle bir açılıma, ideolojileri nedeniyle kalkışmayacaklarını bildiklerini söylüyor. Görünüşe göre Türk yönetenleri Sovyetler Birliğini çok arayacaktır.

Bu arayışın uzun sürmeyeceğini haber veriyoruz.

Türkiye sosyalizmi, sovyet deneyiminin sonuçlarını değerlendirebilecek birikime ve bakışa sahiptir■

iktidar ve Polemik

Yalçın KÜÇÜK

Tarih, bizi, emekçi halkımızı ve halkımızın devrimci öncülerini, iktidara mahkum etmiştir. Artık biz, iktidar'a hükümlüyüz. Artık gözümüz, iktidar'dan başkasını görmek kabiliyetinden yoksundur. Biz, artık tarihsel olarak, iktidardan başkasına kör'üz ve kör olduk.

Zor mu? İstemeyene çok zordur ve isteyene zor değildir. Önce, iktidarı isteme iradesini göstermek ve bunu yaparken de, bize iktidarsızlığı vaaz edenleri, ayırıp, Dolmabahçe'den denize atmakla başlamak durumundayız. "Dolmabahçe'den denize" adam atma eylemimiz eksik kalmıştır; tamamlama işimizi, fazla bekletemeyiz.

İktidar, restorasyon sürecinin başarısında değil, zigzaglarla dolu vadilerindedir. Açıkçası, yeni bir iktidar için, önemli olan restoratörlerin başarılı olması değil, bocalamasıdır. Bu nedenle, restorasyon sürecinin gitgel'lerinden umutsuzluğa kapılmak değil, umut ve güven çıkarmak durumdayız. Bugün, belki de ilk kez, ülkemizin emekçileri olarak, iktidar yolundayız.

ÇİRKİN VE SOLUCAN OLİGARKLAR

Bir nokta belli olmuştur; mülk sahipleri ve bunların içinden çıkan yöneten kadrolar, ülkemizi yönetmeye, hem kabiliyet ve hem de ahlaken ehil olmaktan çok uzaktırlar. "Bunu yapmazsam başbakanlık bana haram olsun" diyen bir adam, güzel ülkemizde değil, Afganistan'da başbakan olmalıdır, artık talibanlara layıktır. Eğitim sistemini finansman açısından güçlendirmek için, Türkiye'nin çirkin ve solucan oligarklarından açık artırmayla bağış toplayan bir devlet başkanı, Osmanlı Düzeni'nin en zayıf noktasında bile başımıza gelmemiştir. Onurlu halkımıza bu da mı layık görülecekti? Balıklara altın atan Osmanlı Sultanı Deli İbrahim bile artık Süleyman Demirel'den çok büyük'tür. Halkımızın bedenine yapışmış sülüklerin, kaçırdıkları vergilerin damlalarını, düğünlerde çocuklara para saçan ilkel ağalar örneği ve ancak Adana'da bir meyhaneye yakışan "Süleyman Ağam vergimizi kağıda yazardı, şimdi Küçük Ağam Mesut da yazıyor, yüz kağıt yazmış, ha ha ha, var mı lan, burada kimseye üstüme yazdırmam, oğlum, çıkın lan, dökülün oğlum mangırları" türü çirkin lakırdılarından halk onurumuza sıçrayan çamurları, ülkemizin şimdiki devlet ve hükümet başkanları anlamasalar bile, biz kavramak ve kalplerimizin derinliğine, bir halk utancı olarak yerleştirmek zorundayız. Bu utançtan, ancak bunları iktidardan uzaklaştırarak kurtulabiliriz.

Bunlar başbakan ve devlet başkanı olmanın adab-ı muaşeretinden bile habersizdirler ve habersiz gelmişlerdir. Başka hiçbir neden olmasa bile, sadece, görgülü bir yönetimi, nasıl başbakan olunacağını, Çankaya'da nasıl oturulacağını öğretmek için de iktidara gelmek mecburiyetindeyiz. Ülkemizde yeni bir terbiye ve yeni bir ahlak için de, iktidara mahkumuz.

Başka çaremiz görünmüyor; tarih, bizi, emekçi halkımızı ve halkımızın devrimci öncülerini, iktidara mahkum etmiştir. Artık biz, iktidar'a hükümlüyüz. Artık gözümüz, iktidar'dan başkasını görmek kabiliyetinden yoksundur. Biz, artık tarihsel olarak, iktidardan başkasına kör'üz ve kör olduk.

Zor mu? İstemeyene çok zordur ve isteyene zor değildir. Önce, iktidarı isteme iradesini göstermek ve bunu yaparken de, bize iktidarsızlığı vaaz edenleri, ayırıp, Dolmabahçe'den denize atmakla başlamak durumundayız. "Dolmabahçe'den denize" adam atma eylemimiz eksik kalmıştır; tamamlama işimizi, fazla bekletemeyiz.

* * *

Bu incelemede, bunun üzerine yoğunlaşmayı düşünüyorum; ancak, izin verilirse, çok kısa bir zaman için, bu temel temadan ayrılmak istiyorum. Öyle sanıyorum, daha çok ekonometrik ve istatistik çalışmalarımı topladığım, "Seçme Teknik Çalışmalar" adlı seçkin kitabım, seksenli yıllardan önce yayınlandı; önsözünde, Batı'dan özellikle Fransa'dan alınan doktoraların büyük bölümünün, Türkiye'de yapılanlara göre, pek değersiz olduklarını yazıyordum. Yakın zamanda bu görüşümü, bir başka biçimde tekrarladım; ayrıca ve yine yakın zamanda, kendisi de üniversite öğretim üyeliğinden gelme, Fransa'nın yeni ve deli dolu konuşan Ulusal Eğitim Bakanı Mösyö Allegre, Fransa'daki bilim doktorlarının yüzde kırkının, değerli mi değil mi bu ayrı, kasiyer veya şoför olarak çalıştıklarını açıklıyordu. Kuşkusuz bunların çoğu, İran ve Türkiye türü ülkelere ihraç üzere imal ediliyordu; ancak, İran'daki molla devrimi ve Türkiye'de piyasanın satüre olması, Fransız bilim doktorlarını, ilkokul öğretmenliği türü işler bulamayanlarını, kasaya ve direksiyona mahkum etmiştir. Yapabilirler mi?

Uzatmak istemiyorum; Fransa'da yüksek eğitimin önemli bir bölümü, sadece bir ödemeler dengesi kalemidir, azgelişmiş denilen yerlerden öğrenci ithalini amaçlıyor. Paris'te bir Fransız aydına "Sorbonne" dendiği zaman, "Sorbonne ne, hangisi" diyor; bir ticari markadır ve sayıları ve binaları hep artıyor. Bir büyük ve pek güzel tarihi binanın ötesinde, binaları, bizim bir zamanki özel yüksek okullara benziyor, bölüm başkanlarının kesinlikle yoktur, dekanlar bile bir küçük odayı zor buluyorlar, tez hocaları, doktora öğrencileri ile ancak yakın bir cafe'de buluşuyor. Kütüphane mi? Özellikle sosyal bilimlerin asıl zaafı buradadır, yok denilebilir. Bibliotheque Nationale türü Milli Kütüphane var, ancak, burada da, uzun bir metro yolculuğu göze alınsa bile, içeri girebilmek için, içeriden bir kişinin çıkmasını beklemek zorunludur.

İncelemenin ana çizgisinden bu ayrılığı, dertlerimi aktarmak için yapmıyorum; isteyen ve irade varsa, buluyor. Ben de bugünlerde, Paris'te, American Library'i buldum, Parisli için önemli sayılacak bir ücreti ödemeye razı olduktan sonra, metroyla günde bir saat gidip bir saat da dönerek, buradan yararlanıyorum; henüz Fransızlar bu lükse pek sahip değiller, Amerikan kütüphane usulü pek hoştur, raflar arasında dolaşabiliyorum, kitap rafları arasında dolaşmak, bana, dünya güzellik yarışmasında jüri olmaktan çok daha büyük bir heyecan ve haz veriyor. Üstelik güzellik yarışmasının kızlarını hep birbirine benzetiyorum, halbuki kitap rafları arasında süpriz de var. Dahası, böyle çok özel ihtiyaçtan doğmuş kütüphanelerde süpriz daha çoktur, aradığınızı bulamayabilirsiniz, ancak aramadığınızı bulacağınız kesindir. Öyle de oluyor; bir gün raflar arasında, kendisi de bir güzellik yarışı kazanmış, Zsa Zsa Gabor olmasa bile, anıları karşıma çıkıverdi; hırsla saldırdığımı hatırlıyorum ve Zsa Zsa ile tekrar bu incelememin ana hattına dönüyorum.

* * *

Zsa Zsa, dünyanın pek güzel kentlerinden birisinde dünyaya geliyor, Budapeşteli'dir; sosyalizm öncesi zengin ve aristokratik hevesli bir ailenin, pek güzel ve pek hoppa bir kızıdır. İsviçre'de İngilizce dil okulundan ve Budapeşte'deki "sosyetik" yaşamdan sıkıldığı bir zamanda, daha on üçünde, kader karşısına, Budapeşte'de basın ateşesi Burhan Belge'yi çıkarıyor; uzun süre, Macarlar, biz Türklerle akraba olduklarına inandırıldılar, Zsa Zsa, bunu yazmıyor ancak, Atatürk'ün adını belki de duymuştur. İkinci buluşmalarında, Zsa Zsa, kendi sözleriyle, Burhan'a evlenme öneriyor ve Burhan da, bunu kabul edince, Ankara'ya gelin geliyor; bu hoppa dilberin, kemalist Ankara üzerine, neler yazacağını hep merak ediyordum. Hep, Balzac'dan sonra dünyaya gelmiş ikinci meraklı olduğumu söylüyordum, ne kadar doğru, kestirmek zor; ancak, kemalist gelinimizin, çok ilginç hikayeleri var.

Anılarının bir yerinde, hoppa Zsa Zsa, pek şaşırtıcıdır, bir süredir "Madame Belge" olmakla bir-

likte, "sex had not been a part of my marriage" diyor, "evliliğimizde seks yoktu" anlamındadır. İnanılacak türden değil, ama, bir yerde tekrarlıyor, "Now Madame Burhan Belge, I was nevertheless still a virgin" (1) diye sürdürüyor, "Madam Belge" olmasına rağmen, bakir kaldığını anlatıyor. Doğrusu, bunu okuduğum zaman, önce çok üzüldüm çünkü, eğer Burhan Belge böyle davranmasa, Türkiye aydın hareketinin bir zamanlar büyük yıldızlarından Murat Belge'nin anası Zsa Zsa Gabor olacaktı; Baba Burhan'ın eksikli davranışı, Oğul Belge'yi daha sonraki yılların Hollywood yıldızının analığından mahrum ediyor. Üzüntüm azalınca genetik sorunlarına daldım; Murat Belge, eylülist darbeden sonra, Türkiye'nin en büyük silah tacirlerinden Kavala'nın parasıyla çıkardığı Yeni Gündem Dergisi'nde, Türkiye aydınının, iktidarı düşünmeyi bırakması gerektiğini ısrarla savunuyordu. Murat, ülkemizde, "iktidarsız aydınlar" tarikatının kurucusudur; aynı zamanda ödep'in de kurucusu olan, Oğul Belge'nin bu iktidarsızlık nazariyelerinin ailevi tarihi bir nedeni olup olmadığını merak etmekten kendimi alamıyorum.

Madam Belge'nin Ankara üzerine tanıklığı da düşündürücüdür; o sırada gazetelerde yayınlanan bir araştırmaya göre, Türk kadınlarının büyük çoğunluğunun rüyalarında Mustafa Kemal'i gördüklerini söylemeleri ve Paşa'yı babasına benzetmesi, anıların içine koyduğu babasının fotoğraflarına bakılacak olursa gerçekten de benziyor, Gabor'un yazdıklarına göre, Zsa Zsa türünden pek güzel ve pek hoppa ve pek genç kadını çok tahrik ediyor. Anlattığına bakılacak olursa, aşk yaşıyorlar; Belge'lerin evinde toplantılar oluyor, Murat'ın analığına göre, Kemal Paşa, her buluşmalarında, neler konuşulduğu konusunda, genç hanımı zorluyor. Doğruysa, hoppa gelin, hem sevgili ve hem de casus oluyordu. Zsa Zsa, anılarının bir yerinde, o zaman önde gelenlerin çoğu için, "and many of them hated him" (2) diyor; bunu uyduruyor mu, uyduruyorsa, nasıl uyduruyor, söylemek zor görünüyor. Ancak Türkiye'de tarihçiler arasında bunun doğruluğuna, gizlice, tanıklık edecekler, maalesef çoktur ve bu uydurulması zor olanı yazması, yazdıklarını daha önemsemeyi gerektiriyor.

Murat'ın analığının, yazdıklarının bazı bölümlerini, başka çalışmalara bırakıyorum; yalnız, bir bölümü, çok sıradan, her genç kızın anılarını andırıyor, anlatıyor ve "bütün bildiğim, işte, o gün" diye sürdürüyor, "Atatürk, Türkiye'nin fatihi, milyonlarca kadının idolü..." yine böyle sürdürüyor ve "took my virginity" sözcükleriyle tamamlıyor. Bizim çocukluğumuz ve Murat'ın çocukluğu, kemalist Ankara'yı bırakıp sığındığı Hollywood'ta, bu kadının evliliklerinin çetelesini tutmakla geçiyordu; anılarını, bu söylediği mahut va'ka'dan elli yıl sonra yazdığına göre, inanmak gerekiyor mu, bilemiyorum.

Bilemediğim bir nokta daha var; acaba Murat Belge'nin, kemalizm ile ilgili sorunu, bizimki gibi ideolojik ve devrimci bir temelden yoksun olduğuna göre, yatak odası kaynaklı mı; bunu da kestiremiyorum. Kuşkusuz, bizim "damat ferit soylu" tabir ettiğimiz, ödep'i Murat Belge çok etkiliyor ve bunların, yabancı elçilikler ile bağlarını kuranlar arasında yer alıyor; bu damat ferit soyluların, kemalistlere karşı şeriatçılara ve refah'a sarılmalarının bir nedeni buraya kadar uzanıyor mu, diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Ne de olsa, ödep'in bu önemli kurucusunun eski yıldız anasının, virginite sorunu var.

Amerika'nın şu anda en fazla karşısında olduğu, Türkiye aydınının, iktidar tutkusuna yakalanmasıdır; bunun için, iktidarsızlığı savunan Murat Belge'nin suflörüdür ve bunun için, doğrudan doğruya ve Türkiye'deki amerikancı televizyon ve basınıyla, ödep'i destekliyor. Ödep'in bir damat ferit soylular hareketi olduğunu, benim kadar ve benden daha önce, Washington biliyor.

Gabor'un Ankara tanıklığına gelince, Kemal Paşa ölünce, Ankara Zsa Zsa'ya dar geliyor, Burhan'a, Budapeşte'de annesini özlediğini söylüyor; Budapeşte'ye gidince de, bir daha dönmemekte ısrar ediyor. Ana Gabor'un ısrarları karşısında, Zsa Zsa, Burhan'ın, "pek çok yolunu

şaşırmış gibi Hitler ve Goering'i desteklediğini" tekrar tekrar ifade ediyor, Gabor ailesi, Hitler ve faşizm düşmanıdır. Demek, Murat'ın babası Burhan, işte bu sırada bir faşist'tir.

Burada Zsa Zsa ile Burhan'ın ilişkisini bırakıp, benimle Burhan ilişkisine geçmek istiyorum. Biz, altmışlı yılların sosyalizme açılımıyla, tarihimizi öğrenmeye başlarken, otuzlu yıllarda eski komünistlerin çıkardığı, reformist ve Sovyet-dostu Kadro Dergisi'ni keşfediyorduk, bunun yazı kurulunda Burhan Asaf vardı, Belge'dir; demek, Almanya'nın kuyrukçusu olmadan Sovyetler'in arkasındaydı. Ancak kuşkusuz bunlardan haberdar değildik; ellili yıllar, önemli bir demokratizm mücadelesine sahne oluyordu ve bu mücadelenin çeşitli ayakları olmakla birlikte, gençlik hareketlerini yürütmek, benim omuzuma düşmüştü. Bize ise o zamanlar en çok küfreden, bizim ve bütün burjuva-demokrat çevrelerin, "Menderes'in Borazanı" olarak bildiğimiz ve söylediğimiz, işte bu Burhan Belge'ydi; her akşam, tek imkan olan devlet radyosundan saatlerce bütün özgürlükçülere küfürler yağdırıyor ve Menderes'i ve Amerika'yı savunuyordu. Bir ömre, Zsa Zsa Gabor'dan esirgediği şehvetle, Sovyetci, Hitlerci ve Amerikancı üç kişiliği sığdırabiliyordu.

27 Mayıs, bunları Yassı Ada'ya topladı ve mahkum olanları, Kayseri Hapishanesi'ne aktardı Bunların, 27 Mayıs'a da büyük bir kinleri vardır; bunların çocuklarının çoğu, Murat'lar, Erdoğan'lar, Türkiye İşçi Partisi'nin anti-chp çizgisi ve anti-kemalist eğilimi nedeniyle ve bir de, bu büyük dalgayı kaçırmama kaygısıyla, Tip'li oldular.

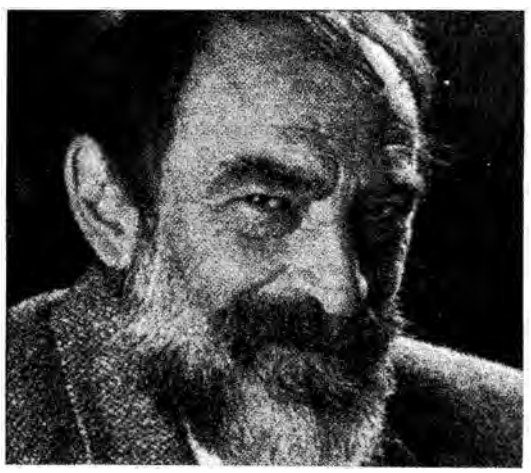

Ödep'i çok etkilediği belli olan Murat Belge, bunların yabancı elçiliklerle bağlantısını kuranlar arasında yer alıyor.

Ancak kısa bir zaman sonra kustular; içlerinden ajanlar çıktı, ajanlıklarını bile reddetmediler; şimdi, kısa bir süre sol dalgaya binmiş olmanın kendilerine verdiği pasaportla, bütün gerici ve kokuşmuş fikirleri, sola taşıyorlar. Yenik, kendine güvenini kaybetmiş, hayatlarının tek onurunun örgütlerinde geçirdikleri günler olduğunu anlamaktan aciz, her gün meyhane köşelerinde yaşamlarının tek onurunu kusan, bugün bile vücutlarının tek anlamının yine örgütlü dönemleri olduklarını anlamayanlar, insan olarak ancak bir başka örgüt-kusucusuna tahammül eden, bir başka örgüt-kusucusunu bulabilmek için "sivil toplum" yerlerine, kendi sözcükleriyle, "takılan" bu güruhtan oluşan bir yarı-insan bataklığında bir süre de etkili oluyorlar. Fakat bu süre bitmiştir. Süreleri sona ermiştir. Bunları ve örgüt-kusan insan-eskilerini, takıldıkları "sivil toplum" bataklıklarıyla birlikte, Dolmabahçe'den denize dökme zamanımız gelmiştir ve geçmek üzeredir.

Bana gelince, bunların bir bölümüyle birlikte katıldığım sekserili yılların bazı panellerinde, vicahen, öğrencilik yıllarımda, babalarıyla mücadele ettiğimi, şimdi mücadeleyi kendileriyle sürdürdüğümü ve çocukları büyüyünce çocuklarıyla devam edeceğimi söylemiş bulunuyorum; belki çocukları, bu günlerde, benim dedeleriyle mücadele ettiğim üniversite öğrencilik yaşıma gelmiştir ve mücadelemiz devam ediyor. Bu mücadele, kişiliksizliğe, iktidarsızlığa ve amerikancılığa karşı mücadeledir. Amerika'nın şu anda en fazla karşısında olduğu, Türkiye aydınının, iktidar tutkusuna yakalanmasıdır; bunun için, iktidarsızlığı savunan Murat Belge'nin suflörüdür ve bunun için, doğrudan doğruya ve Türkiye'deki amerikancı televizyon ve basınıyla, ödep'i destekliyor. Ödep'in bir damat ferit soylular hareketi olduğunu, benim kadar ve benden daha önce, Washington biliyor.

Ülkemiz, Jakoben aydın hareketini bekliyor.

İktidar tutkusunun, Türkiye aydınını, bütün zaaflarından kurtaracağına inanıyorum.

Bugün ülkemizi yönetmeye, ahlak ve birikim nedenleriyle de, yetenekli olmayan, bugünün ehliyetsiz yöneticilerinden kurtarma ülküsü, aydınımızı hızla olgunlaştıracaktır; aydınımız, düşünemediklerini düşünecek, yapageldiklerinin bir bölümünü önemsemeyecek, çok daha önemli olanları yapmaya başlayacaktır, bunu görüyorum.

Sadece iç nedenlerle, sadece devlet başkanı'na, başbakanı'na, şımarık ve şişman bakanlara bakarak, artık yönetmeye mahkum olduğumuzu düşünemeyiz; eğer gerçekten emekçi halkımızı seviyorsak ve gerçekten emekçi halkımızın sorumluluğunu duyuyorsak, iktidarın üzerine yürümeye mecburuz. Başka nedenleri bırakıyorum; Türkiye'nin içine girdiği dış politika düğümünü, sadece ve sadece emekçi ve devrimci bir yönetim çözebilir; bu noktaya gelmiş durumdayız. Bunun dışında, diğer bütün hükümetlere, bugünkü dahil, sadece büyük sorunların üzerinde patinaj yapmak kalıyor.

Türk Ordusu'nun kendisinin güdümünde bir sol hareket arayışında olduğu anlaşılmaktadır.

Türk Ordusu'nun, politika'nın pek çok alanıyla ilgilenmesine karşın, tekeller düzeniyle iyi ilişkilere özen göstermesi ve kamu işletmelerinin, tit sektörüne, turizm-inşaat-tekstil alanından en kara paraları toplayanlara, peşkeş çekilmesine bir itirazı olmadığı da görülmektedir.

Bir: Türkiye'nin, geçici görünen, Bulgaristan ile yakınlığı ve Ermenistan ile flörtü dışında, sınırı olan halkların hiçbirisi ile "iyi" ilişkisi bulunmuyor. Bulgaristan ile Ermenistan bağlantısı ise geçicidir; başka nedenler bir yana, Rusya'nın tarihi çizgisini bulması ölçüsünde, Türkiye aleyhine değişmek eğilimindedir.

İki: Türkiye, Batı ile Doğu arasında bir köprü olma iddiasındadır. Ancak köprü'nün Doğu'ya en yakın sektörlerinde ateş vardır. Köprü, yangın halindedir.

Üç: Kürt Davası, her gün, sadece ve sadece, emekçi ve devrimci bir iktidarın çözebileceği niteliğe bürünmektedir. İki halkımızdan da çok büyük ölçüde kan akmıştır; çok acıdır, ancak sevindirici olan tek nokta, henüz dönülmez noktaya ulaşılmamıştır ve daha da sevindirici olan, bütün tahriklere karşın, iki halkımız da, Türk ve Kürt halkımız, engin deneyimi ve en onulmaz acılara mucizevi dayanıklılığıyla, hala birbirine sarsılmaz sevgi bağlarıyla bağlıdır.

Dört: Bu alt-bölümdeki en aktüel gelişmeyi, sona bıraktım; bu, Güney Kıbrıs'a S-300 füzelerinin yerleştirilmesi nedeniyle çıkarı kriz'dir. Kriz, Genelkurmay'dan iç haber alan bazı kanalların çok doğru yönde ihsas ettirdikleri gibi, bir silah alışverişini aşan boyutlara sahiptir; bu boyutlar, Türk mülk sahiplerini, Sovyet Düzeni'nin yıkılması için bu kadar tahrikçi olmada doğru yapıp yapmama konusunda yeni bir değerlendirmeye yönlendirecek düzeydedir, çünkü Sovyetler Kıbrıs konusunda, hep Ankara'ya yakın olmuşlardır. Şimdi, kısaca, bunu açmak gereğini duyuyorum.

Kırım Savaş'ı, benim pek çok incelememde sık sık işaret ettiğim türden, bizim ve dünyanın tarihinde sanıldığından çok daha önemlidir; önemlerinden birisi, Türk yönetenlerin in, hep Kırım'ı tekrarlayacaklarını düşünmesidir. Mithat Paşa ekolünün, temkinli Sultan Hamid'in rızasına karşı, Rusya'ya karşı, tarihimizde "Doksan Üç Harbi" ve hatta "Utancı" olarak bilinen, 1877-'78 Savaşı'nı açmalarında Kırım etkisi vardır; ancak, Rusya Orduları, hızla, Türklere büyük utançlar yaşatarak, şimdi "Yeşilköy" tabir edilen Aya Stefanos'a kadar inmişlerdir; İstanbul, düşmek üzeredir. Doğu'da ise durum daha feci olmuştur; hızla Kars'a inen Rusya Orduları, o zaman Ermeniler'in de yoğun yaşadığı, şimdi Kürt nüfuslu yerlerden, İskenderun'a doğru ilerlemek eğilimindedir. Klikya, Alpaslan'ın Malazgirt'ten Roma İmparatorluğu'na girişinden beri, Küçük Ermenistan olarak biliniyordu; Ermeni nüfus vardır. İlk kurşunun bugün yaşasaydı mutlaka ödep'e girebilecek bir işbirlikçi ve ahlaken zayıf birisi olan, Hasan Tahsin tarafından değil, daha önce İskenderun çevresinde atıldığını ileri sürerken, buradaki Ermeni varlığından söz ettiğimi hatırlıyorum; İskenderun, Çarlık Rusyası'nın, Akdeniz'de bir köprü başı tutmak için seçtiği yerdir.

Tarihi burada bırakıyorum; o zaman, emperyalist dünyanın lideri İngiltere'nin, derhal müdahale etmesi bunun üzerinedir. Büyük Britanya, Rus kuvvetlerinin ilerleyişini durdurmayı sağlamanın ötesinde, işte bu savaş sırasında, İstanbul'la anlaşarak, Kıbrıs'ın yönetimini geçici olarak üstleniyor; Berlin Antlaşması'nın etkileri açık olarak gösteriyor, bu, Kars'tan İskenderun'a, Rus inişini

durdurmak içindir. Gerçekten de durduruyorlar, ama, bundan yüz yirmi yıl sonra, Rusya, bu kez, Kıbrıs'ta bir üs kurmanın eşiğindedir; dolayısıyla, Güney Kıbrıs'la ilgili, füzeler krizi, füzelerin boyunu çok aşıyor.

Bu sarılmışlıktan, bugünkü mülk sahibi sınıfların ve Cumhuriyet'in en büyük reformu adı verdikleri bir eğitim programını gerçekleştirebilmek için, çirkin solucanlardan, kağıt üzeri yazarak bahşiş toplayan bir yönetimin, kurtulması mümkün değildir. Türk yöneticileri artık, her türlü ölçüyü yitirmişlerdir. Türk yöneticileri artık, ehem ile mühim'i ve yakışan ile yakışıksız'ı ayırt etme yetisinden de yoksun'dur.

Bütün bunları, hem onurlu ve dayanıklı halklarımız ve hem de bölge halkları için, en onurlu bir biçimde çözebilmek, artık bugünkü ehliyetsiz kadroların yönetimden uzaklaştırılmasına bağlıdır. Emekçi halkımız ve devrimci aydınlarımız, artık sorumluluğunu bilmek zorundadır.

ORDU VE POLİS
RESTORASYON SÜRECİNDE

Siyaset sahnesine baktığımızda, ehliyetsizliğin bir başka açıdan atalet olarak kendisini gösterdiğini saptayabiliyoruz. Türk Ordusu'nun, Refah hükümetinden kurtulduktan ve imam-hatip okullarının orta kısımlarının kapatılmasıyla birlikte lisesinden mezun olacakların yalnızca ilahiyat fakültelerine girmelerini sağlayacak bir düzenleme vaadiyle rahatladığı görülmektedir. Bu rahatlama içinde, Türk Silahlı Kuvvetleri de, kendi restorasyonunu gerçekleştirmiş durumdadır.

Bir: Doğu Perinçek tarafından hazırlanan Madam Çiller'in cia ajanlığı ile ilgili dosyanın 24 Temmuz 1997 tarihli iki günlük serüveni, Washington ile bir anlaşma izlenimi vermektedir. Bu nesnel olarak Çiller'in bir Amerikan uydusu olduğundan ve bu nedenle, Perinçek Dosyası'nın ikna gücünden kuşku duymuyorum. Ancak bu durum, siyaset planındadır, hukuk planında ise bir kimsenin ajanlığını kanıtlamak çok zordur. Bu nedenle bu dosyanın kaldırılması değil, Genelkurmay Başkanı'nın onayı ile hukuki bir prosedüre tabi tutulması şaşırtıcıdır.

Yalnız dosyanın Genelkurmay Başkanı'nın onayından geçtiğinin ajanslar tarafından haber edilmesinin üzerinden henüz yirmi dört saat geçmeden, Washington'un, erbakan-çiller hükümetini mahkum eden ve Genelkurmay ile Mesut Yılmaz Hükümeti'ne icazet veren açıklamasının gelmesi, hiç de şaşırtıcı olmadığını gösteriyor. Bu açıklama ile Washington taraf değiştirmiştir ve bu taraf değiştirmeden yirmi dört saat geçmeden, aynı Genelkurmay ve arkasından Dgm'ler, dosyayı rafa kaldırmışlardır.

Politika ve fizik planda ele alacak olursak, Washington'un icazeti karşılığında, Madam Çiller'in sağlık ve selameti garantilenmiş olmaktadır. Nitekim, bu karşılıklı açılımlardan sonra, hem, Küçük Madam Meral ile ilgili suçlamaların geri alındığını ve hem de Yılmaz'ın, "kavga etmeyeceğim" sloganıyla, meydanı tümüyle Madam'a bıraktığını da görüyoruz.

İki: Benzer bir restorasyonu polis cephesinde tespit edebiliyoruz; 1955 yılı Harp Okulu çıkışlı yeni Kara Kuvvetleri Komutanı General Kıvrıkoğlu'nun, İstanbul'dan Ankara'ya intikal etmeden önce, İstanbul'un yeni polis müdürünü makamında ziyaret etmesi ve kutlaması ölçü dışıdır. Türk siyaset sisteminde bir Kara Kuvvetleri Komutanı'nın bir polis müdürünü ziyaret etmesi protokol dışıdır; buradan, en azından yeni komuta kademesinde bir sektörün, çoğunluğu refah'lı ve bir bölümü mhp'li polis ordusunu rahatlatmak istediği anlaşılmaktadır.

Jandarma Komutanı Teoman Paşa'nın emekliliği kesinleşince, "büyüklerime veda gezisine çıktım" diyerek, Emniyet Genel Müdürü'nü makamında ziyaret etmesi ve "subay olmasaydım po-

lis olurdum" vecizesini telaffuz etmesi de, inandırıcı olmasa bile, bir restorasyon adımı durumundadır. Hiç inandırıcı değildir; çünkü, Teoman Koman'ın subay okullarına girdiği zamanda, polislik kimsenin tercih ettiği bir meslek değildi ve ilkokul mezunları olabiliyordu; bunlardan, ordu komuta kademelerinin, şeriatçı ve faşist kadroların oluşturduğu bir polis kuvvetine itiraz etmedikleri anlaşılmaktadır. İtiraz, başlarındaki yöneticilerin, Ordu'nun yöneticiliğini kabul etmemesinedir; öyle anlaşılıyor, bu itiraz karşılanmıştır. Karşılandığını, Cindoruk-Ecevit-Demirel Hükümeti'nin, bütün iddialarına karşın, Ankara polis şefi ve Bursa Valisi dahil, polis kadrolarında bir değişiklikten vazgeçmesi de göstermektedir.

Üç: Ancak durumu tam bir istikrarlı denge olarak saymamak da mümkündür. 10 Eylül tarihli Hürriyet Gazetesi'nin, Genelkurmay Başkanı'nın bazı rahatsızlıkları dillendirmek üzere, Yılmaz'a bir heyet gönderdiği haberi, üzerinde durulması gereken bir gelişmedir. Bu haberin yalanlanması önemli değildir; çünkü, böyle bir haberin Hürriyet'te çıkması da heyet göndermekle eş anlamlıdır. Ayrıca Hürriyet, aynı haberinde, Ordu kaynaklarına dayanarak, bazı ek bilgiler vermektedir ki, bunun yalanlanması söz konusu olmamaktadır; dolayısıyla, bir rahatsızlığı ve dillendirildiğini düşünmek durumundayız. Bütün bunların ötesinde, böyle bir heyete denk düşen bir zamanda, Cumhurbaşkanı Demirel, hiç yokken, bir uçak dönüşünde, "bu hükümet de olmazsa, seçim paklar" türünden demeç veriyordu; Demirel'in her seçim sözünü, Ordu'nun bir dayatmasına cevap olarak anlamak zorundayız.

Fakat burada bir nokta daha önemlidir; haberin belki de en yanlış yanı, "Karadayı, Yılmaz'a heyet gönderdi" bölümüdür. Bu, Türk Ordusu geleneklerine ve politika üzerinde etkili olma modellerine uymamaktadır; bu modelde, belirleyici olan, Genelkurmay Başkanı değil, tuğ ve tümgeneraller'dir. Savaşta ve politik durumlarda, Türk Ordusu'nda, normal hiyerarşi sadece kağıt üzerinde ve protokollerdedir.

Aynı haberde Adalet Bakanı Mahmut Sungurlu ile önceki yobaz bakan Şevket Kazan arasında benzerlik kurulması ise hepsinden önemlidir; Kazan, tescilli bir yobaz ve Sungurlu, tescilli bir faşisttir. Faşistlik Kazan'ın ikinci, yobazlık Sungurlu'nun yine ikinci nitelikleridir; Mesut Yılmaz'ın, de facto bir "özgürlükler" bakanlığı olan Adalet Bakanlığı'nı bir faşiste bırakması, hiç şaşırtıcı değildir ve Batı Çalışma Grubu'nun da bunu fark ettiğini anlıyoruz.

Güney Kıbrıs'a S-300 füzelerinin yerleştirilmesi nedeniyle çıkan kriz, Genelkurmay'dan iç haber alan bazı kanalların çok doğru yönde ihsas ettirdikleri gibi, bir silah alış-verişini aşan boyutlara sahiptir; bu boyutlar, Türk mülk sahiplerini, Sovyet Düzeni'nin yıkılması için bu kadar tahrikçi olmada doğru yapıp yapmama konusunda yeni bir değerlendirmeye yönlendirecek düzeydedir.

Dört: Ortaya çıkan bütün bilgiler, Türk Ordusu'nun son politizasyonunda, Deniz Kuvvetleri'nin öncü olmasa bile başlatıcı bir rolü olduğu görülmektedir. Bu da, Ordu tarihine uygundur; deniz ve hava kuvvetleri, belki denizlere ve havalara açılmaların da etkisiyle, iyi ve güzel'e daha açıktır; fakat, Türk Ordusu'nda son sözü hep Kara Kuvvetleri söylemiştir.

Bununla birlikte Deniz Kuvvetleri eski komutanı Güven Paşa'nın başlattığı işi sürdürme eğilimini açıklamıştır. Ancak bu kolay bir iş değildir; Türk sisteminde, Ordu, programı her zaman dışarıdan almakla birlikte, sözü hep içeride kalanlara vermektedir. Bununla birlikte Güven Paşa'nın açıklamalarının geleceğe yansımaları ne olursa olsun, Türk Ordusu'nun kendisinin güdümünde bir sol hareket arayışında olduğu anlaşılmaktadır.

Ancak Türk Ordusu'nun, politika'nın pek çok alanıyla ilgilenmesine karşın, tekeller düzeniyle iyi ilişkilere özen göstermesi ve kamu işletmelerinin, tit sektörüne, turizm-inşaat-tekstil alanından en kara paraları toplayanlara, peşkeş çekilmesine bir itirazı olmadığı da görülmektedir. Şimdilik, böyle bir itirazın olmadığının ortaya çıkması, önemlidir.

Bütün bu analitik özetten, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin de bir düşünme ve tartışma dönemine girdiği sonucuna yaklaşabiliyoruz; bunu, bizim gibi gören, iki kişi Demirel ve Madam Çiller'dir. Her ikisi de, bu kararsızlık ortamında, önümüzdeki üç-dört yılı kaplayan kendi kişisel politikalarını açıklamış oldular.

Beş: Demirel'in, hiçbir sünnet düğününü kaçırmaması ve tüpgaz bayilerinin açılışlarını bile ihmal etmemesinin arkasındaki motif anlaşılmıştır; dinamik ve sağlıklı olduğunu ve bu nedenle, bir dönem daha Türkiye'yi yönetebileceğini göstermek istemektedir. Demirel'in bir dönem daha başkan olmasının tek yolu, başkanlık sistemine geçiştir; Demirel'in bundan sonraki dönemini, halkla ilişkiler için kullanacağından hiç kuşku duymıyoruz. Sibel Can'lı, Kadir Has'lı ve Tarih Vakıf'lı gösteriler, hep bunun içindir; benim, kurulduğu zaman, büyük bir tevazu ile, İsmail Beşikçi ve Yalçın Küçük'e karşı düzenlendiğini açıkladığım bu Tarih Vakfı da, döneklerden oluşmaktadır. "Habitat" soysuzluğunu da cilalayan bu Tarih Vakfı dönekleri, cumhuriyetin şimdiye kadarki kutlamalarını yakışıksız bularak daha şanlı kuruluş törenleri hazırlamak için, Demirel'in başkanlığında, Çankaya'da toplantı düzenliyorlar. Demirel, böyle ucuz halkla ilişkiler işlerinden pek memnun görünmektedir. Belki de bu memnuniyet içinde, başkanlık sistemi hayalini erken açıklamıştır ve doğrusu, şaşırtıcı bir biçimde, bütün politikacılar, bunun, Demirel'in kendisine göre elbise biçmesi olduğunu görmüştür. Aslında, bundan fazladır.

Altı: Silahlı Kuvvetler içindeki bu yeni durumu görebilenlerin birisi de Madam Çiller'dir. Madam Çiller, politikaya göre genç sayılacak bu Amerikan yurttaşı, Amerika'nın kendisine sağladığı yeni güvenlik simidi ile kendisinin geleceğini kurtaracak tek yolun "Demirel Yolu" olduğunu görmüştür. Olur mu olmaz mı, yarar mı yaramaz mı; bunları bir kenara bıraktığımızda, Madam Çiller'in tek oyununun bir askeri müdahale olduğu besbellidir. Çiller, askeri müdahalelerin, bir süre zahmetli olsa da, Demirel'in politik yaşamını uzattığını ve hatta cumhurbaşkanlığı makamına getirdiğini görmekte ve mekanik bir tahlil yapmaktadır. Şu anda her gün, Silahlı Kuvvetleri, yönetimi alması ve kendisini, kaçmadan yakalayabilirse, tutuklatması için büyük bir tahrik içindedir.

MORRİSON MODELİ

"Morrison Süleyman" olarak bilinen, yeğenleri ve başka nedenlerle hakkında verilen pek çok yolsuzluk önergesine muhatap olan Demirel'in bugün geldiği durum, Madam Çiller'in darbe iştahını kabartmakta ve Madam'ı tam bir darbe tahrikçisi haline getirmektedir. Ben, Demirel'in ayakta kalmasını, darbelere değil, darbelerden sonra Chp türü partilerde yönetime gelen Erdal İnönü ve Deniz Baykal türü hainlere bağlıyorum. Çok açık; 12 Mart Darbesi'nden sonra, Demirel, seçim çoğunluğunu kaybetti ve Ecevit'in de be-

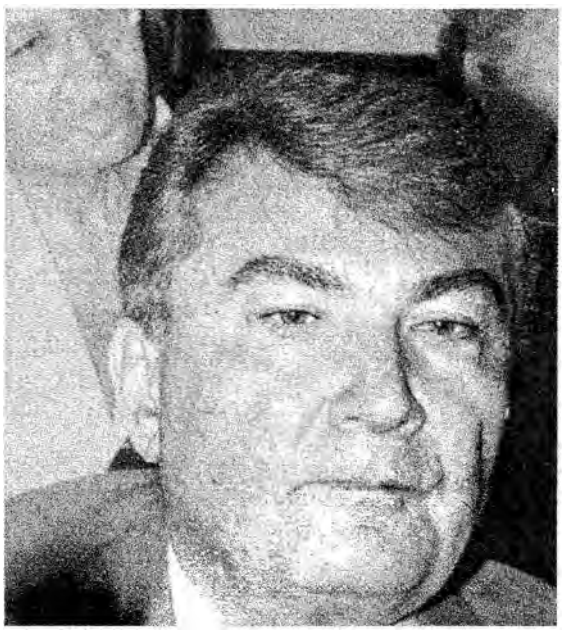

Deniz Baykal, Demirel yolunun en sadık izleyicisidir. Dokunulmazlıkların kaldırılmasını isteyerek tekelci sermaye diktatörlüğünü hukuk düzleminde yerleştirmeye çalışıyor.

ceriksizliğinden yararlanarak, ancak kanlı "Milliyetçi Cephe" Hükümetleri ile yönetimde kalabildi. Eylülist darbeden sonra Demirel'i, hükümet ve devlet başkanı yapanlar ise, İnönü, Çetin, Karayalçın ve Baykal adındaki hainlerdir.

Emekçi halkımızı, devrimci öncüleriyle, iktidar yapamadığımız ölçüde, Demirel tipi, hükümette olacaktır, buna şaşamayız. Ancak bütün bunlar ayrı, Madam'ın, Morrison Modeli'ni izlemesi şaşırtıcı olmamalıdır.

Bilim, bir karine'dir.

Karine ise kolaylıktır.

Benim de kendime özgü kolaylıklarım var; bunlardan birisi, Demirel'e bakmak'tı. Yolumu her

şaşırdığım zaman, Demirel'e bakıyordum ve yaptığının veya söylediğinin tersini söyleyerek, doğruyu buluyordum. Şimdi Demirel artık önemli konuşmuyor. Yedikule'de göbek dansı atmaktan şarkıcılığa terfi eden Sibel Can'ı dinleyerek vakit geçiriyor; bu yüzden benim için önemini giderek yitiriyor.

Şimdi benim yeni bir yanlış'ım var; bu Deniz Baykal'dır ve ben, karanlıkta kaldığım zaman, Deniz Baykal'a bakıyorum, çok konuşuyor, önerilerini saptıyorum ve tersinin doğru olduğundan hiç kuşku duymuyorum. Benim yeni yanlış-doğru cetvelimde, Baykal'ın, Demirel'in yerini alması bana şaşırtıcı gelmiyor; Deniz Baykal, Demirel'in en zor zamanında Demirel kampına katılmak üzere iken Profesör Besim Baykal tarafından elinden tutulup Ecevit'e götürülen ve bu yüzden "orta solcu" olan, adı Washington'da "Bay-Call" olarak bilinen, Amerikan çizgisinin ve Demirel yolunun en sadık izleyicilerindendir. Profesör Taner Kışlalı'nın Cumhuriyet'te yazdığına göre, kendisini, artık bir alışkanlık olarak söylediği, "Atatürk" ile birlikte, "Menderes, Demirel, Özal" yolunun izleyicisi sayıyor. Bizi pek ilgilendirmez ama, Chp başkanlığı koltuğuna oturup da, İsmet İnönü'yü atlamak az bulunur hainliklerden değildir.

Bu hain, şimdi, iki programın taşaronluğunu yapıyor; bunlardan birisi, milletvekili dokunulmazlığının fiilen kaldırılması ve diğeri, memurin muhakemat sisteminde, memurlarla ilgili bazı güvence maddelerinin silinmesidir. Bunları, hemen hemen bütün partiler istiyor görünüyorlar; ancak, bu programın asıl çığırtkanı ve bunu bir ilericilik sayanı bu Deniz Baykal adındaki haindir.

Bu her iki istek de, ülkemizde, tekelli sermaye diktatörlüğünün, hukuki sac ayağının ikisidir; üçüncüsü, başkanlık sistemi oluyor. Bu üçüncüsünü, Baykal'ın idolü. Demirel, sunmuştur ve bundan sözetmiş bulunuyorum.

Bir: Bir ülkede parlamenter sistemin var olup olmaması, eninde-sonunda, parlamenterlerin hem kürsüde ve hem dışarıda, söylediklerinden masun olmalarıyla mümkündür. Dokunulmazlığın kürsüde olup diğer yerde olmayacağı iddiası tam aptallara layıktır; halkın vekilliğinin yalnızca bir binada bir sandalyeye çıkıldığı zaman geçerli olduğu düşüncesi, parlamenter sistemi çok hafife almak olmaktadır.

İki: a. Menderes zulmüne en güzel mücadele ettiği sırada, Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldırılmıştır ve hapse gönderilmiştir. b. Demirel sultasına en iyi mücadele ettiği sırada, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması için büyük tartışmalar ve kavgalar yapılmıştır. c. Hiçbir suçları olmadığı halde, üstelik meclis kürsüsündeki yeminleri nedeniyle, dep'li milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırılmış ve hapse gönderilmiştir. Bu sistem vardı ve milletvekillerinin dokunulmazlığı kaldırılabiliyordu; çünkü, bunlar muhaliftiler. Eğer bugün milletvekillerinin dokunulmazlığı kaldırılmıyorsa, yanlışlık sistemde değil, bunların dokunulmazlığını kaldırmak için yeterli bir siyasi iradenin olmamasıdır.

İktidar yürüyüşümüzde, kendimizi ve birbirimizi, gerektiğinin üzerinde yoran ve asıl önemlisi duygu birliklerini koparıcı çıkışlardan geri kalmayı öneriyorum. "Musa Anter" adına yola çıkarılmak istenen tren nedeniyle Sèvre Antlaşması'nın bu ölçüde politize edilmesini sakıncalı buluyorum.

Eninde-sonunda meclis çoğunluğu karar verecekse, dokunulmazlık maddelerinde oynamak sadece muhalefeti boğmak anlamındadır. Yok eğer, milletvekilleri, meclisin bir kararı olmadan yargı önüne çıkartılacaksa, faşist Adalet Bakanı Mahmut Sungurlu böyle bir yasa tasarısı arıyorsa, bu, parlamenter sistemi öldürmek demektir. Tekeller ve Washington, ülkemizde halk temsilinin kırıntılarını bile kaldırmak istiyorlar; Deniz Baykal adındaki hain bütün ilhamını oradan almaktadır.

Üç: Dünyada hain olmadıktan sonra hiçbir muhalif ve hiçbir solcu, dokunulmazlık kurumunun zayıflatılmasını istemez; istemek, parlamenter sistemi, tümden silmek istemekle özdeştir. Başkanlık sisteminin kurulmasını ve dokunulmazlık sisteminin kaldırılmasını istemek, tekelci sermaye diktatörlüğünü hukuk düzlemine yerleştirmek

anlamındadır. Demirel'in isteği ve Baykal'ın çığırtkanlığı bir madolyonun iki yüzüdür.

Dört: Deniz Baykal'la bizim beraberliğimiz var, ben ülkemizin ünlü demagoglarından Yılmaz Karakoyunlu ile Siyasal Bilgiler'in münazara takımındayken, Deniz, Hukuk Fakültesi'nin münazara takımındaydı; kabul ediyorum, o zamanlar bu kadar aptal ve cahil değildi. Hem ihanet ve hem de ülkemizin içine girdiği, başka bir incelemede ele alacağım kirlenme süreci, Baykal'ı tam bir aptal düzeyine indirmiş görünüyor; bir hukukçu olmasına karşın, memurin mukahemat yasasında yer alan memurlarla ilgili bazı önemsiz güvencelerin, örnek olsun, Susurluk Davası'nın soruşturmasıyla hiçbir ilgisi olmadığını bilemiyor. Göktepe Davası ile ilgisi var; Metin'i, hain polisler "durdururken öldürdük" diyebilirler, böyle bir durumda, İdare'nin, ölümün görevle ilgili olup olmadığına önceden karar vermesi gerekir. Memurin Muhakemat, kamu görevlerini yapan, kamu görevlilerinin, görevini yaparken bir ihmalleri veya suçları varsa bunun görevi yaparken olup olmadığını inceleme mekanizmasını getiriyor; ancak bu mekanizmanın, Topal'ı, Musa Anter'i, Behcet Cantürk'ü öldürme eylemi ile hiç ilgisi yoktur. Bu, bir cinayettir ve işleyenler, hiçbir idari karar olmadan, yargı önüne çıkartılıyor.

Örnek mi? Söylemez Çetesi'nin doktorunu yakalamak için, memurin muhakemat yasasının işlemesi mi bekledi? Burada sorun, memurin muhakemat yasası, açıkçası memurların yargılanma usulü yasasıyla ilgili değildir; şimdi, eylülist, özalist, demirelist, çiller-baykalist idareler, bir bütün olarak, kendilerini saklamakta ve yargıdan bilgi gizlemektedir. Şimdi, İstanbul'da dgm'nin "özel tim" davasında tahliyelerine kızılıyor; peki biz, senelerdir ve aylardır, emniyet ile yargının büyük ölçüde şeriatçı ve faşistlerin egemenliginde olduğunu yazıp söylemiyor muyuz? Sonra, ülkemizde, bütün hukukçular, Deniz Baykal misali aptallaştılar mı, İstanbul dgm'de görülen dava neyin davasıdır? İstanbul dgm'de bütün pisliklerin ucunun ucu bile yargılanmıyor, davanın açılışı örtmeyi amaçlıyor.

Beş: Deniz Baykal haininin çığırtkanlığını yaptığı program, ülkemizde, Tanzimattan beri kurulmaya çalışılan kamu yönetimi sistemini tümden ortadan kaldırmaya çalışmaktır ve bu anlamda, eylülizmin, memur maaşlarını yarıya indirerek yaptığını, hukuk planında sürdürmektir. Hergün bir ticaret ve sanayi odasının toplantısına gidip, onlara kendisini beğendirmeye çalışan Baykal haini için bu çok normaldir. a. başkanlık sistemi b. dokunulmazlık c. memur yargılama usulü değişiklik önerileriyle, Türkiye'de çağdaş kamu yönetimi, fiilen bitirilmek isteniyor. Gerçekten de, bakanların hergün bir mülk sahibi odasının temsilcilerini kabul edip görüştükleri bir ortamda, son olarak, ticaret odaları başkanının maliye bakanı ve benim temiz bir kimse olarak bildiğim Temizel'e, vergi reformu için bir yasa tasarısını, rapor olarak değil tam meclise sunulacak düzeyde, yasa maddeleri ve gerekçeleriyle, verme küstahlığını gösterdiği bir zamanda, dürüst, emekçi halkının çıkarlarına bağlı, bir memur sistemine ne gerek var?

Artık, bu odaların, bu sermaye derneklerinin kamu yönetimini de üstlenmek üzere olduklarını görmeyecek miyiz? Bu zaman, iktidarı istemesek, ne zaman isteyeceğiz?

ÖZELLEŞTİRMEYİ RED İKTİDAR YÜRÜŞÜMÜZÜN TEMEL YASASI

Ancak umutsuzluğa gerek görmüyorum ve umutsuz olanların iktidarlı olabileceklerine inanmıyorum. Umutlu olmak için neden var; şimdi, İşçi Partisi ile Sosyalist İktidar Partisi'nin ayrı ayrı, özelleştirmeye karşı kamulaştırmaya bağlı siyasi programlar açıklamaları, ahtapot tekelli düzene, en iyi cevaplardan birisidir. Umut vericidir, ayrıca Türkiye aydın hareketinin olgunlaşma yönünde olduğunun sevindirici işaretleri durumundadır.

Sevindirici olan bir yandan da, özelleştirmeyi reddeden ve kamulaştırmayı, Türkiye aydını ve solunun, bir programı haline getiren bu aktivitelerde, İstanbul Üniversitesi'nden Profesör İzettin Önder ve Ankara Üniversitesi'nden Profesör Korkut Boratav gibi hocalarımızın da yer almalarıdır; Profesör Önder, maliye alanında ve Profesör Boratav iktisat politikası dalında, ülkemizin, en iyi donatılmış bilim adamlarının arasında ve belki de başındadırlar. Bu gerçekten çok sevindirici bir durumdur; çünkü, iktidar yürüyüşümüzü hep "en iyiler" ile yapma k zorundayız.

Her alanda en iyiler ve her alanda en iyilerin yalnızca kalbi emekçi ve ortakçı bir dünya için çarpanları; işte, bundan sonraki yürüyüşümüzün, temel şiarlarından birisi budur. Özelleştirmeyi reddeden, iktidar yürüyüşünün ayaklarından bi-

risini kamulaştırmaya oturtan, bir eylemlilikte bunu görmek, sevindiricidir ve örnek'tir.

Bu güzel programa benim bir küçük ek-önerim var; toplumun işletmelerini üzerlerine geçiren bu kara para babalarına, bizim açımızdan, bunun bir mülk devri değil, bir irade dışı satış olduğu duyurulmalıdır. İktidarımızın ilk gününde, 24 Ocak 1980 tarihinden itibaren bu tür zorunlu satışların hepsinin, kamuya iade edileceği, paralarının faiziyle geri verileceği, ancak bu tarihten itibaren bu işletmeleri kamu adına kullandıkları kabul edilerek, karlarının mahsup edileceği ilan edilmelidir. Bunlar kamu mallarının sahipleri değil, irademiz dışı, geçici yönetenleridir.

İsmail Beşikçi Türk ve Kürt halkları arasında bir perçindir. Halklarımız arasındaki perçinler çok kutsaldır.

SÈVRE, TÜRK-KÜRT KARDEŞLİĞİNİN NERESİNDE

Bu incelemede son olarak, Sèvre Antlaşması'na değinmek zorunluluğunu duyuyorum. İktidar yürüyüşümüzde, kendimizi ve birbirimizi, gerektiğinin üzerinde yoran ve asıl önemlisi duygu birliklerini koparıcı çıkışlardan geri kalmayı öneriyorum. "Musa Anter" adına yola çıkarılmak istenen tren nedeniyle Sèvre Antlaşması'nın bu ölçüde politize edilmesini sakıncalı buluyorum.

Burada hem Kürt kardeşlerimiz ve hem de Aydınlık Dergisi ile dostça bir polemik açmak istiyorum; "polemik" çok güzel bir sözcüktür ve her türlü özgür ve verimli tartışmadan çekinenlerin, bu sözcüğe yükledikleri kötü anlamlar, benim önerdiğim polemikle ilgili değildir. Bunun, burada görüleceğini umuyorum.

Bu polemikte ilk olarak söylemek istediğim şudur: Kürt kardeşlerimizin, Sèvre'i bir başlangıç olarak düşünmeleri, aklın alabileceği bir durum değildir. Türkleri boğmak isteyen bir taslağın, Kürtler için nasıl iyi olabileceğini anlamakta güçlüğüm büyüktür. Fakat bu kadar değil, birazdan göstereceğim, biz Türkler ihmal edilse bile, Sevre, Kürtler için de iyi olmaktan çok uzaktır. Aydınlık Dergisi yazarlarına, bunları, bana yöneltilen eleştiri ve küfürler ne olursa olsun, özellikle son zamanlarda, amerikan emperyalizmine, ülkücü katillere karşı aydınlığa doğru güzel kampanyaları nedeniyle, "dostlarım" sayıyorum ve dostça yazıyorum; Sevre, Türkler için de sandıkları kadar önemli değildir ve Sèvre'i, tarihin çöp sepetine gönderen, biz Türklerin mücadelesinden daha çok emperyalist dünyada ve Anadolu'da gelişmelerdir.

Fakat bu tartışmada çok daha önemli boyutlar var; beni böyle bir polemiğe özendiren, bu boyutlardır. Bunları çok kısa ve son derece net bir biçimde yazma mecbüriyeti duyuyorum.

Bir: Türk emekçileri ile Kürt emekçilerinin devrimci birliğini kurmak esas'tır.

İki: Türk gericileri ile Kürt gericilerinin ittifakını kırmak esas'tır.

Burada, benim çok önemli bulduğum ve yeni yeni ön plana çıkardığım, bir saptamayı yazma zamanıdır; Kurtuluş Savaşı'nda, Erzurum ve Sivas Kongreleri çerçevesinde, Kürtler'le kurulan işbirliği, Kürt mütegallibesi ve Kürt sömürücüleriyle kurulan bir bağdır. "Kahraman" Maraş, "Gazi" Antep ve "Şanlı" Urfa'da kurulan birliklerde emekçi yan daha baskındır; bunlardan birincisi, artık bizim gerimizde kalıyor ve bizim planlarımız içine girmiyor.

İzin verilirse, Aydınlık Dergisi yazarlarıyla, çok daha ayrıntılı olarak ve çok daha geniş kapsamda, kitaplar düzeyinde, tartışmayı önererek, ortaya çıkardığım bu yeni teoremin bizim devrimci tarihimizle ilgili yanına da değinmek istiyorum; ben, Çerkez Ethem partizanlarının ve Mustafa Suphi misyonunun tasfiye edilmesinde, Ankara'nın Kürt gericileriyle kurdukları bağların gücünü görebiliyorum. Dolayısıyla, bizim, Kemal Paşa'nın, 1920 yıllarında kurduğu bir birliğe benzer bağlaşmadan yana olmamız mümkün değildir; refah partisi içinde ve Madam Çiller'in polis şefleri partisinde böyle bir ittifakı görüyoruz. Bu gerici Türk-Kürt ittifakında, Salih Sumer türü eski Hep milletvekillerinin bulunması çok öğreticidir.

Sèvre'e geleceğim, ancak halklar arası bütün birliklerin, aslında öncelikle bir duygu düzlemi yaratma işi olduğunu unutamayız; bu, özellikle, halklar düzleminde eleştiri ve polemiklerimizd en çok önemlidir. Bunu izin verilirse, bir hikaye ile anlatmak durumundayım;

Fegi Huseyn Sağnıç, benim birinci Türkiye İşçi Partisi'nden dostum, gerçekten "dünya güzeli" bir Kürdümüz'dür. Ben Kürtlerimiz'in, Kürt halkının engin terbiyesini, güler yüzünü incarne eden böyle insanlarımız varken, neden Yaşar Kaya türü sevimsizleri vitrine çıkardıklarını hiç anlamıyorum; anlatacağım, Huseyn Sağnıç Hocamız'ın güler yüzle söylediklerıdir.

Yüzünü daha da sevimli yaparak, bana söylerdi, "Hocam sen beni yalancı çıkardın, bu ikinci oluyor, İsmail Hoca da beni yalancı çıkardı" diyordu. Önce sıkıldım, Fegi Huseyn gülüyor ve sürdürüyordu ve sonra kendisi açıklıyor, "biz Kürtler, Türklerden adam çıkmaz' diyorduk, İsmail Hoca bizi yalancı çıkardı. sen de bizi yalancı çıkarıyorsun" diyordu. Kuşkusuz, Fegi, burada, yalancı çıkarmanın çok ötesinde anlamlar peşindeydi ve ben de burada bizi aşan anlamların arkasındayım. (3) "Çok şükür" biz Türkler'den çıkan adamların sayısı çok fazladır.

Bu hikayenin anlamı şudur; biz Türkiye devrimcileri, Kürt emekçileriyle bir duygu birliği kurabildik ve bu çok değerlidir. Daha önceleri de var, burada, Behice Boran'ı, İsmail Beşikçi'yi, Bilgesu Erenus'u özellikle anıyorum. Ancak İki Bin'e Doğru Dergisi'nin katkılarını, Doğu Perinçek'in yaptıklarını unutmuyorum. Unutmadığım için de, Aydınlık Dergisi yazarları dostlarıma, Kürt kardeşlerimize yönelttikleri eleştirilerde, bu duygu düzlemini tahrip edecek üsluptan kaçınmayı öneriyorum.

Çok açık yazacağımı belirttim; bu cümleden Doktor Beşikçi'nin konumuna da değinmek durumundayım. Benim, Sèvre'i kuşkusuz reddeden tutumum ve Doktor Beşikçi'ye olanca düşkünlüğüm nedenle, sorularla karşılaşıyorum; Beşikçi'nin de Sevre'i savunduğu belirtilerek düşüncelerim soruluyor. Bilmiyorum, ama olabilir ve düşüncelerim çok çok açıktır; Beşikçi, benim hep, "güzel hocam" ve hep "sarı hocam" ve hep "büyük hocam" olmuştur. Yaptıklarının çoğuna, biz Türkiyeli aydınlar, ulaşamayız; bu nedeniyle, bir dokunulmazlığa sahiptir. Ülkelerin aydın tarihinde bu tür insanlar az da olsa çıkıyorlar, Aziz Bey de, böyle bir konumu kazanmak üzereydi. Ben böyle düşünmüyorum; Beşikçi öyle düşünebilir ve öyle düşündüğü için, benim gözümdeki yüksek yeri hiç sarsılmıyor. Daha açıkça ve halk benzetmesiyle söyleyecek olursam, Beşikçi öyle sağlam yoğuttur ki, bu ayran çok su kaldırabilir; bir kez daha netlikle yazıyorum.

Beşikçi, benim hep, "güzel hocam" ve hep "sarı hocam" ve hep "büyük hocam" olmuştur. Yaptıklarının çoğuna, biz Türkiyeli aydınlar, ulaşamayız; bu nedeniyle, bir dokunulmazlığa sahiptir. Ülkelerin aydın tarihinde bu tür insanlar az da olsa çıkıyor.

Beşikçi bir insan değil, iki halkımız, Türk ve Kürt

halkımız arasında, bir perçin'dir. Benim için, halklarımız arasındaki perçinler, çok kutsal'dır.

Tekrar Sevre'e dönüyorum ve bizler için kabul edilmez olması bir yana, bu Antlaşma'yı Kürtlere de tavsiye etmiyorum. Eğer çok önemserlerse, çok zor durumda kalabilirler; çünkü, Sevre, çok müphem bir maddesiyle, sadece Kürtlere pek müphem bir devletçik önermiyor, aynı zamanda ve aynı yerde bir bağımsız Ermeni Devleti çiziyor. Ermeni Devleti çok net çiziliyor; Kürtler, Ermeniler'e komşu getiriliyor; ama nerede? Sevre'e göre, bugün Kürt yoğunluklu coğrafyanın önemli bir bölümü "Ermenistan" içindedir. Kürt kardeşlerimizi, köy kahvesindeki bilgilerle, politika yapmamaya çağırıyorum. Çoğunun ve Kürt halkının sorumluluğunu duyanların da böyle yapmadıklarını biliyorum.

Türk tarafına gelince, "Sevre'i yendik" iddiasını, yeteri kadar inandırıcı bulamıyorum; çünkü, yendiğimizi göstermemiz çok zordur. Biz devrimciler, tarihimize bakarken, hep emekçi ve ortakçı bakış açısını ön planda tutmak durumundayız; 1920 yılında, dünya emperyalizminin sorunu, ne bir "Kürdistan ve ne bir Ermenistan"dır ve sadece komşu topraklardan gelecek bolşevik virüsü durduracak bir cordon sanitaire meselesidir. "Sosyalizmin inişini nasıl durdururuz?" soruları budur ve 1920 yazında, bulabildikleri çözüm, bir "Kürdistan" ve bir "Ermenistan"ı, bolşevizm adını alan sosyalizm virüsünün yayılması için tampon olarak hazırlamaktır.

Biz Türkler "Sevre'i yırtmadık", bu nettir. Bu arada Doğu Perinçek, önemli açılımlar yapıyor, kaynaklarına özen göstermesini dostlukla öneriyorum; Cahit Kayra'yı tanık olarak almayı doğru bulmuyorum. Cahit Kayra Dostumuz'da, bir tür Füsun Erbulak kompleksi vardır, sık sık "neden geç kaldım" diye soruyor; bu, bazen, matematik ekonomik modeller oluyor ve şimdi anlıyorum, Sevre olmuştur. Bu sorun, Kayra'yı aşar; Kayra Dostum, Sevre ile uğraşmak yerine, bir zamanlar Ecevit'e nasıl tapındığını, Enerji Bakanı olarak, hangi beceriksizlikleri yaptığını ve Amerikan tekelleri karşısında aczini yazmalıdır, herkese bir düşeni var.

Sevre'i bitiriyorum, bölge tarihi üzerine çalışmalarımın seyri bana heyecan veriyor, dönmeden önce bunları kitaplar haline getirebileceğimi umuyorum, o zaman daha ayrıntılı tartışmalar mümkün olacaktır. Ancak burada iki önemli bilgiyi eklemek durumundayım; bunlardan birincisi, Harbord Raporu'dur. Belki de Türkçede bu raporun ayrıntılı çözümlemesi, sadece benim kitaplarımdadır; Harbord, raporunda, Amerika'ya, bir Ermeni mandasını tavsiye edemiyor. Sivas Kongresi sırasında bölgeye gelen bu Amerikalı General'e, Kongre manda önerisini iletiyor; ancak, General, Washington'a verdiği raporda, bu bölgede, düzeni, enindesonunda, sadece Türkler'in sağlayabileceğini yazıyor. O sıralarda yeni moda "manda" var ve mandater bulmadan hiçbir Doğu halkına devletlik statüsü uygun görülmüyor; Sevre'in önerisi zayıflıyor. Öte yandan Doğu'dan bakıldığında, General'in saptaması yerindedir, Güney ve Batı cephelerindeki dağılmalara karşılık, Çanakkale'nin gerçek komutanı Cevat Paşa'nın kardeşi Vehip Paşa ve Yakup Şevket Paşa türü son derece dirayetli komutanlar, her iki Azerbeycan'a kadar uzanan coğrafyada, sağlam düzenler kurmuşlardır.

Işık, iki halkımızın, duygu köprüleri arasına girmiştir.

Türk halkı ile Kürt halkı, birlikte yaşayacaksa, mahkum eden yargıçlar yüzünden değil, mahkum olan Işık'lar nedeniyledir.

İkinci ise, Sevre'den hemen sonra, Kemal Paşa yönetiminin, savaş finansmanını zenginlere yükleyen Çerkez Ethem partizanlarını ve Mustafa Suphi Misyonu'nu tasfiye etmesidir. Aynı kuşakta başka tasfiyeleri açıklamayı ilerideki kitaplarıma erteleyerek şu kadarını söyleyebiliyorum; bunları sadece, Türkiye içi gelişmeler saymak çok yanıltıcıdır. Bu tasfiyeler, o sırada emperyalizmin merkezi Londra'yı çok rahatlatmıştır ve bu tasfiyelerden sonra, Sakarya Savunması'nın da etkisiyle, Londra, Kürdistan ve Ermenistan devletçik projelerini tarihin çöp sepetine atmıştır.

Doğru mu yazıyorum? Bu yazdıklarım çerçevesinde ilkokul tarihini hatırlamak bile, Londra'nın yeni antlaşmalar için, Ankara'dan heyetler istediğini gösterecektir; Kemal Paşa'nın büyük başarısı, üstün müzakereci olmasının ötesinde, daha önceki barış heyetlerini tasfiye ederek, Londra'yı hep daha iyi koşulları önermeye zorlamasıdır. Bu zorlamaları, önemli hiçbir askeri başarı elde etmeden yaptırması müthiştir; çünkü, Kurtuluş kuvvetlerinin tek önemli askeri hareketi, Afyon üzerinden yürüyüşe geçmesidir. Büyük bir pilot olan Kemal, bir savaşla sonuca ulaşmıştır.

Işık Yurtçu çok güzel bir sınav verdi. Solumuza ve aydınımıza yakışır bir yürekliliği ve biçemi sergiledi.

Ben, Kemal Paşa'nın ilişki kurmadaki ustalığını erişilmez sayıyorum. Ancak kurduğu ilişkilerin hepsini beğenmiyorum.

* * *

Sèvre, o kadar önemli değildir.

Ancak istenirse, tartışırız.

Asıl önemli olan, iktidara yürüyüşümüzde, duygu bağlarını koparmamaktır. Yalnız, bu, eleştiri olmayacağı anlamına gelmiyor. Şu anda, Kürt yükselişinin en büyük ihtiyacı eleştiridir. Sağlam bir eleştiri olmadığı taktirde, bunca emeğin ve zahmetin boşa gitmesinden kaygılanıyorum.

"Çok şükür" solumuz, kendisine güvenle, bunu yapmaya başlamıştır. Bunun örneklerinden birisini buraya aktarmak istiyorum, haftalık, Sosyalist İktidar'da, Aydemir Güler, şunları yazıyor; "Gündem Gazetesi'nin bu tuhaflığa katkısı Cemil Gündoğan adlı köşe yazarıdır. Bu adama göre sekiz yıl protestocularının çoğu yoksuldur, bunların çoğu Kürt'tür. Kürt hareketi bu kitleye seslenmeli ve neden sömürücülerin bir bölümünün yanında diğerlerine karşı taraf olduğu sorgulanmalı, sömürücülerin yaptığı 'müslümanlığa sığar mı' diye sormalı!"(4) Başkan Aydemir Güler'in, "bu adam" dediği, bu Kürdümüzün ne dediği pek anlaşılmıyor olsa da, "şecaat arz ederken merd-i kıpti sirkatin söyler" vecizesinde olduğu gibi, bazı Kürtlerimiz'de de, "ayıp" kavramının kalmadığı ve "Kürt" olan her iş ile övünmeye başladıkları görülüyor; öyle anlaşılıyor, "bu adam" şimdi bir de, camilerdeki nümayişçi yobazların Kürt olmalarıyla övünüyor. Aydemir Yoldaş, yazısının bu bölümünde şunları söylüyor; "Türk ve Kürt Solu bu tür yorumları tereddütsüz kusup kurtulmalıdır. Bu cahilliğin 'bizim' saflarımızı bırakıp islamcıların yanına gitmesinden kaybedeceğimiz hiçbir şey olamaz." Çok doğrudur; bazı Kürtlerimiz, hem pislikle ve hem de bizlerle beraber olamayacaklarını anlamak zorundadır.

Şimdilerde, Kürt Hareketimiz, legal alanlarda, Kürtlerini mezardan, Türklerini meyhanelerden devşirmeye başlamıştır. Bunları görmek, teşhir etmek, duygu birliğinin gereğidir.

* * *

Duygu birliği mi?

Çocukluğumu hatırlıyorum, ben çok küçükken de, çok politik idim. Babam, benimle çok uğraşırdı, okumayı, ilkokula gitmeden, günlük gazeteleri okuyarak öğrendim. Babam, önce kendisi okur ve sonra, özellikle Hitler'in yıkılışını, faşist generallerin intiharını, bana okutur ve sonra beni yorum yapmaya zorlardı. Daha ilkokula gitmeden babam beni, uluslararası olayların perde arkası üzerinde kafa yormaya zorlardı. Gazete tiryakisi olmuştum; İskenderun'a uçak vardı, gazeteler gelirdi ve çok sevimli gazete satıcıları vardı, koşarlardı, kahve

kahve gazete satarlardı. Bizler, küçücük çocuklar, sevgili bekler gibi, gazete beklerdik.

Ortaokul'da artık kendim için okuyor ve yorum yapıyordum. Sedat Simavi'nin Hürriyet'i ve Ahmet Emin'in Vatan'ı, Falih Rıfkı'nın Dünya'sı öndeydi; ama gazete satanlar da çok politikti. Menderes'in zulmü başlamıştı, bizim bayilerimiz, gazete yüklerini kaptıkları gibi, bağırmaya başlarlardı, "Hürriyet yok, Vatan var" ve bazıları daha da vurgulardı, "Hürriyet kalmadı, Vatan bitiyor". Biz politik bebeler, hem Hürriyet, hem Vatan ve hem de Dünya alırdık. Bazı polisler, Hürriyet kalmayınca, "Hürriyet yok" diye bağırılmasına çok kızarlardı.

Çoban Yurtçu'yu hatırlıyorum; doğru mu bilmem, gazete satıcılığından, Cumhuriyet'in Adana Büro temsilciliğine kadar yükselmişti. Ne sıcak insandı; "Çoban" ya da "Çuban", Farsça'dır ve Kürtçe "Şıvan" ile aynı sözcüktür, bizim Türkmenlerde Farsça isimler pek çoktur. Türkmen miydi, bilmiyorum, konuştukça insana enerji saçıyordu; Işık Yurtçu'ya yakıştırıyorum. Çoban'ı tanımıştım, eğer Işık'ın babasıysa ve yakın zamanlarda televizyonda gördüğüm Işık'ın anası Kamuran Hanım'ın kocasıysa ne güzel! Ben üçünü, birbirine yakıştırıyorum. Hapisteki Işık için, Demirel ödül verince, Kamuran Hanım, "ne yapacağım" diyordu, "hapisteki bütün çocuklarımı verin" diye ekliyordu. Seviniyorum; bizim Güney'den sadece Sakıp ve Yaşar Kemal türü göçekler çıkmıyor.

Işık'la aynı yerde olmadık, belki bizim akıncı biçemimiz fazla akıncı geliyordu. Ancak geniş sol yelpazede hep beraberdik; çok güzel, bir sınav verdi. Solumuza ve aydınımıza yakışır bir yürekliliği ve biçemi sergiledi. "Kürt" Gazeteleri diyorlar, ben öyle algılamıyorum, ancak bunların yazı işleri müdürü olarak uzun hapse mahkum oldu, bir genç ömür için, uzunca yattı. "Gık" demedi, övünmedi, kimsenin başına kakmadı.

Işık da, iki halkımızın, duygu köprüleri arasına girmiştir.

Türk halkı ile Kürt halkı, birlikte yaşayacaksa, mahkum eden yargıçlar yüzünden değil, mahkum olan Işık'lar nedeniyledir.

Ama ne yazık! Işık, hapisten çıkarken, karşılayanlar arasında, bir Kürt aradım. Bu "Kürt" Gazeteleri'nden bir yönetici aradım. Duvarlara Mustafa Kemal büyüklüğünde fotoğrafını yaptıran Murat Bozlak'ı aradım. Mesut Yılmaz'ın anası kırılınca, Yaşar Kemal ile hastaneye koşan Kürt playboy'u Sırrı Sakık'ı aradım.

Bir gözlemci olarak aradım. Bir eylemci olarak aramadım. Çünkü biliyorum, Işık da yaptığını, aydın olduğu için ve solcu olduğu için yapıyordur.

Ancak Aydemir Güler Yoldaş'ın da yazdığı üzere bunlar da kusulacaktır.

NOTLAR

1) Zsa Zsa Gabor, One Time Is Not Enough, New York, 1991, s.19

2) ibid., s.25

3) Ermeniler, Kürtler'den daha bağışlayıcıdırlar; bir yazgı nedeniyle, hapishanede beraber olduğum Ermeni Rahip Hayko'yu, bir ara Ermeni cemaati ve Patrikhane de, korkuyla, bırakıverdi; ben, görevlerimi yaptım. Hayko hapisten çıkınca, bir kez buluştuk, Patrik'e, kendisini terketmelerinden yakınmış ve "beni hepiniz bıraktınız, hocam olmasa ne yapardım" demiş; Patrik Kalutsyan Efendi'nin, cevabına hala hem gülüyorum ve hem seviniyorum, "bu Türkler'den arada sırada adam çıkıyor" diyor.

Y.Küçük, Ermeni Rahiple Mektuplaşmalar, İstanbul, 1989, s.9

Bu incelemede, mademki kendimi şimdiki üniversite gençliği ile yanyana mücadeleye koşuyorum, ekleyeceğim şudur: Bana bunları yaparken korkup korkmadığım hep sorulmuştur, korku insanın insan yanıyla ilgilidir ve pek insanidir. Ancak her insan, kendi içinde, insan-ötesi, aydın, devrimci ve sosyalist katlar yaratmak zorundadır. Ben, insan yanım korktuğunda hep, aydın ve devrimci katlara çıkıyorum; bu katların lügatında "korku" sözcüğü yoktur ve bilmiyorlar.

4) Aydemir Güler, Biten Kriz Mi?, Sosyalist İktidar, 29 Ağustos 1997, s.11

Bir Restorasyon Kurumu:

Ekonomik ve Sosyal Konsey

Onur ERK

Devletin benimsediği "doğrular"la, sendikaların temsil ettiği ana fikirlerin çarpışmayarak birbirleriyle bağdaşabilmesi ve ulusal çıkarların her şeyin üstünde tutulabilmesi için, egemenlerin öteden beri süren gayretleri biliniyor. Devlet yönlendirmesi, dönemin siyasi, iktisadi, sosyal koşullarına göre şekillenmiştir. '70'li yıllarda açık bir iç savaş yaşayan, yönetememe bunalımına yuvarlanan rejim için, işçi sınıfını/sendikal hareketi "Toplumsal Anlaşma" cenderesi içinde tutmak, '90'lı yıllarda da ESK ile bu politikayı sürdürmek,en kestirme yol olmuştur.

"Kurulan 'İş Dairesi'ne tanınan görev ve yetkiler bu kuruluşun tam bir faşist nitelik içinde, işçi hareketini denetlemesi olanaklarını sağlamıştır. 'İş Kanunu hükümlerini temin ve takip' amacıyla kurulmuş gözüken 'İş Dairesi' gerçekte kendisine verilen yetkilerle işçi hareketini izleyen özel bir 'Zabıta' kuruluşu niteliği taşımıştır." (Çetin Özek, Faşizm ve Devrimci Halk Cephesi, Ant Yayınları, İst., 1970, s. 426)

Çetin Özek bu değerlendirmeyi 1936, 3008 sayılı İş Yasası'nın bir maddesince öngörülen düzenlemeye ilişkin olarak yapmıştır. 3008 sayılı yasa Cumhuriyet'in ilk kapsamlı iş yasasıdır. Bu yasa bugüne ışık tutar nitelikte. Tek parti ideolojisinin ulus-devlet özdeşliğini ve devletçi-halkçı ekonomi politika anlayışının sistematiğini çalışma ilişkileri alanına yansıtmayı amaçlıyor. Devlet, çalışma yaşamının tüm alanlarında karışmacı bir aktör türünden yer alıyor. Sınıf mücadelesi araçlarına ve sınıflar arası çatışmalara yasak koyan bir mantık içeriyor. Bununla birlikte, varlığı artık yadsınamayan ve giderek büyüdüğü kabul edilen işçi sınıfının, en büyük işveren olan devletle zıtlaşmasının önlenmesi ve yalnızca bir meslek erbabı ölçüsünde kalması öncelikli hedef olarak beliriyor.

Devletin benimsediği "doğrular"la, sendikaların temsil ettiği ana fikirlerin çarpışmayarak birbirleriyle bağdaşabilmesi ve ulusal çıkarların her şeyin üstünde tutulabilmesi için, egemenlerin öteden beri süren gayretleri biliniyor.

Bu resmi yaklaşımı 1947 yılında Çalışma Bakanı sıfatı ile Sadi Irmak çok özlü biçimde şöyle dile getirmiştir: "...üçüncü tip sendika devletle beraber amme menfaati içinde zümrelerin menfaatlerini müdafa eden hür sendikalardır. İşte Türkiye'ye yakışacak olan da bu çeşit sendikalardır." (TBMM Tutanak dergisi, 20-12-1947, cilt.4, s.301-302)

Görüldüğü gibi Türkiye'de sendikal hareket daima devlet merkezli bir yönlendirmeyle yüz yüze kalmıştır.

Devlet yönlendirmesi, dönemin siyasi, iktisadi, sosyal koşullarına göre şekillenmiştir. '70'li yıllarda açık bir iç savaş yaşayan, yönetememe bunalımına yuvarlanan rejim için, işçi sınıfını/sendikal

hareketi "Toplumsal Anlaşma" cenderesi içinde tutmak, '90'lı yıllarda da Ekonomik ve Sosyal Konsey (ESK) ile bu politikayı sürdürmek en kestirme yol olmuştur.

ESK'in son provası, aslında iri kıyım işçi-işveren esnaf kuruluşlarının "5'li inisiyatif" adı altında bir araya gelerek ortaya koydukları 6 Haziran silahsız kuvvetler harekatı (sözde genel grev) ile yapılmıştı. 5'li inisiyatif, fiili bir ESK'tir.

ESK'in sermayeye yönelik, düzene yönelik, işçi ve örgütlerine yönelik boyutları var kuşkusuz. Tüm bunların odak noktasını ise Cumhuriyet'in restorasyonu oluşturuyor. ESK, restorasyon için total bir araç. Bu noktada ESK'in yapısını tartışmak, Avrupa ülkelerindeki benzerleri ile kıyaslamak, eşit ağırlıklı veya işçi ağırlıklı olması talebinde bulunmak tamamen tali bir konu. Bu, 12 Eylül anayasasını bırakıp MGK'yi anti-demokratik bulmaya benzer. Kaldı ki devlet, sermaye hanesinde hep "elde bir" kaldıkça sayısal eşitliğin biçimsellikten öte ne anlamı olabilir?

Restorasyon: 1) Eylülist modelin "bozduğu" yapılara nihai müdahaleyi, bir başka deyişle eylülizmi olağanlaştırmayı, 2) Yeni Dünya Düzeni'ne eklemlenmeyi ya da Avrupa Birliği'ne entegrasyon yolunda bazı standartları oluşturmayı, 3) Bölgede emperyal atraksiyonlara uyarlı bir pozisyon tutmayı anlatıyor.

Hal böyle olunca öncelikle şu koşulun yerine getirilmesi gerekiyor: Evin içinde "huzur ve güven"i sağlamak. Bunun için, göreceli bazı demokratik adımlarla toplumsal muhalefetin tatmin edilmesini denemek ve "demokrasi" dozu ile gerilimin düşmediği yerde de "zor"u örgütlemek pek tabidir.

Her restorasyon kendine özgü kadrolarla ve kurumlarla varlık gösterir. Bir dönemin gözde kadroları ve kurumları restorasyon sürecinde işe yaramaz hale gelirken, etkisiz görünen bir çok kadro ve kurum ise yükselişe geçer.

Türkiye'de tut ki olağanüstü hal'den koruculuğa, çetelerden tarikatlara değin hissettirilen sarsıntının bir yanı, restorasyon dinamiğiyle ilgilidir. Devletin legal-illegal tüm kol ve dayanaklarını yeniden yapılandırma sancıları çektiği anlaşılıyor. Dün sadece sol düşmanlığı ile kendisini üretebilirken, bugün bunun yetmediğini fark etmişe benziyor.

Dolayısıyla toplumdaki tüm tarafların bir "yeni" mimari için seferber edilmesi gerekiyor. Adeta her derdin ilacı gibi sunulan "uzlaşma ve diyalog" yöntemi buradan kaynaklanıyor. "Uzlaşma ve diyalog"un temelinde sözde çağcıl bir başka neden daha yatıyor. O da; sınıf mücadelesinin bittiği, kapitalizmin zafere eriştiği, toplumsal refahın ve toplumsal barışın sağlandığı doğrultusunda öne sürülen tezlerdir. Yazımızın sınırları içerisinde bu tezlerin içerisine girmeyeceğiz, ama farklı formülasyonlarla hep söylenegeldiğini ve "barış ve refah"ın ise hala özlenen bir düş olduğunu anımsatmakla yetineceğiz.

"Uzlaşma ve diyalog", taraflardan sadece işçi sınıfını asli görevlerinden uzaklaşmaya mecbur eden bir yöntemdir. Ne devlet, ne sermaye ek bir özveri gösteriyor. Hatta sermaye, organik temsilcileri aracılığıyla politikanın deşifre edici, saflaştırıcı platformuna çıkmadan "genel" yurttaş kisvesi altında programını uygulama olanağına kavuşmuş oluyor.

ESK, sermayeye "genel" yurttaş sorumluluğunu yerine getirmede kollektif platform imkanı sunuyor. Bu platformla devlet, bir taraftan sermayenin isteklerini ulusal çıkarlarımızın gereği imiş gibi uygulamaya koyabilecekken, diğer taraftan emekçilere de, son tahlilde, kendilerine yönelik saldırıları onaylatmış olacaktır. Bunun gizli bir sevinç yarattığı, sermaye sözcüsü kalemlerin "herkes elini taşın altına sokacak..." diye buyuran fetvalarından belli. Oysa ateş çemberi içine giderek kendini sokmak zorunda kalan bir akrep oyunu hazırlanmaktadır emekçiler için.

ESK'lerin dünyada gündeme geliş koşulları ve amaçlarına ilişkin derin açıklamalara girmeye gerek yok. Ancak, tarih sahnesine çıkışının, kapitalizmin 2.Dünya Savaşı sonrası restorasyon sürecine rastlaması önemlidir. Böyle bir kesitte, ESK'lerin hem dünya sosyalizminin basıncı altında sosyalleşen devlet açısından, hem de toplumsal başkaldırı dinamiği kazanmış işçi sınıfının kontrol altına alınması açısından işlevleri olmuştur. İşçi-işveren-devlet üçgeni içinde oluşan ESK'lerle özellikle iki dünya savaşı arasında işçi sınıfının taban örgütlenmesi ve kendi kendini yönetim organları olarak ön plana çıkan "konsey"leri birbirinden ayrı tutmak gerekiyor.

Bunların dışında bir de en gelişkin örneklerine özellikle Mussolini dönemi İtalya'sında rastladığımız faşist korporasyon örgütlenmesi olarak gündeme gelen Konseylerden söz etmek mümkün. Ulusal çapta kurulan Korporasyonlar Konseyi, devletin şemsiyesi altında, İtalyan halkının refahı-

nı, siyasal gücünü ve mutluluğunu artırmak iddialarıyla toplumsal kesimlerin bütünsel, organik ve birleşik disiplinini sağlamaya yönelik bir araç olarak ikame edilmişti. Bu, elma ile armutun toplanmasına benzeyen bir işlemdi. Bir kere devlet biçimi, başta işçi sınıfını olmak üzere geniş emekçi kitleleri denetim altında tutmak için totaliter yapıda inşa edilmişti. Üstüne üstlük doğası gereği heterojen, demokratik ve kitlesel nitelikler taşıyan sendikalar, bütünüyle bürokratik bir organ olan korporasyonlar içinde eritilmek istenmişti. İtalya'da faşistler korporasyonculuktan söz etmeye başladıklarında, sınıf mücadelesini sınıf uzlaşmacılığı yoluyla tamamen ortadan kaldırmayı amaçlamışlardı. Bugün de "uzlaşma" aynı amacı gütmektedir.

Özellikle ekonominin örgütlenmesi alanında sınıf uzlaşmacılığı ilkesinin gerçekleştirilmesi için, devletin faaliyetlerinin bazı yönlerine verdiği ve vermeye çalıştığı örgütsel biçimlerdendir konseyler.

Türkiye'de daha doğmadan etkili yumruklar alan ve sanıldığı kadar işlevsel olamayacağı anlaşılan ESK'in esin kaynağının İtalya olduğu anlaşılıyor. Biz bütün abartmalar bir yana, ESK'e eksen olan ana fikrin burjuvazinin öteden beri programsal bir düşü olduğunu bildiğimiz için, üzerinde durmaya değer buluyoruz.

Ecevit'in başbakanlığı döneminde 1978'de Türk-İş'le imzalanan Toplumsal Anlaşma bu doğrultudaki ilk denemedir.

55. Hükümetin Başbakanı Mesut Yılmaz imzası ile 23.07.1997 tarihinde yayımlanan ve ESK'in kuruluş belgesi diyebileceğimiz Genelge'nin amaç ve içerik açısından 1978 tarihli Toplumsal Anlaşma ile çakıştığı hemen göze çarpmaktadır.

O halde, Genelge'ye gelmeden önce Toplumsal Anlaşma'nın belli-başlı hükümlerini anımsamakta yarar var. Toplumsal Anlaşma şöyle buyuruyor:

"Çağdaş Dünya koşullarında ve özgürlükçü demokratik rejimde bu sorunlar ancak siyasal iktidarla demokratik işçi hareketinin elele vermeleri ve dayanışma içinde olmaları ile çözülebilir ve aşılabilir."

"Hükümetle Türk-İş ve genel olarak demokratik Türk İşçi Hareketi, Anayasa dışı eğilimlerin, yasa dışı eylemlerin ve toplumda barışı ve huzuru bozan davranışların her zaman ve ayrım gözetmeksizin karşısında durum almışlardır ve alacaklardır."

Araya girerek belirtmeliyim ki, eylülist darbenin arka planında sözde "demokratik işçi hareketi ile siyasal iktidarın elele vererek, toplumda barışı ve huzuru bozan (!) yasa dışı eylemleri" bertaraf etmesi planının yattığı görülüyor. Devam ediyorum.

"Hükümetle Türk-İş, özel kesimde sağlıklı işçi-işveren ilişkileri kurulmasının ve aşırı kör heveslerinden ve alışkanlığından kurtulmanın da, (a.b.c.) topluma huzur getirici, refahı yaygınlaştırıcı, gelişmeyi hızlandırıcı bir demokratik gelir-fiyat politikası bakımından zorunlu olduğu görüşündedirler."

İlk ağızda, Avrupa Birliği ölçülerini yakalayabilme kaygısı içinde, üstelik ILO'nun 141 sayılı sözleşmesini de imzalanmış bir ülkede ESK, normal kabul edilmesi gereken bir kurumlaşmadır. Ancak olay bu kadar değildir. Bizce uluslararası koşullar açısından emperyalist-kapitalist sistemin çevre ülkelere öngördüğü "yapısal uyum" programının küresel bir aracıdır.

Buram buram Ecevit mi kokuyor desek, yoksa faşizmin o ünlü "namuslu, dürüst, vurguncu olmayan sermaye" masalı mı desek... Okurun ince bir tebessümle hükmünü verdiğini görür gibiyim.

"Yalnızca ekonomik savaşıma ağırlık veren sendikacılık, ülkemizin ekonomik ve sosyal koşulları yönünden hızlı bir çıkmaza yönelmekte, bu çıkmazın bugün var olan emekçi halkları bakımından kamuoyunu olumsuz biçimde etkilemeye başladığı görülmektedir. Bu nedenle ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum gözönünde tutularak, kamu kesimiyle yapılan toplu iş sözleşmelerinde toplam ücret zamları, işçinin satın alma gücünü geriye götürmemek üzere, 1976 toplam işçi geliri düzeyi ile toplu sözleşme yürürlük süresindeki fiyat artışları ve kuruluştaki istihdam artışı dikkate alınarak bulunacak gelir düzeyinde tutulacaktır."

Paradoksa bakın ki "biz"de sendikaları ücret sendikacılığı yapmakla, ekonomizmle eleştiriyor idik.

Haksız da değildik. '80 öncesinin kalkınma modeli içinde zaten sendikaları yüksek ücrete kamçılayan bir yan vardı. Sermaye, 12 Eylül'e doğru denizin bittiğini ya da ithal ikameci iç pazara dönük üretim modelinin sonuna gelindiğini Toplumsal Anlaşma ile tutanağa geçirmiştir. Nitekim, 24 Ocak 1979 kararlarıyla da ilk keskin virajını aldı. Girişinde "... refahı toplumun tüm kesimlerine yayacak ve hakça bir düzeni gerçekleştirecek yönde gelişme(yi) güvence altına almak amacıyla..." yazan Toplumsal Anlaşma, ardından gelen 24 Ocak kararları ve 12 Eylül silindiri ile birlikte çalışanların milli gelir içinde %30 civarında olan paylarının %14'lere düşmesine paravanlık yapan bir metin olarak tarihteki yerini almıştır.

Sendikaların ücret sendikacılığı yaptığından yakınan egemenlerin, eylülist iş yasalarına, anayasaya ve sendikalar yasasına "siyasi amaç gütme, siyasi partilerle iş ve güç birliği yapma" yasağı koymaları da ayrıca ilginçtir. Burada tipik bir "yavuz hırsız ev sahibini bastırır" taktiği saklı değil midir?

Toplumsal Anlaşma Belgesinden son aktarmam şu: "Kamu kesiminde işçilerin ve öteki çalışanların üretim, yatırım ve yönetim kararlarına katılmalarını öngören bir katılım modeli hazırlanacaktır." Bırakın bu modelin hazırlanmasını, KİT'lerin yönetim kurullarında çalışanların iradeleri ile belirlenen sınırlı sayıda temsilci seçme uygulaması da, '80 sonrasında iptal edilmiştir."

"Ekonomik ve toplumsal yaşamda yönetime ve sorumluluğa katılmanın gereği olarak işçiler, kamu kesimi işletmelerinin yıllık programlarında yer alan yatırımlarının gerçekleşmesine gerekli katkıyı yapacaklardır ve buna özen göstereceklerdir."

Belki de Belge'nin tüm sihri şu "katılım" sözcüğündedir. Zira ESK'i savunanların önemlice bir bölümü de, bir katılım harikası olarak görmektedirler ESK'i. Katılım, yönetmenin mülkiyet hakkına dayandırıldığı bir sistemde sadece yanılsamadır; halkın kendi kendini yönettiği zannına yol açan bir yanılsama... Katılımın eninde-sonunda demokratik bir damga taşıyabilmesi için püf nokta, emeğin total anlamda egemen konumda olması şartıdır. Şu sıralar sıkça duyulan "üretimde sorumlu sendikacılık" tezinin bir "katılım" dayatması olduğu da artık daha net ortaya çıkıyor. Şimdi Ekonomik ve Sosyal Konsey'in rengini ele veren ve Toplumsal Anlaşma ile paralleliğini gösteren aktarmalara sıra geldi.

"Ülkemizin bugün içerisinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve sosyal şartlarda, ulusal bilincin ülke menfaatleri doğrultusunda oluşması, ülke sorunlarının kalıcı, toplumun bütün kesimleri için adil ve dengeli bir biçimde çözüme kavuşturulabilmesinin, hükümet, memur, işçi, işveren, meslek kuruluşları ve toplumun diğer kesimleri arasında oluşacak diyalog ve toplumsal uzlaşma yoluyla mümkün olabileceği açıktır."

Faşist korporasyon anlayışının "sınıf uzlaşmacılığı ve diyalog" çizgisi; 1947 tarihli Sendikalar Yasası'nın "... devletle beraber amme menfaati içinde zümrelerin menfaatlerini müdafa eden hür sendikacılık..." yaklaşımı ile harmanlanarak, Toplumsal Anlaşma'da "demokratik çalışma yaşamının, demokrasiyi ve ekonomiyi güçlendirecek, kalkınmayı sağlıklı ve dengeli olarak hızlandıracak..." biçiminde dile getirilmiştir. ESK Genelgesinden yukarıda aktardığımız satırlar tüm bu görüşlerin yeni bir versiyonundan başka bir şey değildir. TC'nin "resmi görüş"ünün her alanda her zaman değişmeyen motiflerini de içeriyor yukarıdaki satırlar. TC, 1936'dan bu yana arzu ettiği "İş İdaresi"ne böylece kavuşmuş oluyor. Tekrar ESK Genelgesine dönüyorum.

"Ülkenin kalkınmasını ve halkın yaşam standardını yakından ilgilendiren konuların, bu konularla ilgili toplumsal kesimlerin katılımıyla, demokratik bir ortamda tartışılması yoluyla ortaya çıkacak görüşler, ülkenin yönetiminde ciddi bir rehber olacaktır."

Katılım burada da karşımıza çıkıyor. Ek olarak ne söylenebilir? Emeğin, çıkarlarından vaz geçmesi, sınıfsal ayrışmayı reddetmesi için "ülke menfaatleri" potasına girmesi ve orada kendisini denizde damla gibi hissetmesi, hiç kuşkusuz, sermaye için azımsanamayacak bir adımdır. Teslimiyet yolunda ya da tek tipleşmede bu türden katılım çok önemlidir.

Son olarak şu alıntıya da dikkat çekmek istiyorum: "Başta Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası platformda, uluslararası kuruluşlarla ilişkilerin belirlenmesi ve politikaların saptanmasında, toplumun ilgili kesimlerinin demokratik katılımıyla oluşacak görüşler, hükümete önemli bir yol gösterici olacaktır."

İlk ağızda, Avrupa Birliği ölçülerini yakalayabilme kaygısı içinde, üstelik ILO'nun 141 sayılı sözleşmesini de imzalanmış bir ülkede ESK, normal kabul edilmesi gereken bir kurumlaşmadır. Ancak

olay bu kadar değildir. Kendisini Avrupa Birliği'ne layık gören ya da Avrupa Birliği'nde mutlaka yer almak isteyen kesimler bakımından ESK'in bir aksesuar rolü vardır elbette. Bizce uluslararası koşullar açısından emperyalist-kapitalist sistemin çevre ülkelere öngördüğü "yapısal uyum" programının küresel bir aracıdır ESK. Bir başka deyişle, öğretisini "yeni dünya düzeni" kavramı ile billurlaştıran emperyalist-kapitalist sistem, tek kutuplu ama çok kademeli yeniden yapılanma sürecinde artık totaliter rejimlerden ziyade demokratik görünümlü, katılımcı, neo-liberal sistemleri tercih etmektedir. ESK, YDD analizi içinde bir yere oturmaktadır. Adı bu biçimde anılmasa da özlü çabalar çok önceden var. O da; gerek ülkemizin içinde bulunduğu somut ortama, gerek dünyanın bugünkü durumuna panoramik bir bakışla felsefi bir açıklık kazandıran Yalçın Küçük'ün değerlendirmesi. Aslında bu değerlendirme, bir "yol gösterici" arayanlar için de yeterli. Şöyle:

"Dünya, yirminci yüzyılın Ortaçağ'ını yaşıyor. Kanıtları pek çok, bazısını sayabilirim. Ortaçağ, Arap dünyasıdır. Şimdi Dünya arabasque çizgileri yaşıyor, Ortaçağ'da imalat var; üstelik uluslararası ticarete konu olan imalat sanayii var... yünlü dokuma sanayii, Ortaçağ'ın önemli etkinliklerinden biridir. Fakat, bütün bunlara karşın, Ortaçağ, tüccar dönemidir. Tüccar, önde geliyor. Yünlü dokuma sanayiinin de, uluslararası ticate konu olması, nerede ise Ortaçağ'da imalat sanayiinin olmadığı izlenimi veriyor. Tüccar şimdi de ön planda geliyor.

Evet, ESK, aynı zamanda bir yıkım aygıtı. Emeğin yüzyıllardır süren acı mücadelelerle kazandığı tüm mevzileri, sınıf bilincini, kimliğini kökten kazımayı amaçlayan bir aygıt. Bu yıkım aygıtını yıkacağımız kesin!

Din egemendir. Ortaçağ'da dünya iki dini merkez arasında çatışma etrafında dönüyor. Parçalı ve birbirinden kopuk adacıklardan oluşan yeryüzünde din, tek birleştirici olmaya çalışıyor.

Ortaçağ, bir yeteneksizler yönetimidir. Tarihçiler, Ortaçağ'da yönetime gelmiş kişilerin yeteneksizliği, ikiyüzlülüğü, aptallığı nedeniyle pek çok şaşırıyorlar. (...) Yönetenler ve yönetilenler birbirlerine benziyorlar.

Ortaçağ, simyacılar çağıdır. Yarı-rahip ve yarıkaçık simyacılar bilgin yerine geçiyor. Halk, simyacılardan hem ürküyor ve hem de otoritesini kabul ediyor.

Ortaçağ, ilk çağlardan gelen değerleri yıkma dönemidir." (Yalçın Küçük, Nereye Gidiyoruz?, Tekin Yayınevi, İst., Birinci Baskı, s.310-311)

Ben buraya ortaçağda bir de lonca sistemi olduğunu eklemek istiyorum. Lonca sistemi neydi? Hepsi aynı zanaatı yapanların birliği. Peki, gelişkin işbölümünün ötesinde hepsi aynı ideolojiyi, aynı siyaseti, aynı etiği dokuyan örgütlerin birliğine ne demeli?

Evet, ESK, aynı zamanda bir yıkım aygıtı. Emeğin yüzyıllardır süren acı mücadelelerle kazandığı tüm mevzileri, sınıf bilincini, kimliğini kökten kazımayı amaçlayan bir aygıt.

Bu yıkım aygıtını yıkacağımız kesin! Yıkım manifestosu ise, Disk'in 05.08.1978 tarihinde Ören'de yaptığı genişletilmiş toplantısından oybirliği ile çıkan kararlar da yazılı:

"Ecevit hükümeti; yerli-yabancı parababalarının istekleri doğrultusunda bunalımın yükünü işçi sınıfına ve emekçi yığınlarına yıkma politikasının bir parçası olarak, ÜCRETLERİN DONDURULMASI çabasına girmiş, sarı Türk-İş ihanet şebekesinin desteği (ile), Disk'in bu konuda aktif mücadeleye girmemesi sonucunda "Toplumsal Anlaşma" demogojisi altında ilk adımını atmıştır."

Toplumsal Anlaşma karşısında bir anlamda kendi öz-eleştirisini de yaparak bu anlaşmayı "vatana ihanet" derecesinde eleştiren Disk, "İşverenlerin toplu sözleşme düzeni ve ücretlere ilişkin olarak yıllar önce ortaya attıkları önerileri içeren (toplumsal) anlaşma ile, işçi sınıfının kazanılmış olan hakları(nın) işlemez hale gel(eceğini), toplu sözleşme ve grev hakkının askıya alın(acağını)..." belirtip "... hükümet ile Türk-İş arasında imzalanan 'toplumsal anlaşma'ya karşı çık(mayı)... sınıfın çıkarlarını koruyan bir tavır olarak kabul (etmiştir)."

Bitiriyorum; bitirirken Disk'in bu kararını başta Rıdvan Budak olmak üzere tüm Disk yöneticilerine "ithaf" ediyorum. ESK'e Disk'in geldiği noktayı gösteren bir turnusal kağıdı demek yanlış olmaz!

Eğitimde Restorasyon:

Çağdaşlık Adına Sömürgeleştirme Operasyonu

İnci ÇELİKER

12 Eylül faşizmiyle kapatılan ve yöneticileri illegal örgütlenme suçlamasıyla ağır cezalara çarptırılan Töb-Der'den sonra eğitim emekçilerinin gerek örgütlenme gerekse ülkenin eğitim politikalarına görüş ve önerilerle yön verebilme yeteneklerini büyük ölçüde yitirdikleri, politikasızlığa ve dargörüşlülüğe girdikleri gözlenmektedir. Egemen sınıf gerçeği unutulmuş, sınıf politikaları terkedilmiştir.

"Otuz yıllık iç savaşta, Türkiye düzeni, kemalist, kapitalist demokratik bütün niteliklerini kaybetmiştir. Sömürge niteliğinde bir tekelli polis devletine dönüşmüştür. (...) Artık emperyalizm sadece askeri üs veya sadece dış borç mengenesi olmaktan çıkmıştır; adamları ve kurumları var. (...) Emperyalizm, banka ve tarım sektöründe, ayrıca aşiret düzeyinde, kontrol kulelerine sahiptir. Artık emperyalist yönetim sömürgesinin içinde dalbudak sarmış durumdadır. (...)" (Yalçın Küçük, Restorasyon, Hepİleri, s.1, Nisan 1997)

"Cumhuriyet tarihinin en büyük projesi" olarak sunulan, "2000'li yılların eğitim reformu!" bu süreçten ayrı düşünülebilir mi?

Kimse,"Ne oluyor? Nereye gidiliyor?" diye durup düşünme gereğini bile duymamaktadır. "Bilgi çağı.. her okula internet..her ilkokul öğrencisine bir bilgisayar..dördüncü sınıftan başlayacak ingilizce eğitim, dünyaya açılma, çağı yakalama..vb" çığırtkanlıklarıyla "bilgi toplumu!" edilme yolundaki Türkiye, tam da tasarlandığı gibi, bilgisayar şirketlerinin, doğrudan yabancı dil kitap ithalatçılarının açık pazarı durumuna şimdiden dönüştürülmüştür.

Kendi bağımsız ekonomisini kurmada yeteneksiz, daha baştan gönüllü satıcılığa soyunmuş işbirlikçi tekelcilik, şimdi geleceğin beyinlerine el atmıştır. Global emperyalizme entegre olmak uğruna, gelecek kuşakların kafasından bağımsızlık, kavramını tümden silme operasyonunu tamamlamak üzeredir.

Buna şaşırmıyoruz, bu, tekelci düzenden beklediğimiz şeydir. Ancak, öğretmen mücadelesi tarihimiz, eğitim politikası konusundaki belirlemelerimiz unutulmuş görünüyor. Bu politik tarihin oluşturulması sürecinde bizim katledilen canlarımız, parçalanan ailelerimiz, sürgün, kıyım, mapusane eziyetlerimiz, işsizliğimiz, beyinsel aşağılanmalarımız unutuluyor.

Ders kitapları alanı çarşamba pazarına dönmüş, altmış kişilik sınıfta altmış ayrı ders kitabı müsvettesi çocukların elinde. Bunlar öğretmenin ders kitabı belirlemesinin yasakçılığına karşı çıkacakları yerde, seçimi yapacak eğitimsiz ve ehliyetsiz velilerle kırtasiyecilere öneride bulunabilme ricalarıyla yetiniyorlar. Maliyetin üçte ikisinin halka yüklendiği büyük reforma destek olmak adına, ev kirası karşılığı öğretmen maaşlarına, 'kadro yok' gerekçesiyle formasyonlu öğretmenlerin kapıda bekletilmesine, boş derslere 131 bin lira karşılığı zorla öğretmen sokulmasına, emekli öğretmenlerin Kuva-i Milliye aşkıyla bedava çalıştırılmasına kayıtsız kalıyorlar, durum icabı olduğunu düşündüren kısık seslerle yetiniyorlar. Maaşlı amerikalı danışmanların cirit

attığı, doğrudan politika belirlediği, beşyüzbin kişilik eğitim ordusundan lütfen olsun bir kişinin bile seçilip önerisinin alınmadığı Milli Eğitim politikalarının bakanlığına gazete makaleleriyle, sivil toplantılarla, dilekçelerle, kapı önleri bekleyişleriyle seslerini duyurmaya çalışıyorlar. Bu utanç verici bir durumdur.

Bu, bizim büyük öğretmen mücadelesi tarihimize saygısızlık bilinçsizlik ve politik körlüktür.

Bu politikasızlık, bir zamanlar işbirlikçi tekelci düzeni ciddi ölçülerde sarsan sosyalist toplumsal dönüşüm politikamızın büyük destekçisi öğretmen kitlesini, tekelci düzenin ülkeyi sömürgeleştirme politikasına tabi kılmaktır. Bu, öğretmen kitlesini aşağılamak, ulusal ve toplumsal kurtuluş tarihimizdeki 'misyon'undan etmektir. Tarih unutulmuş görünmektedir. Unutkanlara, bu tarihi yeniden hatırlatmakta yarar vardır.

Türkiye öğretmenlerinin ilk örgütü 1908 yılında kurulan "Cemiyet-i Muallimin"dir. İkinci örgüt Birinci Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkmıştır. "Muallimler Cemiyeti". İstanbul'da kurulan bu cemiyet, Kurtuluş savaşının örgütlenmesi için çaba göstermiş, Anadolu'ya silah ve cephane kaçırmış, çeşitli direnme birlikleri kurmuş, bir yandan da üyelerini gönüllü olarak cephelere göndermiştir. Üyelerinin büyük bir bölümü Kurtuluş Savaşı'nda şehit olmuştur. Ethem Nejat ve Mustafa Necati bu örgütün etkin üyelerindendir. 1921 yılında kurulan üçüncü örgütün adı "Türkiye Muallimler ve Muallimeler Birliği"dir. Yayınladığı bildiriyle "Halkı ve öğretmenleri Kurtuluş Savaşı'na katılmaya ve devrim için ayaklanmaya çağırdığı için" gerici çevrelerin tepkisini çekmiştir.

1925'ten 1946'ya kadar süren örgütsüz dönemde öğretmenler, "kemalist devrimlerin halka tanıtılması ve cehaletin yenilmesi için" yurt çapında görev yapmışlardır. 1946 yılında Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (Tödmf) kurulmuştur. 20 Şubat 1963 tarihinde "Büyük Eğitim Miting ve Yürüyüşü"nü yapan Tödmf'nu kamu personelinin ilk toplu protesto gösterisini düzenlemiş bulunmaktadır. En büyük eylemi ise Töss'ü kurmasıdır. 1965 tarihinde 92 kişiyle kurulmuş olan Türkiye Öğretmenler Sendikası (Töss), kapatıldığı 1971'de doksan bin üyeye sahiptir. Töss, bir yandan geleneksel öğretmen mücadelesini sürdürürken, diğer yandan tutarlı bir demokratik mücadele vermiş, eğitim politikaları oluşturmuştur. Altı yıllık sürecinde "Büyük Eğitim Yürüyüşü, 1. ve 2. Devrimci Eğitim Şurası, Bölge toplantıları, Büyük Öğretmen Boykotu"nu gerçekleştirmiş, kıyılan öğretmenleri sahipsiz bırakmamıştır. 12 Mart faşizminin baskısıyla tarih sahnesinden çekilirken öğretmen hareketini yeni bir örgüte devretmiştir. Bu, Töb-Der'dir.

Töb-Der, 3 Eylül 1971'de, yüzlerce ilerici, sosyalist öğretmenin tutuklandığı, işkence gördüğü, sürüldüğü, işsiz bırakıldığı ve çeşitli saldırılara uğradığı dönemde kurulmuştur. Bu karanlık dönemde bir yandan örgütlenme yükseltilmiş, bir yandan da tutuklu öğretmenlerin çocuklarına yardım edilmiştir. Yeni örgüt, ateşin, kanın, baskıların ve acıların içinde doğup gelişmiştir. Töb-Der öğretmen hareketinin yetmiş yıllık mücadele geleneğini onurla taşımıştır. Öğretmenlerin ekonomik-demokratik haklar savaşımının yanısıra eğitim politikasının içeriğiyle ilgili araştırmalar yapmış, doğrudan projeler geliştirmiştir. (İş ve Meslek Eğitimi, Hukuk yazıları, Yardım ve Yabancı Sermaye Sömürüsü, Beslenme Sorunu, Öğretmenlerin Meslek ve Özlük Sorunları, Sosyal Mücadelede Töb-Der'in Yeri ve İşlevi, Memur Sendikacılığı ve Türkiye Deneyi, Üretim Eğitim İlişkileri, Ekonomi, Sınıflar ve Eğitim vb. çalışmalarından bazılarıdır) 1977'de yaptığı Demokratik Eğitim Kurultayı (Dek) eğitimde sınıfsal politikaların çözümlenmesi ve ülke geleceğine uygun eğitim önerileri açısından eşsiz bir adım olarak tarihe damgasını vurmuştur.

12 Eylül faşizmiyle kapatılan ve yöneticileri illegal örgütlenme suçlamasıyla ağır cezalara çarptırılan Töb-Der'den sonra eğitim emekçilerinin gerek örgütlenme gerekse ülkenin eğitim politikalarına görüş ve önerilerle yön verebilme yeteneklerini büyük ölçüde yitirdikleri, politikasızlığa ve dargörüşlülüğe girdikleri gözlenmektedir. "2000'li yılların eğitim reformu" adıyla geliştirilen son proje karşısındaki tutum bunun göstergesi olmuştur. Egemen sınıf gerçeği unutulmuş, sınıf politikaları terkedilmiştir. Emperyalizmin dayattığı, Dünya bankası projesi ve finansıyla desteklenen, işbirlikçi tekelcilik eliyle uygulanan sömürgeleştirici eğitim restorasyonuna destek verilmiştir. Yüz yıla yakın süredir ulusal kurtuluş ve ulusal ve toplumsal dönüşüm 'misyon'unun sahibi olmuş öğretmenler, eğitim sistemini belirleyen emperyalist yönlendirmeyi açığa çıkarıp mücadele eden öğretmenler, bugün global entegrasyonun bir lokma ekmek karşılığı gönüllü hizmetkârları olarak tarihlerini utandırmaktadırlar.

Bu unutkanlara bıkıp usanmadan tarihten dersler vermek gerekmektedir.

Yalçın Küçük Yoldaş 1970'de, "Sınıflı toplumlarda ve sermaye sınıfının egemen olduğu ekonomilerde, her türlü tekerlemeyi kuşkuyla karşılamak gerek. Çünkü her türlü tekerleme, sermaye sınıfının egemenliğini sürdürmek için gerekli olan ideolojik baskının bir yanını içerir. Eğitimle ilgili tekerlemeler de bunların birisi. Bu tekerlemeler arasında Türkiye'deki eğitim incelenirken ilkokulun en başta yer alması iddiası da var. Artık bu iddia tartışmasız kabul edilir hale geldi." diyor. (Yalçın Küçük, Ekonomi Sınıflar ve Eğitim, Töb-Der Eğitim Yayınları -5)

Emperyalizme bağımlı sermaye sınıfının eğitim politikasını analiz eden bu kitapçık ve 1978'de Tip'nin "Demokratikleşme İçin Plan '78-'82" çalışmasının Eğitim bölümü, günü anlamanın önemli ipuçlarını vermesi açısından önem kazanmış durumda ve yeniden incelenmesi gerekli görülüyor. Bu incelemelerden çıkan sonuçlara göre; batıyla bütünleşen bir Türkiye'nin ideolojik yeniden üretimi ve sermaye sınıfının

dışa bağımlı ekonomi temelindeki varlığını sürdürebilmesi eğitim olgusuna başlıbaşına bir önem kazandırılmasını gerektiriyor. Uzun yıllar "kurtarıcı" rolü yüklenen eğitimin, 1970'lerde bu rolü sanayileşmeye bırakması" aşamasında, kitapçıkta ve plan'da yapılan analizler önemli bir gerçeği ortaya çıkarıyor.

Eğitim politikasında sistem, plan'da tanımlandığı gibi, ilkokuldan başlayan ve tek çıkışı yüksek eğitim olan bir tüp olarak tanımlanıyor. "Türkiye'de ilkokul ve orta öğretim düzenine getirilen bütün düzeltme ve değişiklikler, yüksek öğrenimin gereksinmelerine göre ayarlanıyor. (...) Bu anlamda, eğitimin başlıbaşına bir amaç haline gelmesinin, bunun kütlesel bir özellik kazanmasının Türkiye'nin Batı ekonomilerine açıldığı yıllara denk düştüğü görülüyor. Bugün Türkiye'de yüksek öğrenimin başlı başına bir amaç haline getirilmesi, eğitimin alt aşamalarının yüksek öğretimin gereksinmelerine göre değiştirilmek istenmesi ve bütün bunların üstüne 'eğitimin ilkokuldan başlayarak değiştirilmesi gerektiği' tekerlemesinin piyasaya sürülmesi, sermaye sınıfı ile uyumlu gelişmeler oluyor." (Yalçın Küçük, y.a.g.e.)

Ancak, "Türkiye'de üretimin teknolojik yapısı bu kadar uzun bir eğitim ile verilebilecek bir beceri düzeyini gerektirmemekted ir. (...) " (Demokratikleşme İçin Plan) Öyleyse bu uygulamanın nedenlerini araştırmak gerekiyor.

"Türkiye'deki tüm mühendislerin yüzde 45'i, tarım elemanlarının yüzde 67'si ve tabi bilimcilerin yüzde 75'i hizmetler kesiminde çalışıyor. Doğrudan üretici işlevlerin çok uzağındalar. Hizmetler kesimi ile birlikte ticaret kesimi Türkiye'de mühendislerin yoğunlaştığı alanlar oluyor. Buna karşın, imalat kesiminde çalışan mühendislerin tüm mühendislere oranı, karşılaştırılan ülkeler arasında en düşük Türkiye'de, sermaye sınıfsal egemenliğini sürdürebilmek için atıl kapasite yaratmak, israflı bir yapıya sahip olmak zorunda, bir noktayı daha hatırlatmak gerekiyor. Türkiye sermayesinin ekonomik olarak kullanamadığı eğitim sisteminin ürünlerini kullanacaklar çıkıyor. Demokratikleşme İçin Plan, yayınında bu konuyla ilgili olarak şu bilgiler veriliyor: "Örneğin 1970 yılına kadar, Türkiye'nin kendi olanakları ile yetiştirdiği mimarların yüzde 7'si, makine mühendislerinin yüzde 5.3'ü, mütehassıs doktorların yüzde 21.4'ü çalışmak için yurtdışına gitmişlerdir. Diğer yandan 1965-'70 döneminde 88.000 teknisyenin yurt dışına çıkması bu daldaki teknik insan gücü ihtiyacını yüzde 26 arttırmıştır." Bir zamanlar ve hala da Hint ekonomisinin görevi haline getirilen kapitalist Batı ekonomilerine yüksek becerili iş gücü yetiştirme işine şimdi Türkiye'de ortak oldu. Özellikle ikinci savaştan beri." (Yalçın Küçük, y.a.g.e.)

"Türkiye'de emperyalist ülkelere teknisyen yetiştiren yüksek öğretim kuruluşları sadece Boğaziçi Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi değildir. Ders programlarıyla ve amaçladıkları daha ileri uzmanlık düzeyi ile bütün yüksek öğretim kurumlarının böyle bir yanı vardır. ABD'de ve özellikle New York'da her hastanede TC uyruklu doktorlara rastlanması ve beyin göçü açısından Türkiye'nin Hindistan gibi uzun sömürge geçmişi olan ülkeleri bile geride bırakacak bir düzeye ulaşması, emperyalist ülkelerin "ünlü" üniversitelerinde TC uyruklu öğretim üyelerinin hızla artması, ABD'de ünlü fizik profesörleri biraraya gelince, bunların ana dilleri olan Türkçeyi konuşmaya başlamaları bir rastlantı değildir. ABD ve İngiltere'de "katkı" sayılan ve TC uyruklular tarafından yapılan çalışmaların yüzde 75'i yurt dışında yapılmış, Türkiye'de yapılan çalışmaların da yüzde 57'si gene yabancı ülkelerde basılmıştır. Türk uyrukluların yurt dışında yaptıkları çalışmaların yüzde 28'i dünyanın büyük tekelleri, yüzde 17'si ise emperyalist ülkelerin askeri kuruluşları tarafından parayla desteklenmiştir. Buna karşılık, Türkiye'de yapılan çalışmaların ancak yüzde 5'i kamusal ve özel sanayi kuruluşları tarafından desteklenmiş, Türkiye'de askeri kuruluşlar tarafından• desteklenen bir çalışma olmamıştır. Emperyalizm, kendi masraf hanesine girmeyen harcamalar için hesap bilmez denilecek kadar cömerttir. Türkiye bütçesinden yapılan harcamalar ile emperyalizmin çıkarları arasında "Maliyet-Yarar" karşılaştırması yapılmamaktadır. Türkiye'nin bütçesinden yapılan harcamaların karşısında emperyalist ülkelerin sağladığı her "katkı" bu ülkeler açısından yarar sayılmaktadır." (Tip, Demokratikleşme İçin Plan, s. 78-82)

Emperyalist sistemin teknoloji çöplüğüne dönüşü ereklenen ülkede, salt ürün tüketicisi ve bu ürünleri asgari düzeyde kullanabilme becerisi geliştirebilmeyi sağlayacak bir eğitim politikasının adına "2000'li yılların Büyük Eğitim Reformu" adı veriliyor. Bu, halkın topyekün ahmak yerine konulmasının açık anlatımı oluyor.

Emperyalizme bağımlı sermaye sınıfının egemenliğindeki 1970'ler Türkiye'sinde, eğitim sisteminin yapılanma tarzının arkaplandaki gerçekliği bu. Geri dönüp 1970'leri kavramak, 1990'ları kavrama kabiliyetimizi arttırıyor. Demokratikleşme İçin Plan'ın aktardığı kadarıyla, bu günlerin başlangıcı o dönemlere ait görülüyor. "(...) Fakat bir zamanlar az sayıda ve görece yüksek gelir düzeyinde bürokrat ve teknisyen kadrolarını sağlayan bu seçkinci yapı, üretici güçlerin daha da gelişmesi ve emperyalist ülkelerin ekonomileriyle bütünleşen büyük işletmelerin boy

göstermesi ile yeni çıkış noktaları bulmuştur. Seçkinci öze sahip eğitim ve özellikle yabancı dilde orta ve yüksek öğretimin sağlanmasıyla, emperyalist tekellerle bütünleşmiş yerli tekeller ve yabancı sermayeli ortaklıklar, gereksinme duydukları kadroları kolaylıkla sağlar olmuşlardır." (Tip, Demokrasi İçin Plan '78-'82)

Şimdi, "2000'li yılların büyük eğitim reformu"na şu unuttuğumuz sınıf gerçekliği gözlüğüyle yeniden bakmak zorunlu görünüyor. Aynı zamanda, tek kutuplu dünyanın global emperyalist merkezleri gerçekliğini atlamadan yeniden bakmak gerekiyor. Merkez dışına üreticiliği yasaklamış görünen global emperyalist sistem, açık pazarlara dönüştürmeyi hedeflediği çevre ülkeleri kendi ürünlerinin tüketim pazarları olarak tayin etmiş bulunuyor.Ekonomisini, politikasını ve daha başlangıçtan itibaren eğitim politikasını Batı'ya bağıntılamış olan Türkiye egemenleri, işbirlikçi tekelciler, kendi halklarını bu bağımlılığın gereklerine uygun biçimde yapılandırmayı adım adım gerçekleştirmiş bulunuyorlar. Bu politikanın eğitim bazında ulaştığımız boyutları, geleceği tümden yokedecek ölçüde bir sömürgeleştirme restorasyonunu içeriyor. Devlet ve özel üniversitelerin neredeyse tamamı (Bilkent, Beykent, Ortadoğu, İTÜ, Hacettepe, Yeditepe, Bilgi, Fethullah Gülen kolej ve yüksek okulları, vd.) yabancı dille eğitim sürdürüyor. Bunlara devlet ve özel liseler, ortaokullar da dahil. Yeni eğitim tasarısıyla ise, ilkokul 4. sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil öğretimi başlayacak. Dünyadaki böylesi ilk uygulamayı Türkiye gerçekleştirmiş oluyor. Türkiye bunu çağdaşlık adına övünerek yapıyor. "Türkiye'de öğrenciler kendi ülkelerinde birer yabancı öğrenci durumuna gelmişlerdir. Bu garip durum Türkiye'de İngiliz parmağı ile 1953'te başlatılmıştır." diyor Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu. "(...) 1953'ten beri milletimiz öyle bir oyuna getirilmiş, kamuoyu öyle bir aldatılmıştır ki, herkes başka bir şey öğrenmeme pahasına da olsa, bir sokak ingilizcesi öğrenmeyi, kendi dilini, edebiyatını, tarihini, kimliğini bilmemeyi, bir yılışık özenti, bir taklitçilik, bir acenta-kafalılık içinde kıvranmayı marifet sayar olmuştur, ders kitapları İngiltere'den gelmeğe başlamıştır. Tanesi 30-40 dolardan bunun İngiliz ve Amerikan kitap şirketleri için ne güzel bir pazar oluşturduğunu siz düşünün. Daha 1973'te dışarda şöyle bir araştırma yapılmıştır: Yakın bir gelecekte Türkiye'de anaokulu, ilk, orta, lise, evrenkent, tüm okullarında ingilizce eğitim dili olduğunda, İngiliz/Amerikan kitap şirketleri için ne hacimde bir pazar oluşacaktır." Profesörün dediği gibi, 1973'te tespit edilen durum bugün gerçekleşmiş bulunuyor. Emperyalist sistemin teknoloji çöplüğüne dönüşü ereklenen ülkede, salt ürün tüketicisi ve bu ürünleri asgari düzeyde kullanabilme becerisi geliştirebilmeyi sağlayacak bir eğitim politikasının adına "2000'li yılların Büyük Eğitim Reformu" adı veriliyor. Bu, halkın topyekün ahmak yerine konulmasının açık anlatımı oluyor. "Bilgi Toplumu, bilgisayar ağları, çağı yakalamak, internet, global düşünmek," çığırtkanlıklarla süslenerek piyasaya sürülen ve şeriat umacısıyla destekleneceği umulan -bu konuda büyük ölçüde başarı da elde edilen- bu sözde reform, yıkılan duvarların sarsıntısıyla bilinci bulanmış, sınıf gözlüğünü yere düşürmüş, globalizmin sanal gerçekliğiyle ayakta durmaya çalışan kimilerini de iyiden iyiye serhoş etmiş görünüyor. Sömürgecilik gönüllülerinin sayısı günden güne artıyor. Kimse durup da, ne oluyoruz? Nereye gidiyoruz? Bu bize gerçekten lazım mı diye düşünmüyor. Düşünmek zorunda olanlar yine bizler oluyoruz.

Uyarmak zorunda kalanlar da yine bizleriz.

Bir zamanlar kalpakları başlarına geçirip, "Tam Bağımsızlık Yolunda Mustafa Kemal Yürüyüşleri" yapanlar, Milli Demokratik Devrimciler, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye yolunda kır ve şehir gerillacılığına soyunanlar, Filistin kamplarında eğitim görenler, elinde belinde silahlarla gezip "Sosyalist Türkiye" diyenlere vur emri çıkaranlar, Babıali'nin köşebaşlarına, tekelci medyanın dolarlarına yenik düştükleri, globalizmin tatlı sarhoşluğuyla kendinden geçtikleri için görev yine bize düşmektedir. Seksen öncesi bunları aceleci oldukları, sınıfsal yaklaşımla olgulara bakamadıkları için, anti-kapitalist olunamadan anti-emperyalist olunamayacağını kavratmak için sık sık uyarmak zorunda kalırdık. Seksen öncesi bunlar düzeni değiştirmeyi beklemekten sıkılmış, emperyalizmi biran önce defetmek için eğitimde devrim yapmaya soyunmuşlardı ve biz bunları uyarmak zorunda kalmıştık. "Devrimci eğitim ancak devrimci bir düzen kurulduktan sonra işletilebilir, yaygınlaştırılabilir. Devrimci düzen kurulmazdan önce, devrimci eğitim ancak devrimci sınıf içinde, devrimci sınıf için ve devrimci sınıfın temsilcileri ve bu sınıfla özdeşleşmiş aydınlarca yapılabilir. Bunun dışında devrim öncesi bir düzende bu düzenin kurulu eğitim örgütlerinden devrimci eğitim beklemek, bunun için çalışmak, gerçekleşmez bir düş için çaba harcamak demektir. Düzen demokratlaşmazsa eğitim demokratlaşmaz; düzen devrimci olmazsa eğitim devrimci olmaz ve de bunun örneği yoktur." (Yalçın Küçük, Halkçı Eğitim ve Öğrenci Eylemleri, Emek, Ekim 1970) demiştik.

Aynı acelecilikle sağa savrulup işbirlikçi tekelciliğin her alanda hizmetine koşuldular. Cia tezlerinin siyasal ideoloğu Fukuyama'nın 'Tarihin Sonu' teziyle kendilerinden geçenler, şimdi emperyalizm sözcüğünü yasaklı ilan edip globalizm (bazıları evrensellik diyor) sözcüğünü kullanıyorlar. Emperyalizmin eğitim projesi dahil tüm projelerini alkışlama çığırtkanlığında kraldan çok kralcı davrananlar, şimdi emperyalizm ülkeden temizlenip koltuklarından edilecekler diye ödleri kopuyor. Sosyalist iktidarımızda emperyalizmin işbirlikçilerine yer olamayacağını çok iyi bildikleri için, şimdi bizi düşlerinde bile görseler şeytan görmüş gibi oluyorlar■

Anti-Emperyalizm mi Sosyalizm mi?

İran'da Devrim ve Sol*

Val MOGHADAM
Çeviri: Enis Yıldız

İran Devrimi'nin sonucu, hem Marx'ın, "Kendi tarihimizi kendimiz yaparız, ancak kendi seçtiğimiz koşullarda değil" gözlemini çağrıştırıyor, hem de her anti-kapitalist veya anti-emperyalist eylemin, sosyalizm yolunda bir adım olmadığının canlı bir göstergesi oluyor.

Bununla beraber, çeşitli savları, eğilimleri, dili, yöntemleri ve yargılarıyla yetmişlerin Üçüncü Dünyacılığı'nın sorgulanması, İran Solunun düşünce ve eylemini değerlendirmenin temeli olmalıdır.

İran Solunun üzerinde bir hayalet dolaşıyor, ortodoks Komünizm, Maoculuk ve popülizmin birleşik hayaleti. Bunların hepsi, kapitalizm ve emperyalizmin iblislerini bunaltan Üçüncü Dünyacı bir söylem oluşturmak üzere, devrimin arifesinde buluştular. Tarımsal ticaret, çok uluslu şirketler, askeri harcamalar, petrol şirketleri, çürümüş krallık sarayı, Savak, komprador burjuvazi, israfa varan tüketim tüm sol muhalif grupların propaganda ve ajitasyonunun hedefleriydi. Sorun, bu hedeflerin, dinci muhalif grupların da listesinde öncelikli sıralarda yer almasıydı. Pehlevi hükümetinin çöküşünden bir süre sonra, Sol, yeni cumhuriyetin politik arenasında hakkı olan yeri almak için öne atıldığında, iki stratejik hatanın yapılmış olduğu ortaya çıktı: Bunlar, demokrasi sorununun gözardı edilmesi ve mollaların gücünün kestirilememesiydi. Şimdi, bu yaklaşımın anti-emperyalist mücadeleye yapılan aşırı vurgudan ve bağımsızlık paradigmasının mekanik algılanmasından kaynaklandığı yaygın olarak benimseniyor. Çok fazla genel olan bu model, sınıf ve üretim ilişkilerinin oldukça pürüzlü gelişimini, pre-kapitalist sınıfların gücünü veya bazı yabancı gözlemcilerin düşündüklerinin tersine, kurtuluş teolojisiyle kesinlikle benzer bir yanı olmayan, mollaların politik-kültürel projesini ele almak için dar bir gözlem alanı bırakmıştı. Tüm bunların ötesinde, bu model şahın rejimine karşı sosyalist (sadece "milli" değil) bir alternatifin önemini yitirmesine yolaçtı.

İran Devrimi'nin sonucu, hem Marx'ın, "Kendi tarihimizi kendimiz yaparız, ancak kendi seçtiğimiz koşullarda değil" gözlemini çağrıştırıyor, hem de her anti-kapitalist veya anti-emperyalist eylemin, sosyalizm yolunda bir adım olmadığının canlı bir göstergesi oluyor. Ancak bu sonuca çok büyük bedeller ödenerek ulaşılıyor. 1981-83'teki iç savaşta solun parlak zaferi, daha sonra bu zaferin politik ve kültürel mücadele arenasından silinmesi, aşırı hayal kırıklığı, temizlenme, bir depolitizasyon dalgası ve bir çok değerli yoldaşın ölümü ile sonuçlandı. (1) Solcuların çoğu tüm bir kuşağın gücünün kendisini tükettiği, eforun boşa harcandığını düşündüğü '70-'78 arasındaki döneme aşırı denebilecek kadar eleştirel yaklaşıyor. Gerilla eyleminde odaklanma, İran solunun marjinalleşmesinin tek nedeni değildi, kaldı ki, bir gerilla stratejisi

** Söz konusu çalışma Dünya Solu dergisinin I. sayısından alındı. Uzun bir çalışma olduğu için iki blüme ayırarak yayınlıyoruz.*

Nikaragua'da Sandinistler tarafından başarıyla kullanılmıştı. Önemli olan solun, Şah'ın 1979 Şubat'ında kovulması sırasında izole edilmemiş, tam tersine muazzam sayıda taraftarı olmasıydı. Örneğin Fedai'ler ülkede yaklaşık 150 büroya sahipti ve bunlara bağlı kişi sayısı beşyüzbin civarındaydı. Fedai, Tudeh, Halkın Mücahitleri ve Peykar'ın sayısal güçleri toplam olarak, önemli bir potansiyelken, "birlik" öncellikler sıralamasında hiçbir zaman öne çıkartılmadı.

İran Solunun sorun ve hatalarını doğru bir perspektife oturturken Devrimin ve şeriatın, içlerinde İran üzerine uzman olanları da dahil pek çok gözlemcide tam bir süpriz etkisi yaratmış olduğunu; ve çoğu bilim adamı ve eylemci tarafından Yeni İslam Cumhuriyeti'nin, anti-emperyalist niteliğinden ve ABD hükümeti ve sermayesine mukavemetinden dolayı desteklendiğini gözden uzak tutmamalıyız.(2) Bununla beraber, çeşitli savları, eğilimleri, dili, yöntemleri ve yargılarıyla yetmişlerin Üçüncü Dünyacılığı'nın sorgulanması, İran Solunun düşünce ve eylemini değerlendirmenin temeli olmalıdır. (3) Bu yazının ana amaçlarından biri bu. Bununla birlikte, yeni bir kurtarıcı çıkış yolu sağlayacak görüş etrafında yeniden gruplaşmak için bakışların değerlendirilmesi de, yazının amaçları arasında. Konuya, Musaddık tecrübesiyle İran Yeni Solunun merkezleri arasındaki bağı izleyerek başlayalım.

MUSADDIK, KOMÜNİZM VE YENİ SOL

1906 ile 1929 arasındaki doğuş ve büyüme dönemi ardından, İran Solu, gelişmekte olan emekçi sınıfla güçlü bağlar kurarak, devrimci bir komünist hareket olarak serpilmeye başladığı sırada yeraltına sürüldü ve şiddetli baskı altında tutuldu. Diktatörlüğün 1941'deki sonundan, 1953'te Şah-CIA diktatörlüğünün, Dr. Muhammed Musaddık'ın milliyetçi hükümetini devirmesi ve dikta yönetiminin ikinci ilanına kadar olan süre, yeni kurulmuş Tudeh etrafında, komünist reorganizasyon ve büyüme dönemi oldu. Yeni Sol'a, özellikle dış ülkelerdeki öğrencilere göre ise, Tudeh Partisi, Sovyet çıkarlarını öne çıkararak İran'a ihanet ederken, Musaddık hakiki bir kahramandı. (4) Oysa gerçek daha karmaşıktı.

Musaddık, 1951'de başbakan seçilir seçilmez, kendinden öncekilerce meclisten çıkartılmış olan petrolü millileştirme yasasının hayata geçirilmesi emrini verdi. Buna çok önem verirken, işçi hakları ve toprak reformu gibi meseleleri geçiştirmiş, çoğu Tudeh'e bağlı olan sendikaları hor görmüştü. Musaddık, Sovyetlerin petrol imtiyazı isteği karşısında geri adım atmadı ve Tudeh'in Musaddık'a olan düşmanlığı, Washington'un polis ve orduda kurduğu bağlarla doğru orantılı olarak arttı. Fakat Musaddık hükümeti aynı sırada şah ve artan sayıda dinci çevrelerin tehdidi altındaydı. İngilizler de kendi petrol şirketlerinin millileştirilmesini sükunet içinde kabul etmediler ve Amerikalılar gibi muhalefeti kışkırttılar. Tudeh taraftarları monarşiye karşı, bir cumhuriyet isteği doğrultusunda gösteriler yaptılar ve polis tarafından saldırıya maruz kaldılar. Sonuçta 1953 Ağustos'unda Musaddık, Şah'ın, kendisinin iktidardan çekilmesi isteğini yasal bulmayarak reddedince, hükümet bir darbeyle devrildi. Bu düşüş milliyetçi hükümeti silip süpürdü. Milliyetçi hükümet, Tudeh ve sendikal hareket, Şah'ın birleşik güçleri ve onun suç ortağı ikizi Eşref Pehlevi, Tahran batakhanelerinin pezevenk, orospu ve katilleri, iki paralık bir general ve CIA tarafından bir hamlede yutuldu ve bastırıldı. İki büyük Ayetullah: Kaşhani ve Behbehani ise bunu kutsadılar. (5)

Uluslararası bir konsorsiyumla yapılan 1954 petrol anlaşması, doğru bir şekilde, kar amaçlı ve 1970'lerin başına kadar süren yabancı kontrolü olarak yorumlandı. Ordu ve polis, muhalif işçileri, Tudeh eylemcilerini ve Milliyetçi militanları işten atmak için fazla mesai yapmaya başlayınca muhalefet sesini yükseltmeye başladı. Kısa sürede disiplini ve yeni otoriteyi sağlamakla görevli bir gizli polis servisi, SAVAK yardıma yetişti. 1953 Kasım'ında Tahran Üniversite öğrencilerinin (Tudeh Gençlik kolu ve Milli Cephe Öğrenci Birliği Üyeleri) ABD Başkan-Vekili Nixon'un ziyaretini protesto eyleminde üç kişi öldürüldü. Hemen sonra, birçok Ulusal Cephe ve Tudeh sempatizanı Avrupa ve ABD'ye geçerek etikinliklerini sürgünde devam ettirdiler. 1959'dan sonra Şah rejiminin karşıtları, radyolarını, büyük bir istekle gizli Tudeh radyo istasyonuna, Peyk-e İran'a (İran Müjdesi) ayarlayabiliyordu ve ayrıca Ulusal Cephe de İran'dan dinlenebilecek radyo yayınları yapıyordu. 1960 başlarında, Tudeh ve Milli Cephe birlikte kendisini İran halkının milli ve anti-emperyalist mücadalesine adamış 'demokratik' Avrupa'daki İranli Öğrenciler Konfederasyonu'nu kurdular. Konfederasyon ve ABD'deki İranlı Öğrenciler Birliği, (ISA-US-Iranian Students Association in United States) 1961'de Paris'te ortak kongre yaparak ve kısa adı CISNU (Confederation of Iranian Students National Union) olan İranlı Öğrenciler Konfederasyo-

nu'nu 'Ulusal Birlik'i kurdular. Daha sonra Lozan'da toplanan, yıllık kongrede Ulusal Cephe'ye bağlı Tahran Üniversitesi Öğrenciler Birliği'nden bir delegasyon CISNU tarafından da resmen benimsenen bir slogan önerdi: "Birlik-Mücadele-Zafer". (6)

1960'ta parlemanto için yapılacak seçimler Şah yönetimine karşı muhalefetin yoğun eylemlerine yolaçtı. Başı ulusal cephe yanlılarınca çekilen onbin Tahran öğrencisinin gösterileri başladı. 1961 Mayıs'ında, ülkenin bir ucundan öbürüne, öğretmenler düşük ücretlerini protesto etmek amacıyla greve gitti. 1962 Ocağında, Kennedy hükümetinin zorlamasıyla, Şah liberal eğilimli Amini kabinesindeki halkçı Tarım Bakanlığı'nın düzenlediği ibir toprak reformunu imzaladı. Bunu, öğrenciler ve öğretmenlerin içinde rol aldığı, aylardır kapalı duran parlamentonun toplanması talebiyle grevler ve protestolar izledi. Bunun yerine Şah, altı maddelik bir reform paketi ilan ederek referanduma koydu. Bu, Şah'ın deyimiyle, Beyaz Devrim, kadınlara oy hakkı, işçilere kardan pay hakkı, ormanların özelleştirilmesi ve seçim reformu getiriyordu. İran'da kapitalist reorganizasyon başlamıştı. (7)

Tudeh için temel hedef, anti-emperyalist temelde ulusal demokratik devrim ve bağımlılık zincirinin kırılmasıydı. Fakat bütün bu grupların bilmediği şey, İslami popülizmin bulanık felsefesinin yol gösterdiği molla rejiminin hem bütün bunları yapıp, hem de bunun yanında koyu anti-sosyalist ve baskıcı olabileceğiydi.

'SON PROVA'

Bu projenin iyice yerleştirilmesinden önce, 1963 Haziran'ında halk, kanlı bir kalkışmayla 'darbe rejimine' düşmanlığını açıkça belirtti. Öğrencilerin, sivil memurların, aydınların, küçük esnafın ve mollaların halkçı koalisyonu, Ervand Abrahamyan'ın deyişle 1978-79 Devriminin 'son provasında' rol oynadı. (8)

Sol slogan 'Reforma Evet, Diktatörlüğe Hayır' idi. Sağ (mollalar ve Çarşı esnafı), toparak reformu ve kadınların oy hakkını reddediyor; aynı zamanda yeni devletin, kendilerinin bağımsız etkinliklerine ve hususi haklarına el uzatıp uzatmaması üzerinde dikkatle duruyordu. Bu dincilerin önderlerinden biri Ayetullah Humeyni'ydi ve hemen ardından Irak'a sürüldü. Hareketin bastırılması, öğrenci örgütlerini, yeniden örgütlendikleri ve yeniden düzenledikleri yeraltına zorladı. Bu sürede küçük, sıkı örülmüş gruplar oluşturdular ve hareketin uğradığı yeniliğiyi çözümlediler ve Bandung Konferansı'nın gösterdikleri, Hindiçini'ndeki durum, Çin'deki olaylar, Cezayir bağımsızlık mücadelesi ve Küba Devrimi üzerine çalışmalar yaptılar. Bu yeraltı çalışma grupçukları Frantz Fannon, Aime Cesaire, Regis Debray, Paul Baran, Paul Sweezy ve Samir Amin'i ve daha sonraki bir aşamada Andre Gunder Frank ve Latin Amerika bağımlılığını okudular. Üçüncü Dünyacı bir perspektif yaratılmaktaydı. (9)

Sürgündeki Tudeh 1966'da bir bölünme yaşadı. Bu bölünmeden Çin yanlısı grubu olan "Tudeh'in Devrimci Örgütü" ortaya çıktı. Bazı DÖ eylemcileri Çin'e geçerek, Mao Tse-tung düşüncesinin temel derslerini içeren politik programlar yayınladılar. Maoculuk yeni kuşağın sol militanlarını etkiledi, 'halkın diktatörlüğü' ve 'anti-emperyalist mücadele' gibi kavramların yanısıra Çin'in Üç Dünya teorisini de kendine mal etti. Bu, Tudeh ise karşı mevcut düşmanlığı körükledi ve Devrim 1978-'79'da patladığında, sol güçlerin birliğine doğru ciddi girişimin yollarını tıkadı. Dahası, diğer Maocular, anti-emperyalistler ve Yeni Solcular gibi İran Solu, teorileştirmeye bir horgörü, çözümleyici ve entellektüel çabaya karşı rahatsızlık ve daha dar tanımlanan 'pratik'e bir vurgunun altını çizdiler.

1960 sonlarında, Üçüncü Dünya, hepsi anti-emperyalist ve halk kurtuluş hareketleri olarak tanımlanan pek çok radikal, militan mücadeleye sahne oldu. Hedef, ABD emperyalizmi ve Maocu önderlikli hareketler için, artı Sovyet 'sosyal-emperyalizmi' idi. Bu hareketlere gerilla örgütleri önderlik ediyordu ve eski ortodoks komünistlerin üç aşamalı devrim politikasını reddediyorlardı ki, bu üç aşama şöyleydi: 1. endüstrileşme, 2. işçi sınıfının oluşması, 3. proleter devrim. Bunun yerine, Latin Amerika'daki foquismo (odaklaşma) politikası benmisendi. Bu politika, İran'da da, askeri eylem modeli ve İran'daki kapitalist gelişmenin üstünkörü ekonomist yorumları ve şematik sınıf analizleriyle beraber benimsendi.

ANTİ-EMPERYALİST PROBLEMATİK

1970 yılında, İran Halkının Fedai Gerillaları Örgütü (Fedai), kendi başkanlarının adlarıyla tanınan iki ufak grubun birleşmesiyle şekillendi: Bizhan Jazani ve Hassan Zarifi bir yanda, diğer yanda Mesut Ahmetzade ve Emir-Parviz Pouyan. Bu grup sovyet eğilimliydi ve kurucu üyelerin çoğu daha önce Ulusal Cephe'nin öğrenci hareketinde yerleşmişlerdi. Bizhan Jazani bir zamanlar Tudeh gençlik seksiyonunda bulunmuştu. Emir-Parviz Pouyan, Tahran Üniversite'sinde antropolojik ve sosyolojik çalışmaların bir merkezi olan Sosyal Çalışma ve Araştırma Enstitüsünde öğrenciydi. Dördü de olağanüstü kabiliyetli ve kendini davaya adamış kimselerdi ve Latin Amerika Devrimci edebiyatı, Küba deneyimi, Maocu yazılar, Vietnam savaşı ve Filistin Direnişinden etkilenmişlerdi. Gerçekten, Fedailere daha sonradan katılan gruplardan biri de 'Filistin Grubu' olarak bilinir. Aynı eğilimler, 1970'te İslamcı Marksist felsefe etrafında şekillenen Halkın Mücahitleri Örgütü'nde de vardı. Her iki örgütün söylemi de -biri, açıkça Marksist-Leninist, diğeri marksist kökenli devrimci İslamcı- Latin Amerika'nın, Afrika'nın ve de Asya'nın diğer birçok ülkesinin devrimci söylemine çok benziyordu: Bu, anti-emperyalizm, yeni sömürgecilik, bağımlı kapitalizm ve devrimci mücadele söylemiydi. Sloganları da şuydu: 'Kurtuluşun Tek Yolu Silahlı Mücadeledir.' Bu slogan, onların dış ülkelerdeki taraftarları tarfından da destekleniyordu. Bu taraftarlar yorulmaksızın İran'da insan haklarına aykırı davranışları halkın gözü önüne sermek için çalışıyor, öğrencileri Konfederasyon'da ve ISA-US'de görev almaya çağırıyor ve uluslararası dostları ülke içindeki devrimci mücadele hakkında bilgilendiriyordu. (10)

Pehlevi'nin Beyaz Devrimi, esas olarak ilkel birikimin ve kapitalist birikimin zaten birbirinden ayrı olmayan hedeflerini geliştirmeye yöneldi. Süreç çok hızlıydı, güçlü eller tarafından yürütüldü, sosyal ihtiyaçlar ve yeni paylaşım yöntemi nedeniyle ekonomik büyümeye önem verildi. İlk adımda tarım reformu, toprak sahibi olmayan kiracı çiftçiye (Saheb-nasagh) toprak dağıtılmasını sağladı. Gerçekten, tarımsal üretimin egemen şekli, 1980 başlarına kadar pek de önemsenmeyen, küçük ölçekli ve küçük burjuvaca oldu. Daha sonraki dönemlerde, her nasılsa, küçük çiftçiler ihmal edildiler ve pek çok sayıda tarımsal işletme de dahil olmak üzere büyük kapitalist teşebbüsler, hükümetin yönlendirdiği kampanyalarla tarımsal üretimin 'modernize' edilmesi için teşvik edildi. Pek çok toprak sahibi köylü, daha iyi yaşamak için şehirlere göç ederken, topraksız köylüler, kentte ya da taşrada ücretli işçilere dönüştüler. Aynı zamanda rejim, tarımdaki muazzam miktarda petrol gelirlerini sanayileşmeyi finanse etmek için kullandı ve ithal-ikameci politikası sonucunda imalat sektörü hızla genişledi. Şehirdeki endüstriyel işgücü arttı. Aynı zamanda devlet politikası geniş-ölçekli ve sermaye-yoğun endüstriyi ve büyük şehirleri desteklerken, yerinden edilmiş büyük sayıdaki köylüyü ihmal etti. Her iki 'itme' ve 'çekme' faktörü de -nüfus patlaması gibi- 1960 ve 1970'lerde köyden-kente kitlesel göçü teşvik etti, özellikle Tahran'da olduğu türden sefalete itilmiş bir yarı-proleter havuzu yaratıldı. (11)

Pehlevi'nin kapitalist birikim projesinin bir parçası olarak Çarşı (Tahran Çarşısı) içinde ve etrafında yoğunlaşmış bulunan, büyük çoğunluğu 'geleneksel' küçük ve orta büyüklükteki ticari, finansal ve endüstriyel işletmeler, önceleri bağımsız olarak çalışırken, şimdi kontrol altına alındılar. Hükümet başka şeylerin yanısıra iş kanunlarını Çarşı'ya kadar genişleterek yürürlüğe koydu ve döviz kurlarını ayarladı. Kendi seçkin dükkanlarını açarak, el sanatlarının kontrolü için Çarşı'ya müdahale etti; Çarşı esnafını Şah'ın Rastakhiz Partisi'ne devşirmeye kalktı ve 1970 ortalarında enflasyonun gittikçe artmasından Çarşı'yı sorumlu tuttu. Bu durum, Çarşı(esnafı)'nın Şah'a karşı oluşan muhalefetinde bir adım oldu.

Şah'ın otokratik yönetimi, ABD'nin jandarması olarak Körfez'deki askeri maceraları ve üst sınıfın göze batan aşırı derecedeki şatafatı pek çok İranlı'da kin ve nefret uyandırdı. İmamlar, Cuma vaazlarında imalı olarak rejimi eleştirmeye yöneldiler. Sol ve Dinci sağ muhalefet aynı dili konuşmaya başladılar: Rejimin ABD'yle bağları' ve 'anti-ulusal' ekonomik politikası, 'komprador burjuvazi'nin (büyük sanayiciler ve bunların yabancı ortaklarının oluşturduğu katman), 'ulusal burjuvazi' (özellikle Çarşı) zararına egemenliği ve tüketim kültürü veya kapitalist gelişmenin beslediği 'Westoxication' (Batı zehirlenmesi). (12)

İran'da yerleştirilen bağımlılık teorisinin bu çeşitliliği, ABD ile olan politik bağımlılığın şiddetini göstermekteydi. Bu teori, petrol zenginliğinin bir sonucu olarak -SSCB ve Çin'le dostane ilişkilerde görüldüğü gibi- özgür ilişkilere girebilme gücünde bir rejim olan Şah rejimine hiçbir özerklik alanı bırakmıyordu. Bu konuda, Fedai teorisyeni Bizhan Jazani'nin Bir Bağımlı Devletin Sosyo-Ekonomik

Analizi adlı kitabı sorunsalı şu başlıklarla ortaya koyuyordu: 'Gelişme ve Komprador Burjuvazi'nin Egemenliği', 'Dış Sömürünün Yeni Sömürgeci Biçimde Yükselişi', 'Geçiş Döneminde Köylülerin Özel Durumu', 'Azınlık Tüketim Toplumunun Oluşumu'. Belki de bu kitabın tek özgün kısmı, İran'daki politik ekonominin özelliklerini inceleyen monarşik diktatörlük üzerine olan bölümdür. Başlığı 'İran'da Devrimci Güçler' olan bölümde 'halk'; 'işçi sınıfı, köylüler, küçük burjuvazi ve ulusal burjuvazi' olarak tarif ediliyor, imam ve mollaların da ('üst kabuk' ve liderler hariç), küçük burjuvazi içinde yer aldığını detaylı olarak anlatıyordu.

EKONOMİNİN ANALİZİ

Milli (Melli) sözcüğü, önemli ölçüde sol söylemde yer alıyordu. Maocu Peykar grubunun temel itirazları, emperyalizme bağımlı kapitalist bir sistem olan Şah rejiminin, bağımsız endüstri ve milli formasyona engel olmasıydı. Onlara göre, petrol kaynakları, tüketim maddelerindeki hızlı artışı desteklemektense, ülke içinde sanayi sektörünün inşasında kullanılmalıydı. Diğer Maocu grup, Ranjbaran (eski DÖ'cü) ne ABD'ye ne de SSCB'ye bağımlı olan 'ulusal' bağımsız bir İran arayışındaydı ve ana hedefi 'ulusal teknoloji'nin yaratılmasıydı. Bizhan Jazani'nin yazıları 'ulusal demokratik devrimi' ve 'ulusal' politik yönetimin hazırlanması üzerineydi. Fabrikalardaki sol ajitasyon, emperyalizme bağımlı ekonominin önemi, emperyalist sömürüden kurtulunması gerektiği ve bağımsız 'ulusal ekonomi'nin kurulması gibi noktalarda odaklanmıştı. Tudeh için temel hedef, anti-emperyalist temelde ulusal demokratik devrim ve bağımlılık zincirinin kırılmasıydı. Fakat bütün bu grupların bilmediği şey, İslami popülizmin bulanık felsefesinin yol gösterdiği molla rejiminin hem bütün bunları yapıp, hem de bunun yanında koyu anti-sosyalist ve baskıcı olabileceğiydi.

1970 sonlarında çeşitli sol grupların İran ekonomisi için farklı çözümleri vardı. Bazılarına göre, kapitalist ilişkiler her yerde vardı: Tekelci-kapitalist pazar, Çarşı'yı arka plana itmiş, mollalar devlet kontrolü altına alınmış ve çok uluslu şirketler ülkenin tüm tarım endüstrisini ele geçirmişti. Diğerlerine göre ise, İran yarı-feodal/yarı-sömürge, politik olarak ABD'ye bağlı, sosyal ve ekonomik olarak gelişmemiş toprak sahiplerine ve rejime karşı köylü kökenli bir devrim ihtiyacı içindeydi, birleşilen ortak nokta, İran'ın ABD'ye bağımlılığı ve Şah'ın diktatörlüğü idi.

Gerçekte, kapitalist gelişme, sol analizlerin ötesinde, daha karmaşık bir yolda ilerledi. Üç temel eğilim şu şekilde sayılabilir: 1. yeni sömürü ilişkilerini de içeren, üretici güçlerin ve modern toplumsal sınıfların büyümesi. 2. pre-kapitalist tabakanın çürümesi (özellikle toprak sahipleri ve toprak ağaları) 3. diğer sınıfların, üretim ve dağıtımın yeni düzlemi etrafında eklemlenmesi ve yeniden yapılanması. (Çarşı esnafı, kapitalist küçük burjuvazi, mollalar). Tarihsel olarak zaten müttefik olan Şii akımların ve Çarşı'nın kapitalist gelişme döneminde refaha ermeleri önemli bir noktadır. (13) Gerçekten de Şah dönemi boyunca cami sayısının ve ilahiyat öğrencilerinin artmasından anlaşılabileceği gibi, dini akımlar yayılmaya başladı. Ayrıca mollaların finansal tabanında hiçbir önemli erozyon olmadı. Çarşı esnafı kapitalizmin bir ayrıntısı olmaktan uzaktı. Pazarda büyük bir paya sahip olmaktan memnundular ve devrimin arifesinde hala perakende ticareti kontrolleri altında tutuyorlardı. (14) Aslında, onların devlete karşı antipatileri, herşeyden çok devlet ve tekelci sermaye ile rekabetlerinden kaynaklanmaktaydı.

Solun, anti-emperyalizm ve bağımlılık üzerinde odaklanması, Çarşı'nın sömürücü doğasını ve İslami hükümetten sözetmeye başlayan içine kapalı mollaların politizasyonunu görmelerini engelledi. (15)

Aynı zamanda, maaşlı orta sınıf ve radikal entelijansiya ile birlikte ortaya çıkan endüstriyel proletarya gerçeğini de gizledi. Bu dönemde kadınlar oy hakkı, artan okuma-yazma oranı, eğitim, memuriyet ve yüksek derecelerdeki hükümet görevleri vb. bazı haklar elde ettiler. Diktatörlüğe karşı ilerici ve modern katmanların birliği ve demokratik-sosyalist alternatif için nesnel koşullar vardı. Yapılan bazı olumlu girişimler -başlıcaları, toprak reformu ve kadın hakları- bile tümüyle taklitçilik, kandırmaca ve hilekarlık olarak suçlandı. (16)

Sol, sosyal kurtuluş modeli yerine, endüstride çalışan işçileri, şehirdeki alt tabakayı, radikal öğrencileri, solu, ulusal burjuvaziyi ve din adamlarını kapsayan büyük, geniş anti-emperyalist çerçeve içinde rejime karşı olan 'halk'ın birliği olarak adlandırılan ulusal kurtuluşçu bir strateji ve analizi ödünç aldı. Basit bir kurguya dayanan bu analize göre: Kapitalizm=tekelci kapitalizm=Şah+büyük sanayiciler, tarımsal işletmeler ve uluslararası şirketlerdi. Geriye kalan herkes, 'halk yığınları'idi ve zorba bir düzende ABD emperyalizmi, yabancı sermaye ve onun ülkedeki kuklaları tarafından sömürülüyordu.

Muhalefetin aynı dili paylaşması önemli olumsuz

özellikler taşıyordu, çünkü bu durumda Sol ile Dinci Sağ'ın sosyo-politik projesi arasındaki ('ulusal-halkçı hükümet'e karşı politik İslam/teokratik yönetim) önemli farklılıklar gözden kaçırılmaya başlandı. Üstelik Sol'un büyük bir çoğunluğu, 1970'lerde dinci güçlerin yaydığı ve halkın büyük ölçüde ilgisini çekerek kendisini ispatlayan, radikal-popülist islami söylemden habersiz görünüyorlardı. Dinci sağ'ın bu söyleminde, Sol'dan alınmış bazı kavramlar (sömürü, emperyalizm, dünya kapitalizmi) Üçüncü Dünyacı kategoriler (bağımsızlık, halk) popülist deyimler (emekçi kitleler vb.) ve yeni, radikal anlamda güçlü inançlarla içi doldurulmuş dini kavramlar kullanılıyordu. Örneğin, mustazafîn (herşeyden mahrum edilmiş, sefil) sözcüğü şehrin kenar mahallelerinde yaşayan fakir insanlar için kullanılıyor ve aynı şekilde özgürlük teolojisi de doğrudan bu insanları ilgilendiriyordu. Fakat temel kalkış noktası olarak, islam devriminin yaratıcılarının ve özellikle Ayetullah Humeyni'nin halka hitaben yaptığı konuşmalarında mustazafların ulema ve dini liderlerin önderliğinde baskı düzenine karşı koyacağını, şeriat ve tevhit (kutsal birlik görevi) temeli üzerine ümmeti'in (inanların oluşturduğu cemaat) kurulacağını söylüyorlardı. (17)

Global emperyalizm çağında demokrasi topyekün iktidarsızlığı ereklemektedir. Toplum ve devlet kurma talebinin en büyük düşmanıdır. Global emperyalizm tekel dışı dünyaya iktidar ve irade hakkı tanımamaktadır.

Devrimci İslami fikirlerin bazıları, Frantz Fanon, Aime Cesaire ile Cezayir Devrimi ve Üçüncü Dünya'nın anti-emperyalist mücadelelerinden ilham alan Fransa'da eğitimi yapmış Ali Şeriati'den ödünç alınmıştır. Marksizm ve Batıya Ait Başka Yanlış Fikirler: Bir İslami Kritik gibi metinlerinde, Şeriati, İslamı radikalleştirmeye çalıştı (veya onun radikal özünü gözden geçirdi) ve onun Marksizm, hümanizm, hristiyanlık ve varoluşçuluk karşısındaki üstünlüğünü gösterdi. Halkın Mücahitleri Şeriati'nin fikirlerini almakta sakınca görmediler ve Huccetülistan Hamaney (şimdiki başkan) ve Şeriati, Tahran'ın kuzeyinde dini toplantı ve tartışma yeri olan Hosseinieh Ershad'ta vaaz verdikleri günlerden beri birbirlerini tanıyorlardı. Celal Al-e Ahmad'in, kapitalizm, emperyalizm ve Batı'nın dini temelli eleştrisi üzerindeki etkinin de vurgulanması gerekir. -Westoxication (Batı zehirlenmesi), occidentosis (batılılaşma) veya Euromania (batılılaşma saplantısı) gibi değişik şekillerde tercüme edilebilen gharbzadegi terimi, politik söylemde kalıcı bir yer edindi. 1969'daki ölümünden önce Al-e Ahmad, Batı'nın temel eleştrisi ve İslami düzenin yeniden hayat kazanması gibi konularda kendisiyle aynı düşünceleri paylaşan Şeriati ile iki kez karşılaşmıştı. (18)

SOL VE KÜLTÜR

Böylesine, bir fikirden diğerine geçerek gelişme durumu, Sol'da asla olmadı. Kimi laik eğilimli Sol, bu dönemde İslam hakkındaki yazılarında İslam'ın gelişmiş yönlerine ve onun sosyalizm ve Marksizm ile uyuşan yanlarına işaret ettiler. Kültürel alanda hiçbir tartışma olmadı; İran toplumunun heterojen yapısı (ulusal azınlıklar, dini azınlıklar, etnik gruplar, sosyal sınıflar, şii, sünni, cinsel ayrımlar vb.) ve bunun kültürel olarak neyi ifade ettiği incelenmedi. Kapitalizm ve burjuva kültürünün olumlu katkılarının ve özelliklerinin olabileceği tasavvur dahi edilemiyordu. Bunun üzerinde ciddi bir şekilde durulmadığı gibi, kapitalizm ve emperyalizm, ekonomiyi çarpıtmak, halkı sömürmek, artı değeri transfer etmek ve nefret verici monarşinin taraftarı olmakla eleştirildi. Elbette, bütün bunlar gerçekti, fakat hikayenin sadece bir kısmıydı.

Celal Al-e Ahmad ve Ali Şeriati, kültür ve din üzerine yazılarında, kültürsüzleşme ve Batılılaşmaya karşı durulması gerektiğini kabul ediyorlardı; radikal, halkçı, islami ve Üçüncü Dünyacı fakat sosyalist olmayan bir perspektifle Avrupa ve ABD üzerine yaptıkları incelemelerinde bu düşüncelerini geliştirdiler. Ortaya çıkan devrimci-islami kültür bir mücadele alanı olmadı, Fedai ilgisiz göründü; Tudeh Partisi bilinçli olarak bunun sorumluluğunu üzerine almadı ve Halkın Mücahitleri ise bu söylemi hiç çekinmeden kullandı.

Kültürel şekillenme ve din konularında laik sol'un ihmali, sağcı ve dini yazarların Mekteb-i İslam ve Mekteb-i Tashayo (19) isimli dergilerde, kültürel alanda egemenlik ve Batı'nın, Marksizm, Hristiyanlığın ve laikliğin kusurlarını ilan eden konularda, anti-emperyalist bir söylemle yazılar yayınlamalarına imkan verdi. Laik Sol, sonuçta kendi çöküşle-

rine yol açan bir tür popülist vatanperverlik içerisinde Şah'a karşı muhalefetin bölünmemesi, ayrı grupların oluşmaması, anlaşmazlıkların meydana çıkmaması için farklılıkları büyütmeme kaygısındaydı. Buna karşılık, dini güçler Marksistleri aşağılamaya ve horgörmeye başladılar. Sonradan İslam Cumhuriyeti'nde iktidarı ele geçiren bazı din adamları, 1970 ortalarında hapishanelerde komünist mahkumlarla birarada yemek yemeyi bile reddettiler.

1970'lerdeki Sol literatür incelendiğinde, sadece ekonomi ve kültürün ihmalinin değil, aynı zamanda politik ve hukuksal yapının ötesinde, genelde söylendiği gibi, Şah'ın devrilmesi ve 'halkçı düzenin' oturtulması düşüncesinin de başarısızlığa uğradığı görülür. Lenin'in Ne Yapmalı'sı büyük ölçüde okunuyordu, fakat Devlet ve Devrim, bilhassa, demokrasi olmaksızın sosyalizmin anlamsız olduğu yolundaki yorum pek iyi anlaşılmamıştı. Şu söylenebilir ki, sol yazılar, demokrasiden, sosyalizme göre tali, burjuvaca bir sorun olarak sözediyorlar ve nefret duyuyorlardı. 1978 sonlarında Fedai dergisi, iki kısım halinde yayınlanan 'İran'daki Komünist Hareketin Gelişiminin Şimdiki Aşamasında Marksist-Leninistlerin Temel Görevleri' başlıklı yazısında bunu ve diğer teorik yetersizlikleri iyi bir dille anlatmıştır. Yazı, kitlesel anti-emperyalist devrimci mücadele bağlamında sosyalist ve demokratik görevleri belirtmekte bir adım gibi görünüyordu. Fakat, her nasılsa, 'sosyalist' ve 'demokratik' tanımlarını yapmadılar, bunun yerine 'sosyalist'i 'işçi sınıfıhareketi' ile 'demokratik'i 'kurtuluş hareketi' ile eşitlemekle yetindiler. (20) Bu, iki aşamalı devrim modelini öneriyordu. Olasılıkla, birinci aşamada, kitlesel, halkçı, demokratik, anti-emperyalist devrim; ikinci aşamada ise sosyalist, proleter devrim. Böylece demokrasi, dokunulmaz vatandaşlık haklarıyla değil de, devrimin bir aşaması (ve içlerinden en az öneme sahip olanı) ile eşitlenmiş oldu. Zamanın egemen sol anlayışı için burjuva demokrasisini temelde kapitalist için özgürlük anlamına geldiği diğer dökümanlarda da gösterildi. Demokrasi anlama konusunda ve ideolojik, politik mücadale etrafındaki savaşta başarısızlık, sol ile islamcı projeler arasındaki büyük ayrımın bulanıklaşmasını kolaylaştırdı.

BUĞULU BİR CAMIN ARKASINDAN:
İSLAM CUMHURİYETİ İLE YÜZYÜZE

Şah'a karşı mücadele sona erdiğinde, İran Solu kendi içinde, aynı hedef için ayrı yöntemlerle mücadele etmek üzere, Avrupa'da, Kuzey Amerika'da ve dini muhalefete göre daha az güvenlikli bir konumda oldukları İran'da bölündü. 1960 ve 1970'lerde sistemli baskılara tahammül etmek zorunda kalan sol grupların hiçbirisi şimdi teokratik diktatörlüğe karşı yeni bir savaş stratejisi geliştirecek veya kitlesel hareketlere önderlik edecek bir konumda değildi. Fedai ve Halkın Mücahitleri, çok ciddi zorluklara karşı koymak zorunda kalmışlardı. Fedai'nin hemen hemen bütün kurucu üyeleri ve üst kadro -yaklaşık 200 kişi- idam edilmiş, işkence veya polis kurşunu ile hapishanelerde öldürülmüştü. Bunların içinde Bizhan Jazani, Mesut Ahmetzade, Emir-Parviz Pouyan, Behruz Dehgani, Marzieh Ahmadi Oskooi ve Hamid Ashraf gibi kabiliyetli, kendini davaya adamış, deneyimli kadın ve erkekler bulunuyordu. Bu kadroların ölümü, komünist hareketi onların önderliğinden ve sürekliliğinden mahrum bıraktı. Diğer Fedai kadroları 1970'lerin uzunca bir süresini hapiste geçirdi. 1979 başlarında hapishanelerin kapılarının açılmasıyla serbest kaldılar. (21) Araya giren yıllarda, bu eylemcilerin bazıları hapishanede diğer politik tutuklularla yapılan tartışmalarda Tudeh ise yönelmeye başlamışlardı ve Devrimin ertesinde, olasılıkla, bunların, daha militan anti-rejim politikası izleyen, Fedai örgütünden ayrılmalarına öncülük etti. Diğerleri, daha sonra serbest bırakılanlar, İşçi Yolu (Rah-e Kargar) gibi küçük gruplar oluşturdular ve Fedai örgütünün sempatizanı oldular, fakat bazı noktalarda ondan ayrılıyorlardı. Böylece Fedai Örgütü, bazı görünen dezavantajlarıyla 1978 sonları ve 1979 başlarında politik arenaya girdi. Bu dezavantajlar şöyle sıralanabilir. 1. Hem rejimin baskısı hem de kendi gerilla stratejileri nedeniyle, sanayi işçileri ve yarı proletarya gibi anahtar sosyal güçlerle aradaki bağların noksanlığı; 2. hareket için sağlam bir temel oluşturan birlik ve beraberliğin, sürekliliğin ve sağlam öncülüğün eksikliği; 3. komünist yönelimin ve Marksist-Leninist eğilimin, radikal-popülist ve islami iklimin ve son derece eşitsiz sosyo-ekonomik gelişmenin izlerini taşıyan bağlar içinde bulunması.

İran Solu, Devrim'de tartışmasız çok önemli rol oynadı. Fakat revizyonist tarihçiler ve İslam rejiminin koruyucuları, 'Müslüman yığınlar', mollalar ve 'devrimci İslami Çarşı' dışındaki kimselerin devrimde rol aldıklarını inkar ettiler. Oysa ki, karakolları ve askerleri koruma altındaki bölgeleri basan, silah dağıtımını sağlayan ve NCO ayaklanmasına (ünlü homafar) katılarak Doshan Tappeh Hava Kuvvetleri'ne karşı koyan ve (ölümsüzler olarak adlandırılan) Şah'ın Emperyal Muhafızları'nı 9-11 Şubat'ta

yenilgiye uğratan Sol gerilla grupları -özellikle Fedai- idi. Şah'a karşı halkın silahlı ayaklanmasından bir gün önce, onbinlerce Fedai taraftarı, çok sayıda öğrenci eylemci ve haftalar öncesinden İran'a dönen Konfederasyon üyeleri, İran'ın Moncada'sı olan Siahkal'ı anmak için çok büyük bir miting düzenlediler. Sloganları 'Bütün İran'ı Siahkal'a Çevireceğiz' idi. Dediklerini de yaptılar. Fakat öte yandan ironik ve umulmadık bir şekilde, mollalara karşı Fedai'nin en önemli gücü ve avantajı olan askeri tecrübeleri, mollalar ve onların liberal olarak adlandırılan işbirlikçi-rakipleri, devlet gücünün kendilerine aitmiş gibi davranmaları, Fedai örgütünün politik alana entegre olmasını engelledi.

Silahlı ayaklanmadaki önemli rollerin sonucunda ve pek çok şehit vererek kahraman bir gerilla olarak ün salan Fedai, çok sayıda izleyicisinin olmasından ve İslam Cumhuriyeti'nin başlarında olumlu bir imaja sahip olmaktan memnundu. Fakat liderliklerini devam ettiremediklerinden dolayı kendilerini güçsüz hissediyorlardı. Oysa Halkın Mücahitleri ve Tudeh olaydan bu şekilde etkilenmediler. (22) Halkın Mücahitleri'nin pek çok sayıda üyesinin Şah'ın polisleri tarafından kurban edilmesine rağmen, Mesud Rajavi idamdan dönmüş ve 1979 başlarında hapisten çıkarak, kendi kişisel kültünü oluşturmuştu. Tudeh; Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'nde, diktatörlük yıllarında sürgün kalmış olarak, 1978-79 yıllarında politik arenaya girdi. (23) Ne yazık ki bu üç büyük örgütten hiçbiri, 'liberal burjuvazi'nin ve mollaların yeni politik otaritesine bir alternatif sağlayacak ve değişik sosyal katmanları çekecek geçerli bir program sunabilecek durumda değildi. (24)

Şubat ayaklanması ardından klasik devrimci bir durum olan ikili iktidar oluştu. Bir yanda Mehdi Bazergan'ın başını çektiği Özgürlük Hareketinin Ulusal Cephe önderliğinin başını çekenlerce oluşturulmuş bir kabinenin Geçici Hükümeti, diğer yanda Ayetullah'ların ve diğer islamcıların oluşturduğu Devrimci Konsey. Paris'teki sürgününden 1979 Ocağında dönen Ayetullah Humeyni, kitle desteğiyle devrimin tüm temel aşamalarına katıldı: Mart 1979'daki İslam Cumhuriyeti Referandumuna, yeni bir anayasa hazırlamak için Ağustos'taki Uzmanlar Konseyinin seçimlerine, Anayasa'nın Kasım'daki halkoyuna sunulmasına, 1980 Ocağı'ndaki başkanlık seçimlerine ve Mart ve Mayıs'taki parlamento seçimlerine. Bu onbeş ay, Sol'a genel anlamda bir meydan okumaydı. Örneğin, Fedai, seçimlerdeki dağılımlara göre, pragmatizm ve 'başarıya götüren her yol mubahtır' mantığıyla politik ve ideolojik çoğunluğu sağlamanın mücadelesini yaptı. Bu çetin dönem aynı zamanda, Sol'un pragmatizmi ve yeni yeni grupların, örgütlerin, partilerin kurulmasını gördü. (Bir keresinde, bir grup yüksek düzeyde eğitilmiş ve varlıklı bireyler, Tahran'daki Intercontinental Otel'inde Troçkist bir parti olduklarını beyan etmek için gösterişli bir basın toplantısı düzenlediler.) (25)

1979'da ana sol gruplar, kabaca üye ve taraftar sayısına göre şöyle sıralanabilir: Fedai, dikkatle izleniyor ve gittikçe popülerleşiyor; Halkın Mücahitleri, hiyerarşik olarak örgütlenmiş, sadık takipçileri ve kendi milisleri var; Peykar (Halkın Mücahitleri'nin eski Marksist kanadı), artık yeni rejime tamamen muhalif ve diğerleri tarafından 'ultra-sol' olarak adlandırılıyor; Tudeh, yaşlı kuşaklardan ve bürokrasi içinde çok sayıda destekleyicisi mevcut (26); ikiside Kürdistan kökenli Komala ve Kürt Demokrat Partisi; Rah-e Kargar (işçi yolu), (artık Filistin Grubunu da içeriyor) üyeleri hapishanede geçirdikleri uzun yılların bedelinde bir birikim sağlamış ve Althusser ve Poulantzas'ı okumak için çekilmiş durumda; diğer sol gruplar tarafından işçilere ilgisizliğinden ve baştan aşağı burjuva bir karakterde olmasından dolayı görmezlikten gelinen Ulusal Demokratik Cephe, Dr.Musaddık'ın yeğeni tarafından yönetiliyor, yeni düzende demokrasi ihtiyacının altını çizmek istiyor; birkaç Dördüncü Enternasyonel Troçkist partiler, yeni rejime anti-emperyalist ve geliştirici olarak bakıyorlar. Ayrıca daha küçük, Ranjbaran, eski DÖ, İşçi ve Köylü Partisi, Eski Tufan gibi bazı Maocu gruplar vardı. Tüm bu gruplar (UDC hariç) Sol'un bugünlerde her yerde eğilim gösterdiği gibi doktrinerdiler. Geçmişe bakınca, yazdıkları ve analizleri basit görünüyor. Sadece Rah-e Kargar ayırdediliyor: Yeni politik zümrenin karakterini anlamaya çalışma çabasıyla, Marx'ın 18. Brumaire'inden ilham alarak, bunu, Poulantzas'ın iktidar bloğu kavramına uyguladılar.

NOTLAR

1) Bu tip bir "perde aralamaya" Perry Anderson'un, Fransız, İspanyol ve İtalyan Komünist partilerine (İran Solunun acısını yaşadığı ölülerini vermemiş oldukları halde) bakışında rastlarız. Bkz. In the Tracs of Historical Materialism Verso, London 1983 (Türkçe çevirisi, Tarihsel materyalizmin İzinde, Belge Yayınları, İstanbul 1986)

2) Birinci nokta için Fred Halliday'in İran: Dictatorship and

Development (İran: Diktatorya ve Gelişme) çalışması iyi bir örnektir. Kitabın temel tezve problematiği kitlesel bir ayaklanmayı veya politik İslam'ı görmeyerek, İslam Cumhuriyeti olasılığını dışarıda bırakıyor. İkinci nokta için; yalnızca İran Devrimini değil, İslami söylemi ve yeni rejimin anti-emperyalist, sistem karşıtı veya post-modernist niteliği de sempatiyle karşılayan yabancı sol düşünürler, Michel Foucalut, Ernest Mandel, Immanuel Wallerstein, Nikki Kaddie, Eqbal Ahmad ve Anouar Abdel-Malek sayılabilir. Akademik genel görüş içinde, bazı aydınlar İslami diriliş üzerine yeni teoriler inşa ettiler: John Esposito, Yvonne Yazbeck, Hadda ve James Descatori gibi yazarların Edward Said tarafından geliştirilen "Doğucu (Orientialist)" tezlerden koparlarken coşkulu ve eleştirel olmayan yorumları sorunsal yaratıyordu. Bugün sürgündeki bazı İranlıların gürültülü eleştirileri başlarda şeriatı savunuyor ve devlet cephesinde yer alıyordu. Ancak bunların yanında, Fedai Peykar gibi, hiçbir zaman şeriatı ve islami politikayı desteklemeyen militan solu vurgulamak gerek.

3) Üçüncü Dünyacılığın iyi bir tartışması için Bkz. Guiseppe Marosini 'The Europan Left and the Third World', Contemporary Marksizm, No.2, Kış 1980. Üçüncü Dünyacılığı Avrupa merkezciliğinin (Eurocentrizm) aynalı bir yansısı olarak görüyorum, aynı yanlış yol ve yanlış kalkış noktası. İkinci eğilim daha fazla tellaffuz edilenidir; çok sayıda sol yayın özel bir Avrupa taraftarlığı gösterdi. Bazı sosyalistlerin Avrupa merkezciliğe içeriden karşı koymaları gerekiyor; diğerleri ise, kendilerine Afganistan'daki gibi sadece yabancı müdahaleye değil, "tanrısal olmayan devlete" ve herhangi bir anlamlı sosyal değişikliğe de karşı koyan mücahitleri desteklemeye iten romantisizmden kültürel relativizmden veya başka sanrılardan kororlarsa iyi ederler.

4) Bizhan Jazani, Fedai Örgütünün kurucularından ve Silahlı mücadele ile kitle hareketi konularında teorisyen. Thirty Year History of İran (İran'ın Otuz Yıllık Tarihi) isimli çalışmasında Tudeh Partisine şiddetle saldırırken, Musaddık'a yaptığı eleştiride oldukça yumuşaktır.

5) Musaddık hükümetinin son günlerinde Tudeh Partisinin rolü çok tartışılmıştır. Eski bir CC üyesi, Feridun Keşavar'a göre Kianuri, tehditkar darbe haber alındığında, canalıcı durumdaki Tudeh desteğini Musaddık'ın altından çekti. Ünlü "Suçluyorum" (J'accuse) çalışmasına bkz. Man Motaham Mikonam.

6) Bir gün, gerçekten önemli bir örgüt olan konfederasyonun tarihi yazılacaktır. Buradaki bilgi Konfederasyonun Birinci Sekreteri ve eylemcilerinden yapılmış şahsi derlemelerdir.

7) İran'daki tüm aydınlar, Beyaz Devrimin, İran'ın Kapitalist yeniden yapılanması olduğunda birleşmez. Homa Katuzyan'a göre, bunu, bir kandırma ve caydırma olarak, gerçek bir sahte-modernist strateji olarak anlamak gerekir. Bkz. Political Economy of Modern İran, (Modern İran'ın Politik Ekonomisi) New York, 1981.

8) Bkz. Ervand Abrahamyan, İran Between Two Revolutions, (İki Devrim Arasında İran) Princeton, 1981.

9) Benzer bir çözümleme M.Arman tarafından yapıldı. "İran'da Marksizm: Yapısal Devrimden Şubat Dönemine" (Farsça), Nazm-e Novin içinde, No.7, 1985 Eylül. Kendisi İran Solunun ideolojisinin, Üçüncü Dünyacılığın, Milliyetçiliğin, İslam kültürünün eklektik bir birliğinden oluştuğundan sözediyor.

10) Hemen herkesin anımsadığı gibi, yurtdışındaki İran öğrenci hareketi büyük, disiplinli ve iyi örgütlenmiş bir hareketti. O son derece politize günlerde, yıllık kongreler, 2000'e varan sayıda kişinin katıldığı büyük olaylardı. ISA-US'nun (Pro-Fedai) aidat ödeyen en az 5000 üyesi ve çok daha fazla taraftarı olduğu kaba olarak hesaplanmıştı. Bu öğrenciler Kasım 1978 ve Mart 1979 arasında hep birlikte İran'a döndüler. Üyelerin ve yönetici kadroların dönüşünün ardından Konfederasyon (ISA-US'nun varlığını sürdürmesine karşın) dağıtıldı.

11) Toprak reformunun getirdiği ve yaptıkları bir tartışma konusudur. Bu konuda ilk çalışmalardan biri Fedai'nin İran'da Toprak Reformu ve Doğrudan Etkileri'dir. (İngilizceye çevirisi 1972) Reformun adamakıllı bir eleştirisi için Katuzyan'a bkz. (op. cit) Daha detaylı bir çalışma için Eric Hooglund, İran'da Toprak ve Devrim 1960-1980 (Austin 1982)'e bakılabilir. Masaael-e Arzi ve Dehghani (Köylülük ve Toprak üzerine sorular-Tahran, Agah yay., 1982) devrimin arifesinde tarımsal gelişmenin ve İran köylerinin aslen küçük burjuva/küçük çiftçi doğası üzerine çok değişik bir değerlendirme üzerinde duruyor.

12) 'Westoxication' ya da 'West-struck' (batılılaşma) garbzade'nin, Celal Al-e Ahmad adında genç bir yazarın aynı adlı çalışmasındaki çevirisidir. (Türkçe çevirisi, "Garbzedeler Batıdan gelen Veba" Nehir Yayınları, İstanbul 1988). 'İran'ın "Batılılaşması": Behrangi'nin Tasvir ve Reaksiyonları', Al-e Ahmad ve Şeriati', International Journal of Middle East Studies, cilt 15, no.1, 1983, s.1-23. Ayrıca Occidentosis A Plague from the West (Batıcılık: Batıdan Bir Musîbet) Derleyen, Hamid Algar, Berkeley (İng. çev. R. Campbell) 1984. Bir din adamının oğlu olan Al-e Ahmad 1940'larda bir komünistti. Daha sonraları İslamiyete dönüş yaptı. Eleştirisinin gelenekselcilik, romantizim ve nostaljiyle boyalı olduğunu düşünen İran'lı Marksistler tarafından beğenilmemektedir. Daha sonra Amir Parviz Pouyan, onun analizini 'sosyal feodallik' le nitelemiştir.

13) Shahrough Akhavi, Religion and Politics in Contemporary Iran (Çağdaş İran'da Dİn ve Politika), New York 1980. Ayrıca bkz. Micheal Fischer, İran: From Religious Dispute to Revolution (İran: Dinsel Tartışmadan Devrime), Harward 1980.

14) Robert Graham, İran: The Illusion of Power (İran: İktidar Yanılsaması), New York 1979.

15) Bkz. İslam and Revalution: Writings and Declarations of Imam Khomeini (İslamiyet ve Devrim: İmam Humeyni'nin Yazı ve Konuşmaları), çeviren ve yorumlayan Hamid Algar, Berkeley 1981, özellikle İslami Devlet başlıklı birinci bölüm, Humeyni'nin Najaf (Irak)'da 1970'de söylediği nutuklar. Yukarıda belirtildiği gibi mollaların varlığı ve gelişmelerinden habersiz olanlar, sadece solcular değil, neredeyse İran'ın tümbilim adamlarıydı. Bunlar ister solcu, ister sağcı olsunlar, gözlerini, kapitalist gelişmeye, modernizasyona, modern sosyal sınıfların büyümesine, İran'ın eski gücüne, bürokratizasyona, vb. dikmişlerdi. Dünün bu izlediğinin bir başka çeşidi olarak, bugünün odağı da islamizasyondur. Çoğu zaman çelişkiler, gerilimler ve muhalif güçler unutularak.

16) 1981'de, devrim öncesi yasaların kadınlara bakışına, yalancıklıkla suçlanan sol kadın yazarlar tarafından saldırılmıştı. Pehlevi refomlarının yanında islami yasaların da kusurlarını ortaya döken bir yazı The Woman's Struggle in İran (İran'da Kadınların Mücadelesi)dir. Monthly Review, Mart 1981.

17) Tevhit kavramı Ebulhasan Beni Sadr tarafından Eghtesad-e Towhidi (Tevhid Ekonomisi) incelemesinde kullanıldı. Daha önce kavram, Ayetullah Murtaza Mutaharri tarafından, -belki de İslam Cumhuriyeti'nin en ham teorisyeni- kullanıldı; kendisi tevhidi ekseriyetle eleştirdi. Social and Historical Change: An Islamic Perspective (Sosyal ve Tarihsel Değişim: İslami Bir Perpektif), İng. çev. R.Campbell, Berkeley 1986. Mutahhari (op.cit) ve Yahya Nuri, İslam Devrimini ve İslam yönetimini birçok yazılarında açıkladılar. Sadece tarihsel materyalizm ve Hıristiyanlıktan değil, Halkın Mücahitlerinin İslamiyet yorumunu da aldılar -ve genellikle çarpıttılar-ki, Mutahhari, 'İslam Devrimi'terimine karşıt olarak 'devrimci islam' terimini kullandı. Bkz. M. Mutahhari, Discourse on the Islamic Republic (islam Cumhuriyeti Üzerine Söylev), Tahran, İslami propaganda örgütü, 1985 ve Yahya Nuri, Islamic Government and Revolution in Iran (İran'da Devrim ve İslami Yönetim), Glasgow 1985. Mutahhari 1979 Mayıs'ında bir suikastle öldürülmüştü.

18) Yakın zaman önce İslami dünya görüşü Roy Mottadeh'in, The Mantle of the Prophet (Peygamberin Örtüsü), New York, 1985, ile zarif bir yorum aldı. Wilson'un To the Finland Station (Finlandiya İsyasyonu'na) sı gibi inşaa edilmiş tarihsel bir roman, son derece okunabilir ve akıllı bir çalışma. Hikaye, bir ruhban öğrencisinin perpektifi ile yazarın Fars ve İslami felsefi düşüncesi ve tarihsel yörüngesine değin söylevleri arasında gidip geliyor. İç-metin rahatsız edici. Bir tek nedeni var, o da Mottadeh'in tarihinin tamamen erkeksi bir tarih olması; modern edebiyatı sayarken ünlü kadın şair Forough Forrokhzad'ı dışarıda bırakıyor; son derece kötü bir gözardı ediş. Ali Şeriatı ve özellikle Celal Al-e Ahmad hakkında belagatla konuşuyor, ancak hiçbir yerde ikincisinin yazarlarında kadınlara dair yazdıklarının kabalığından söz etmiyor. Dahası, yazar iki kere Al-e Ahmad'ın karısına, onu belirtmeden işaret ediyor. Burada Al-e Ahmad'ın, romancı Simin Daneshvar'la evli olduğunu kaydetmek gerekli. Son olarak, ancak İran'da hiçbir zaman yaşamamış ve sadece anti-modernistlerin ve gelenekselcilerin (traditionalits) çağrılarıyla karşılaşmış birinin, Garbzede gibi bir çalışmayı bu kadar eleştirisiz benimseyebileceğini belirtmek gerek.

19) Ahmet Eşref'e bunu bana işaret ettiği için müteşekkirim.

20) Bu yazının çevirisiyle ilgilenmiştim, yazı diğerlerinin eleştirisi olduğu kadar, bir özeleştiridirde.

21) Devrimden bir hafta önce ve bir hafta sonra neler olup bittiği tam olarak açıklığa kavuşmadı. Başkan Şaphur Bahtiyar'ın bütün siyasi tutukluları serbest bıraktığı söylendi. Diğer hapisaneleri 'halk'ın ve/veya gerilla guruplarının kurtulduklarını iddia ettiler.

22) 'Solun Denge-Yaprağı' (Kankash, vol. 1, Summer 1997, in Persian) adlı makalede Ali Ashtiani, devrim sonrası İran'da solun proplemlerinin sosyopsikolojik çözümlemelerini sundu. Örneğin Fedai sayıca üstünlüğüne rağmen, sosyal tabanın (öğreciler) doğası gereği ve politik, ideolojik saflığın yaratttığı zihin dağınıklığından kaynaklanan birlik korkusu nedeniyle marjinal kaldı.

23) Sürgünde Tudeh Partisi'ne genel sekreter Eskandari liderlik ediyordu. Devrimden sonra yerine, molla düzenine daha yatkın olan Kianuri geçti.

24) Bu dönemde, Fedai'nin analizi, yeni rejimin başta mollalar, diğer küçük burjuvazi ve liberal burjuvazi olmak üzere bir 'uzlaşma organı' olduğu şeklinde idi.

25) Sol'un sadece zengin ve iyi eğitim görmüş ama ne halkı anlayabilen ne de onun dilini konuşabilen kişilerden oluştuğuna dair iddialar, onun bu düzeyine karşı yapılmış ithamlardan biriydi. Bu oldukça hatalı. Sol gruplar, İran'daki etnik grupları ve sosyal sınıfları etkiledi. Şu doğruydu ki başlıca sosyal grup öğrencilerdi ve bunların çoğu işçi daha düşük seviyedeki küçük burjuvaziden ve hatta kenar mahallelerde yaşayan fakir ailelerden geliyorlardı.

26) Örneğin Fedai Örgütü, 1979 Ocak'ında işçilerin kontrolü altında bulunan ve işçi konseyleri tarafından işletilen büyük gazeteler aracılığıyla İran'ın dikkatini çekmenin bir yolunu buldu. Konsey eylemcileri, Şah'a karşı muhalefeti besleyerek ve Sol'un taraftarlığını yaparak uzun süre muhabirlik yaptılar. Devrim süresince ağaç işçileri greve gittiler, sol örgütler hakkındaki makalelerin gazetelere basılması, Şah'a karşı silahlı mücadele, siyasi tutukluların serbest bırakılması ve yakalanan gerillaların yakınları (örneğin, Bizhan Janazi'nin annesi) ile ilgili görüşmelerin yapılması ile ilgili işlere kendilerini vakfettiler. Bu uzun süreli muhabirlerinden biri de Mr. Atefi idi. 1970'te, Kayhan'da yazı işleri müdürü oldu. Devrim süresince, Tudeh Partisinin taraftarı olarak göründü. İslam Cumhuriyeti tarafından idam edildi...

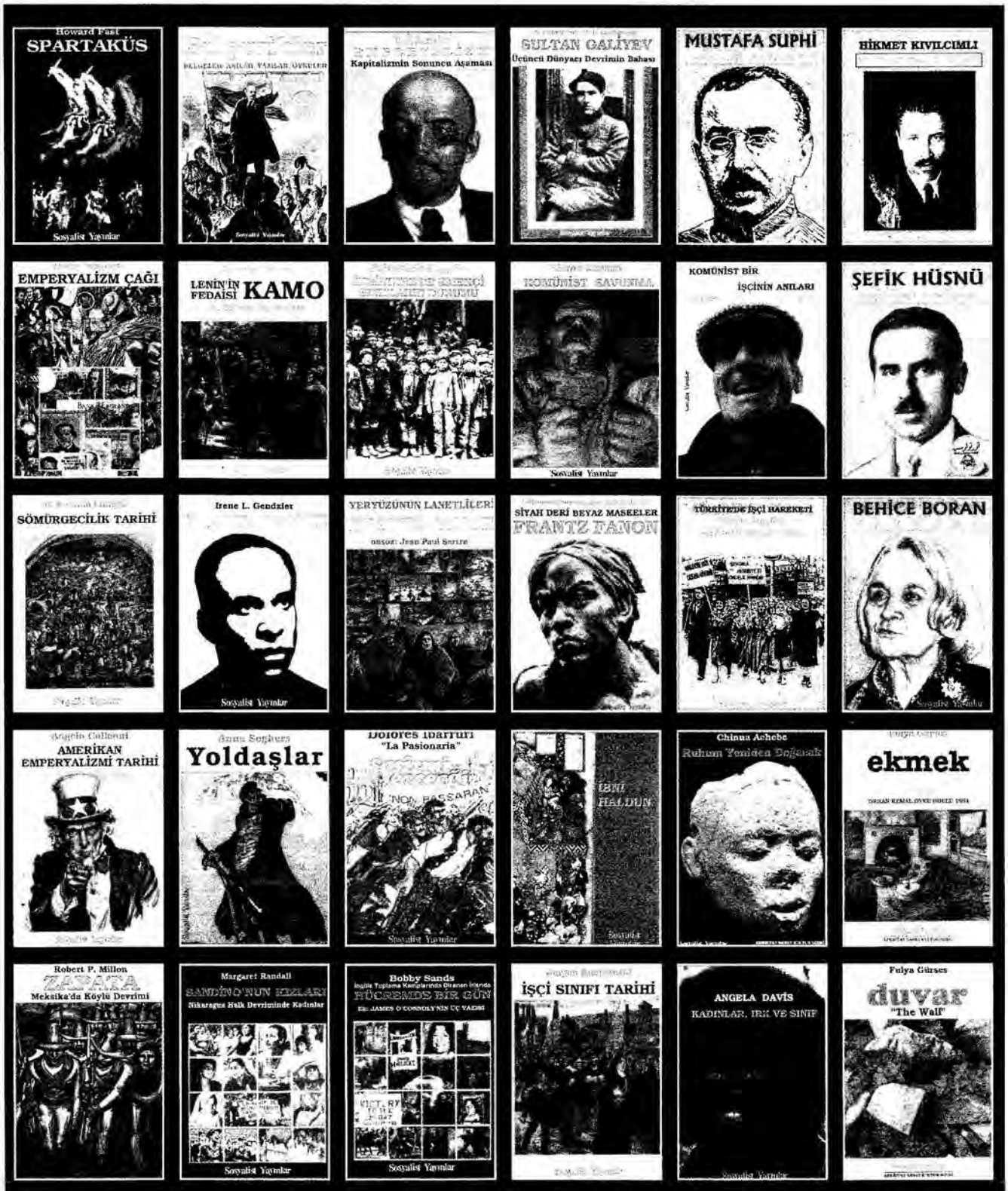

Yazışma: P.K. 1364, Sirkeci, 34431, İstanbul
Tel / Fax: (0212) 553 02 93 - 251 83 91

Dağıtım: PİA - YÖN - SAY - SOSYAL - BARIŞ
BİRLEŞİK - ARKADAŞ - C.K.K.

hepileri

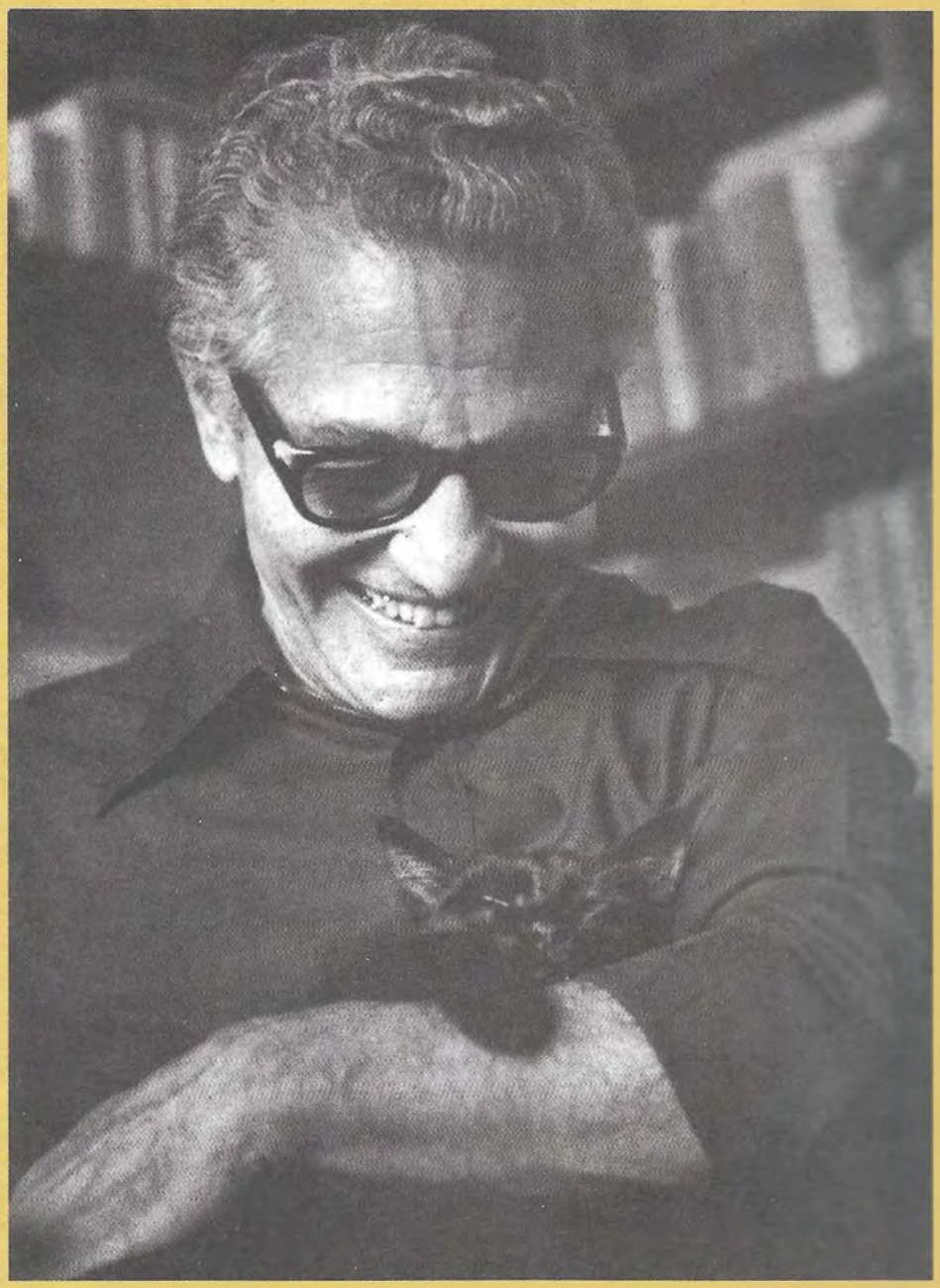

YÜZÜNDE HEP SAZININ TELLERİNİN TİTREŞİMİNİ GÖRDÜM

Benim için Ruhi Su, iki'nin kimyasal bileşimidir. Bir: Büyük bir mesleki ciddiyet. yaptığı işin bir büyük disiplinidir. İş'ine Ruhi Su kadar titiz pek az insanımızın olduğunu düşünüyorum. Sanki Ruhi Su için, sazı, sesi ve söyleyişi. Ruhi Su'dan öncedir. Sanki sazı ve sözü için yaşıyor.

Yalnızca disiplini, yalnızca tutarlılığı, yalnızca akl'ın yeterli olduğunu hiçbir zaman düşünmedim. Benim için Ruhi Su, ikinin kimyasal bileşimidir. İki: Ruhi Su. kişilik kazanmış heyecandır. Yüzünde hep derininden gelen titreşimleri gördüm.

Konserleri hep bir disiplin oldu; uymayanları bir bakışla, yetmezse kibar sözcüklerle uyardı.
1961 - 1971 Türkiye'nin görkemli uyanış döneminde Ruhi Su, bir üvertür sayıldı. Ruhi Su'suz bir hüzün, Ruhi Su'suz bir sevinç, Ruhi Su'suz bir toplantı. Ruhi Su'suz bir yürüyüş, gerçeğin dışına çıktı.

Ruhi Su dururken sürenlerin ve sürdürenlerin arasına gitti.

YALÇIN KÜÇÜK

Fotoğraf: İSA ÇELİK